

Quia doctorum actio laudabilis, et potentia virtutum, honorem et reverentiam tribuit multitudini fidelium. Unde in Actibus apostolorum : « Fiebant prodigia et signa multa (Act. v), » unde legitur alibi : « Fiebat enim omni animæ timor (Ibid. ii). Item : « Nemo audebat se conjungere illis, et magnificabat eos populus (Ibid. v). »

VERS. 5. — « Itaque percusserunt Judæi. » Non solum alios operarios iniquitatis, qui perseverant in peccatis, nec curant percipere remissionem peccatorum, Spiritus sancti divina sententia dammandos judicat, sed etiam carnales Judæos decalogi transgressores, crucis Christi reatum, quem ex perfidia contraxerunt, in inferni civitatibus sensuros.

VERS. 6. — « Quorum ista sunt nomina. » Horum nominum interpretationes non multo opere exquirimus, nec allegoriæ servire cogimus. Typus enim in parte est, non in toto. Si enim in toto est typus, non est historia. Historicum oportet rei gestæ veram seriem exponere, nec citra subsistere, nec ultra procedere : allegoricum interpretem, egregias partes, in spiritali sensu convenientes eligere.

VERS. 16. — « In tantum. » Omnes, qui quinque sensibus corporeis legem carnaliter suscipiunt, et cum per septiformem Spiritus sancti gratiam specialiter plena et perfecta sit, spiritaliter intelligere respiciunt, quasi duobus diebus vincuntur atque prosternuntur.

VERS. 17. — « Dies autem. » Notandum quod quidam Judæorum tertia decima die interficiunt, et decima quarta desinunt, et solemnitatem agunt, quidam per duos dies, id est, tertiam decimam et decimam quartam diem ejusdem mensis occidunt, quinta decima solemniter quiescunt : quia quidam

A sanctorum, post completos labores quibus Deo bene credendo et bene vivendo serviunt, modo ante tempus iudicii in animabus sabbatum æternæ quietis habent : alii, usque ad ultimum resurrectionis diem in carne perdurantes superatis hostibus universis subito immutati, quietem animarum et corporum percipiunt ; unde Apostolus : « Mortui qui in Christo sunt, resurgent primi. Deinde nos qui vivimus, qui residui sumus, resurgemus cum illis obviam Christo in aera (I Thes. iv), » etc. Nam quarta decima, quæ bis septem continet, quietem animarum perfectam significat, quinta decima vero septenarium et octonarium complectens, animarum et corporum quietem significat.

VERS. 24. — « Et misit Phur, » etc. Sors in urnam missa, dispositionem cujuslibet rei in hominis mente significat, cujus eventum non humanum, sed divinum regit arbitrium, unde Salomon : « Sortes mittuntur in sinum : sed a Domino temperantur (Prov. xvi). »

VERS. 28. — « Isti sunt dies. » Quia quies animarum et resurrectio corporum merito firmiter a fidelibus custoditur et celebratur : vel, quia quietis animarum et resurrectionis corporum merito feriatio a fidelibus custoditur et celebratur.

CAPUT X.

VERS. 1. — « Rex vero Assuerus omnem. » Christus, qui excusus de monte sine manibus crevit in montem magnum et implevit totum mundum : historialiter, enim non omnem terram tributariam fecit, quia nec habuit.

(In antiquis Glosse ordinariæ exemplaribus nulla, hinc usque ad finem libri, textui sacro expositio adjacet. Ideo capita 11-16 prætermittimus.)

LIBER JOB.

B. HIERONYMI PROLOGUS DUPLEX IN LIBRUM JOB.

(Vide inter Opera B. Hieronymi.)

ARGUMENTUM.

In terra quidem habitasse Job Huesitidi, in finibus Idumæ et Arabiæ fertur : et erat ei ante nomen Jobab. Et accepit uxorem Arabissam, et genuit filium, quem vocavit Ennon. Erat autem ipse filius quidem Zaræ, de Esau filii filius : de matre vero Bosra, ita ut sit quintus ab Abraham. Et hi sunt reges qui regnaverunt in Edom, in qua et ipse regnavit. Sed primus in ea regnavit Bela, filius Beor : et nomen ejusdem civitatis Denaba. Post Bela autem, Jobab, qui vocatur Job. Post Job autem Husan, qui erat dux ex Themanorum regione. Et post illum regnavit Adad, filius Badadi, qui excidit Madian in campo Moab, et nomen civitatis ejus Avith.

D

PROTHEMATA IN JOB.

(Ex Greg. in Job, passim.)

Quædam historice hic dicuntur, et allegorice, et moraliter. Quædam nequeunt ad litteram accipi : quia erronea essent vel impossibilia, vel a se invicem discordantia, ut illud scilicet : « Sub quo curvantur qui portant orbem (Job ix), » quasi gigantes mundum vehant ; et illud scilicet : « Elegit suspendium anima mea (Ibid. vii), » quasi tam patiens velit suspendio vitam finire : et illud scilicet : « Per eat dies in qua natus sum (Ibid. iii), » etc. Aliquando qui sensum litteræ negligit, veritatis lumen sibi abscondit, dum intrinsecus aliud querendo, quod foris est perdit ; ut dum de misericordiæ operibus dicit : « Si negavi quod volebant, pauperibus

(Job. xxxi), » allegoriam quærat. Divinus enim sermo, sicut in mysteriis prudenter exercet, ita superficie simplices refovet : quia est ut fluvius planus et altus, in quo agnus ambulet, elephas natet.

Erranti homini data est lex. Inobediens legi confunditur exemplo, maxime hominis sine lege, qui legaliter vixit. Unde (Isa. xxiii) : « Erubescite, Sidon, » id est, stabilitas in lege positorum, « ait mare : » Gentilitas, quæ, dum legem custodit, auditores legis redarguit.

Dicitur Moyses hæc de Job, quasi de antecedente scripsisse : quia in Genesi legitur Jobab de Esau descendisse, et Balach filio Beor in regno successisse. Sed mos est sacri eloqui in prioribus partibus breviter longe post secutura perstringere, dum ad alia properat. Non igitur fuit Job ante legem, sed tempore Judicium, quia ipse verius creditur gesta victoriae suæ scripsisse. Nec nocet quod ait, dixit, vel fecit hæc Job : quia mos est sanctis de se quasi de aliis loqui : Spiritus enim est qui loquitur in ipsis sicut de aliis. Unde angelus Moysi, modo angelus dicitur, qui exterius servit, modo Dominus qui interius præsidet ; unde et David : « Attendite, popule meus, legem meam (Psal. lxxvii). » Non enim populus vel lex erat David, sed ejus qui in eo loquitur.

Et a Gentili, sicut a Judæo voluit prophetari, qui pro utroque populo venerat.

Infructuosa loquacitas quasi verborum folia a divinis resecat, dum in templo Dei nemus plantari prohibetur. Indignum est ut verba celestis oraculi restringantur sub regulis Donati.

Virtus Job et in quiete magna fuit sibi nota et Deo : sed flagellis commota, ut aromata nobis redollet. Unde et fideles grano sinapis comparantur, quod non contritum lene est, sed si conteritur inardescit, et quod latebat in eo prodit ; unde in Psalmo : « In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte declaravit eam (Psal. xli). » Donum misericordiæ, quod in diei quiete percipitur, nocte adversitatis manifestari dicitur. Flagellatur etiam, ut inter mala gratias agere sciret quod unum ei profecto deerat. Quod ergo hostis ad malum petiit, Deus ad bonum permisit. Nec putet quis aliqua verba Job reprehendenda, quem adeo commendat Deus, in quo quasi medio diabolus contra Deum certat. Quod vero bona sua narrat, non est arrogantia : sed per ea se, ne desperet, confirmat, cum per tot mala et amicorum opprobria cogere de desperatione de vita sua. Omni genere tentationis feritur Job : damnis rerum, quibus potens in sæculo moveri putabatur ; sed hæc despicit : orbitate prolis ; sed hanc æquanimitè dolet : percussione carnis, quam patienter tolerat ; et hæc fuerunt quasi exterior impetus belli, et quasi hostes a facie pugnantes. Intus vero per uxorem quasi per civem mens sustinet venena consilii, sed et hanc sapienter docet.

Amici ad consolationem veniunt, sed ad increpationem prosiliunt : inter quos et ultimus junior, quod

indignus sit, acrlus increpat, quia aliquando plus conturbant verba quam vulnera. Ecce quasi hostes ex latere. Per vulnera probatur patientia : per verba exercetur sapientia, illa robore, hæc ratione superavit.

Amici Job magis ignorantia deliquerunt quam malitia. Non enim tantus vir amicos iniquos habuit : sed, dum causam percussorum discernere nequeunt, in culpam labuntur. Percussionum enim alia est, qua percutitur iniquus ut puniatur ; alia ut corrigatur ; alia ne futura committat ; alia ut cum consequitur salus, salvator amplius ametur. Bonus si percutitur, merita cumulantur : quod nescientes distinguere, percussum pro culpa credunt. Unde et citius ad veniam redeunt, quos Deus hic humiliat, ut non nisi per eum quem despexerant, ad gratiam recipere.

Sicut omnes justi, ita Job, non modo verbis, sed rebus, Christum præsignavit : ut per passionem passurum ostendat Christum : id est, caput cum corpore, quod est Ecclesia. Uxor ejus, carnales significat, qui intra Ecclesiam quo per fidem propius sunt, durius vita premunt. Amici Job, hæreticos, qui specie consulendi decipere volunt, et dum quasi pro Domino loquuntur, veritati adversantur. Job dolens dicitur, quo passio Christi vel labor Ecclesiæ exprimitur. Eliphaz, Domini contemptus, id est hæretici, qui, dum falsa de Deo sentiunt, eum superbiendo contemnunt. Baldath, vetustas sola, quia non intentione bona, sed appetitu gloriæ loquuntur, id est, non zelo novi hominis, sed pravitate vitæ veteris. Sophar, dissipatio speculæ, vel dissipans speculatores, quia hæretici mentes superna contemplantes verbis percutere appetunt. Contemnendo ergo Deum, in vetustate se retinent, in qua manentes, malis sermonibus speculantibus nocent. Sed quia et ipsi aliquando ad Ecclesiam redeunt, hoc amicorum reconciliatio ostendit, pro quibus Job orat, quia hæreticorum sacrificia Deo non sunt accepta, nisi manibus Ecclesiæ oblata. Septem pro eis sacrificia offeruntur, quia dum septiformem Spiritum accipiunt, quasi septem oblationibus expiantur. Tauri et arietes pro eis oblati sunt : in tauro cervix superbiæ significatur : in ariete ducatus grægis : quia per superbiam ab Ecclesia resilientes, post se infirmos greges trahebant ; quod in eis occiditur, dum ad Job, id est, Ecclesiam redeunt. Per Elihu qui recto sensu loquitur, sed ad elationis verba derivatur arrogans, sed tamen fidelis exprimitur, qui et arguitur : nec tamen sacrificio reducit, quia per veritatem fidei victus est, sed per tumorem superbiæ displicet. Unde Elihu, Deus meus iste, vel Deus noster interpretatur : etsi enim superbus, tamen veraciter credendo, aperte confitetur, et Deum per divinitatem, et Dominum per incarnationem perhibet.

Post omnia mala, ob duplicia recepit, quia Ecclesia et hic pro laboribus suis duplicia accipit, dum susceptis gentibus, in fine et Judæos convertit, et in futuro duplici stola dotabitur, id est, beatitudine

animæ et corporis. Unde Propheta : « In terra sua possidebunt duplicia (Isa. Lxi.) » Afflicto Job dicitur : sed quanto tempore fuerit, tacetur; quia Ecclesia affligenda scitur, sed quandiu ignoratur; unde : « Non est vestrum nosse tempora vel momenta quæ Pater in sua posuit potestate (Act. 1.) »

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — « Vir erat in terra Hus. » (GREG. in Job, tom. I.) Per Job Christus, id est, caput et corpus designatur : ergo post historiam viso in capite quid credamus, videamus ex corpore quid videndo feneamus.

GREG. (Ibid.) Job in terra Hus, etc., usque ad post et astuta collecta sunt.

(Ib., ibid.) Prius persona apta describitur quam pugna ejus dicatur, ut talis posse vincere videatur. « Simplex. » Necessæ est ut simplicitatem columbæ astutia serpentis instruat, et astutiam simplicitas temperet; unde : Spiritus in columba et igne apparuit : quia pleni illo sic mansuetudini simplicitatis deserviunt, ut contra mala zelo recititudinis accendantur.

« Timens Deum. » Salomon : « Qui timet Deum nihil negligit (Eccle. vii.) »

(Ibid.) Item Salomon : « Qui in uno offendit, multa bona perdet (Eccle. ix.) » Legalia dicuntur animalia, id est, secundum legem munda, quæ et ruminant et ungulam findunt : quorum alterum habent cameli, alterum vero deest eis, et sic legi congruunt et dissident.

VERS. 3. — (Ibid.) « Ac familia multa. » Innumera turba cogitationum, quæ quasi ancillæ, domina, id est, ratione, absente, opus deserunt, perstrepunt; sed ea redeunte, cum silentio operantur : his si bene dominamur, nec earum multitudine animus superatur.

(Ibid.) « Inter omnes, » id est, inter angelos orienti luci inhærentes, magni sumus, eorum socii. Orientales sunt omnes qui per fidem sunt in Christo, de quo Propheta : « Oriens nomen ejus (Zach. vi) : » quos omnes superat Homo Deus.

VERS. 4. — « Et faciebant convivium, » etc. (Ibid.) Filii convivia faciunt, etc., usque ad quia ad omnia trepidans a bonis operibus torpet.

« Per domos, unusquisque, » etc. Per domos, ut Petrus per Romam, Philippus in Samaria, in suo die, id est, pro modo intelligentiæ, quia aliam institutionem fecit Paulus apud Græcos, aliam Petrus apud Romanos : licet non dissentirent in fide.

« Tres sorores, » id est, fidem, spem, charitatem : in omne quod agunt virtutes vocant, ut de eo gaudeant; quasi ex cibo vires capiunt, dum bonis operibus fidentiores fiunt; quasi ex potu post cibum debriantur, dum contemplationis rore infundi appetunt. Sed ex ipsis bonis et mala oriuntur, ut elatio; vel cum pro his lætitia fit menti, adest etiam quædam securitas, inde torpor. Ergo subdit : « Cumque in orbem transissent dies. » Peracto convivio filios

A sanctificare, est post virtutum sensum intentionem cordis dirigere : et omne quod agitur districta retractione mundare, ne decipiatur qualitate mali, ut putentur bona quæ mala sunt; vel quantitate boni, ut sufficiens credatur, cum perfectum non sit : sed hoc melius orando quam discutiendo invenit. Mens enim per compunctionem elevata omnia sub se certius dijudicat.

VERS. 5. — « Cumque in orbem, » etc. In orbem dies convivii transeunt, cum prædicatione mysteria peraguntur; peractis omnibus Job pro filiis offert, quia pro apostolis de prædicatione redeuntibus Christus Patrem oravit, mittendoque Spiritum sanctum sanctificavit, emundans quidquid culpæ inesse potuit.

(Ibid.) Diluculo consurgit qui compunctionis, etc., usque ad quæ expleta indigent expiationis.

(Ibid.) Holocaustum totum incensum dicitur, etc., usque ad ante oculos Dei usque ad terminum vite legat.

VERS. 6. — « Quadam autem die. » (GREG., lib. II, Moral., cap. 2.) In exordio qualitas et terminus rei exprimitur; ut modo, tentatio Job a die cœpta dicitur, quia ad victoriam dicitur, sicut et in aliis. Nunc qualitate temporis res signatur, ut quod angeli in meridie apparent Abrahæ, Judas nocte exit. Nunc loco : ut quod Israel infirmus legem non in monte, sed in imo, audit. Nunc qualitate aeris, ut quod dicitur : Hyems erat, cum prædicatur non credituris; et frigus erat, imminente negatione Petri. Nunc positione corporis, ut quod Stephanus vidit Jesum stantem.

(Ibid.) Non dicitur aliquid factum coram Domino, etc., usque ad quo rex Achab exigentibus meritis decipitur.

« Affuit inter eos. » (Ibid.) In die Dominus Satan vidit, etc., usque ad sicut cæcus non videt lumen quo illustratur.

« Inter eos etiam Satan. » Quia bonis Dei cogitationibus quæ ex Deo sunt, se interserit ut perturbet, sed eum latentem nobis Deus detegit. Unde dicitur : « Unde venis? » quod dicere, est ejus insidias aperire nobis. « Circumivi terram. » Carnalia corda scrutatur, ut mala inserat; nec transvolat, sed perambulat, quia non cito deserit quem tentat, sed moratur, ut vestigia pravitatis imprimat : contra eum Job laudatur : « Nunquid considerasti servum meum, » quem Deus bonum facit, et roborat, quasi in auribus Satanæ laudat : unde ipse gravior contra sævit, dicens : « Nunquid frustra? » quasi, cur laudas quem protegis? Me despecto laudandus esset, si contra me suis viribus staret; unde malitiose expetit : sed extendendo paululum; dum bona abundant, mens aliquantulum erigitur, quasi bona a se : quæ bona diabolum appetit male : sed Deus tentari bene sinit, ut dum in bonis illis homo concutitur, imbecillitate cognita in Deo solidetur. Unde subdit : « Ecce universa substantia quam habet in manu tua est. »

VERS. 7. — « Cui dixit Dominus, » etc. (Ibid.)

Non Dominus, etc., usque ad quod est ad afflictionem A bonorum malitiæ suæ æstibus anhelare.

« Unde venis? » (Gæc.) Non quærit a bonis, quia non quærimus nisi quod nescimus, et Dei nescire est reprobare, ut et bonus vir nescire mentiri dicitur, non quod nesciat, sed quod contemnat. Dicere ergo « unde venis? vias ejus est quasi incognitas reprobare. » Circumivi terram. » Per gyrum circumitus, laboris anxietas significatur. Laborans terram circumivit, qui in cœlo quietus non stetit: et non transvolat, sed perambulat, quia a spiritualis potentiæ volatu corrui, pressus nimis gravedine suæ malitiæ. De membris quoque ejus dicitur: « In circumitu impii ambulant (Psal. xi), id est, in exteriorum labore fatigantur. Diabolus non contra Job, sed in Job medio, contra Deum certat. Unde non prius Job a Deo petiit, sed illum Deus in conspectu ejus laudavit.

VERS. 9. — « Nunquid frustra Job timet Deum? etc. » (Ibid.) Diabolus venisse redemptorem senserat, sed, propter humilia quæ passus est, quidquid de deitate suspicatus est, ei in dubium evenit pro sua superbia, et non Deum natum, sed Dei gratia custoditum credit. « Nonne vallasti? » Domum vallatam dicit, quia tentando conscientiam ejus penetrare non potuit substantiam, quia electos ejus invadere non præsumpsit.

« Possessio illius crevit. » (Ibid.) Quasi: quia tot bona in terra recepit, pro his se innocenter gerit: sed innocens non esset si inter adversa staret: quia nequit in die, in nocte adversorum, vult reprobare. Non ergo vires Job, sed quemque verius adversis probare sciens, tentandum expetit. « Sed extende, » nec vires ferendi sibi tribuit; voluntas ejus semper iniqua, quæ ab ipso est: potestas justa, quæ a Deo; unde: Spiritus Domini malus in Saul, et Domini est per licentiam, et malus per voluntatem.

« Manum. » (Ibid.) Queritur quod numerus fidelium prædicantibus apostolis augetur: hoc Satan dicere, est talia invidendo cogitare, et de his tabescendo dolere.

VERS. 11. — « Tange. » (Ibid.) Quia exteriora sunt quæ petit conteri, nec multum putat nisi animam lædat.

« In faciem. » Facies Domini respectus est gratiæ. Dicit ergo: si data quæ amat subtrahis, respectum, scilicet gratiæ tuæ, favorem tuum non requirit, sed maledicendo contemnit.

VERS. 12. — « Dixit ergo Dominus. » (Ibid.) Non petitione diaboli provocatus Deus vincitur, sed hosti concedit ad dolorem et deceptionem suam quod famulo prosit. « Ecce omnia quæ habet, » etc. Pia dispensatione relaxat et refrænat: substantiam prodit, corpus protegit, etsi postea corpus traditurus, non tamen simul omnia, ne coacervata perimant, quæ divisa possunt tolerari. Vel sortem Job Dominus novit, et tamen bella divisit, ut mirabilis victor esset: cum hostis victus se iterum ad nova bella repararet.

« Ecce universa... tantum in eum, etc., » id est,

bona ejus exterius tentanda tribuo, sed intus mihi illum servo.

« Sed extende. » (Ibid.) Per passiones peccare posse Christum putavit. « Ecce universa quæ habet in manu tua sunt. » Manus Satanæ non potestas, sed tentatio: prius Judæa, quæ possessio ejus fuerat, infidelitate sublata est, et ei adversata: post et caro ejus crucifixa.

« Egressus. » Id est, ad desiderii sui vota pervenit. Vel egreditur, dum quod bona intentione sibi permittitur, prava intentione ab eo perpetratur.

« Egressus Satan. » Quo exiit, ab eo qui ubique est? sed quamdiu pressus potentia Dei, Satan quod appetiit, exercere non potuit, quasi ante faciem stetit; exit cum laxatus est ad effectum sui desiderii.

B « Egressusque a facie. » Quia, dum usque ad cor prævalere nequit, exclusus ab intimis exterius vagatur: et si mentem turbat, foris est: quia non interimit, sed erudit.

(Ibid.) Tempora tentationibus congruunt. Tempus tentandi aptum elegit, cum filios ejus in convivio invenit: prænuntiatio tribulationis est lætitia satietatis.

VERS. 13. — « Cum autem quadam die filii et filix, etc. » Apostoli et omnes fideles. Major filius Judaicus populus lege generatus; minor, Gentilis in fine vocatus. In domo ergo primogeniti, apostoli convivantur: quia adhuc Scripturæ sacræ deliciis in collectione solius Judaici populi vescebantur, quibus tunc dictum est: « In viam gentium ne abieritis (Matth. x). »

« Comederent et biberent, etc. » Comedere, est bonis operibus gaudere: vinum bibere, est desiderio cœlesti æstuarè.

« Fratris sui primogeniti, etc. » Prior nascitur in corde sapientia, etc., usque ad ut quid præoccupata mens perdidit, afflicta recipiat.

VERS. 14. — « Boves arabant, etc. » (Ibid.) Boves arantes, id est, boni bene operantes, asinæ simpliciter viventes; hæ juxta boves, quia intelligentia eorum pascuntur. Sabæi captivantes, id est, dæmones, pueros, id est, incipientes, nondum virilis constantiæ, gladio, id est, desperatione æternitatis. Nuntius qui evadit, propheticus sermo est: qui ait: « Captivus ductus est populus meus: quia non habuit scientiam (Isa. v); » quia dum fiunt mala quæ prædixit, quasi sanus ad Dominum redit: captivatis enim infirmis, vera prædixisse cognoscitur.

VERS. 15. — « Et pueros. » Pueros vocat cautelem illam diligentiam, per quam his providet, quæ et in eo percutitur.

VERS. 16. — « Ignis Dei cecidit e cœlo. » Cœlum doctores legis, sacerdotes, de quibus ignis invidiæ cecidit super oves et pueros, id est, innocentes et infirmos. Puer sanus redit, quia vera dixisse prophetiam claruit zelus apprehendit populum ineruditum.

(Ibid.) Oves cogitationum innocentia. Ignis de cœlo, id est, ab aereis potestatibus flamma livoris irruit, et sæpe mundas cogitationes ardore libidinis

accendit : qui ignis est Dei, non facientis, sed permittentis; et quia subito impulsu circumspeditiones obruuntur, custodes pueri occiduntur. Sed sola discretio, id est, ratio animo damna nuntiat, et quasi Dominum ad lamenta vocat.

VERS. 17. — « Chaldæi fecerunt, » etc. Chaldæi interpretantur *feroces*, etc., *usque ad* isti pueros percusserunt gladio, id est, persuasione sinistra, etc.

« Camelos, etc. » Camelus mundum animal partim, etc., *usque ad* et sola discretio animo quod plore renuntiat.

« Ut nuntiares tibi, etc. » Nuntiantur mala, et multa, et subita, ut super vulnus vulnere irrogato impatienter ferat; et callidus hostis non tam jactura rerum quam ordine nuntiorum pertentat. Prius prava nuntiat, post majora, tandem mortem filiorum : ne jam orbatō vilesceret rerum amissio, cum non essent hæredes quibus hoc servaret. Gradatim ergo deteriora audit, ut in ejus corde omne vulnus locum inveniāt.

VERS. 18. — « Filiis tuis, etc. » (GREG.), Filii et filiae (ut dictum est) sunt apostoli et plebes subditæ, qui in Judæa Scriptura vesebantur. « Ventus, » id est, fortis tentatio a deserto, id est, cordibus Judæorum, vel immundis spiritibus prorumpit : et quatuor angulos in quibus stat domus, sacerdotes, scribas, seniores populi, Phariseos, commovit. Domus, id est, Judæa in persecutione Domini cadens apostolos in desperatione obruit. Et verus est sermo de persecutore populo : « Dilectus meus in domo mea fecit scelera multa (*Jer. xi*), » Et de apostolis : « Proximi mei a longesteterunt (*Psal. xxxvii*). » Et : « Percutiam pastorem, et dispergentur oves (*Matth. xxvi*), » etc.

« In domo fratris, » id est, in majoris fratris convivio Satan obruit filios, quia per negligentiam majorum quærit aditum in mortem minorum; et in alios magis accipit vires, quando eos qui per custodiam aliis præsumunt, servire lætitiæ conspiciunt. Non quidem illi ventri vacabant; sed cum inter convivia intentio mentis bona minus fervet, minus prævidet.

VERS. 19. « Repente ventus. » (*Ibid.*) Latenter dicitur contra eum elementa movisse ille, cujus nutu mota sunt : licet diabolo semel a Deo accepta potestate ad usum nequitiae suæ elementa concutere, ut et damnatis in metallo, ad usum ignis et aqua servit.

« A regione deserti. » Regio deserti, etc., *usque ad* nominatam iram in aere monstrat, ventus irruit.

VERS. 20. — « Tunc surrexit Job, et scidit vestimenta sua. » (*Ibid.*) Ruente domo, etc., *usque ad* ut totum cor in Dei amore ardens eas devotionis perfectione consumat. « Et tonso capite. » Magna constantia putatur, etc., *usque ad* et se divinæ potentiae consentire ostenderet. « Corruens in terram. » (GREG.) Cadens adoravit, quia ille veram orationem exhibet, qui quod pulvis sit humiliter videt. Unde et dicit : « Nudus egressus sum de utero matris meæ. » Nudum in fide prima gratia genuit, nudum eadem suscipit. Cum pulsatus vitiis quasi nudus ad misericordiam refugit, et aliqua virtute aliquando dete-

ctus, ipsa humilitate melius vestitur : non sibi sed Deo tribuens quod habet, Dominus dedit bona, ea Dominus etiam tollit, quod ideo ad tempus fit, ut humilis melius habeat.

VERS. 21. — « Nudus egressus sum. » Nudum me huc intrantem terra protulit, nudum me hinc exeuntem terra recipiet. Consolatio ex conditione rerum, quod propria non perdidit, sed accepta et relinquenda recolit : tempus quo necdum ista habuit prævidet qualis exiturus. Consolatur etiam se ex justitia Dei.

« De utero matris meæ. » Mater Christi Synagoga est, quæ in se eum opertum littera tenuit, nec nudum in deitate vidit, sed ab ea nudus ad Gentes venit. Ecce Joseph, quem purum hominem credens Synagoga, adulterino complexu eum constringere voluit : cui tegmen litteræ reliquit, et se conspicuum Gentibus præbuit. Sed nudus revertetur, cum in fine mundi reliquiis Israel Deus innotescet. « Dominus dedit. » Judæa dum venturum credidit, abstulit, cum ipsa venientem contempsit. « Sicut Domino placuit. » Cum turbamur, ad iudicium Dei recurrere debemus, et majores laudes reddere, quia pulsari verius nos novimus.

VERS. 22. « In omnibus his non peccavit Job. » (*Ibid.*) Dolens animus debet se custodire, etc., *usque ad* corde non tumuit, ore non murmuravit, lingua contumax non fuit.

CAPUT II.

VERS. 1, 2. — « Factum est autem, etc. » « Unde venis? » (GREG. in *Job* l. III.) Hoc non ut prius, etc., *usque ad* qui minuire voluisti, profectui servisti.

VERS. 3. — « Innocentiam. » Innocentiam retinet qui etiam post lapsum scintilla rationis excitatus fideliter pœnitet.

(*Ibid.*) Quomodo Pater in Christum, cum quo idem est, motus est per Satanam? quia Christus homo non pateretur, nisi Adam peccasset, cum Satan Adam movit, in Christum Deum commovit. Frustra, quia pœnam tulit sine sua culpa; sed non frustra, quia solvit quod alter rapuit.

VERS. 4. — « Pellem pro pelle. » Diabolus per miracula Filium Dei, sed propter humilia purum hominem putavit. Hunc ergo iudicans ex aliis, qui in loco pastorum aliena damna contemnunt, quasi non motum multis subtractis, quasi quæ extra se sunt, dolore propriæ carnis tentat, quasi pro se doleat, qui non pro aliis. Hoc cum fieri petit, dicit desiderii; hæc et per membra verbis et desiderii intulit, per quæ dixit : « Mittamus lignum in panem ejus (*Jer. xi*), » id est, configendo corpori ejus stipitem crucis adhibeamus.

(*Ibid.*) Pellis pro pelle datur, quia sæpe, dum ictus contra oculum venit, manum opponimus, ut potius in ipsa quam in teneriori vulneremus : hoc consuevit fieri sciens, dicit : « Pellem pro pelle, et cuncta quæ habet homo » Quasi, ideo Job extra se tot flagella æquanimiter sustinet, quia ne ipse feriat, pavet : et cura sui minus de suis sentit; unde ipsum ferire

expetit : « Mitte manum tuam, » quod Deus recte A
permittit, ut sæpe victus obmutescat.

VERS. 5. — « Alioquin mitte manum tuam. » Sæpe
diabolus, postquam mentem impugnavit, ad tempus
cessat, ut securam repente irrumpat : ideo iterum
Job expetit, quod Deus ei reticendo concedit. « Et
tange os ejus. » Per os et carnem intelligit vitam
corporalem, per animam intelligit rationem, ut su-
perius.

VERS. 6. — « Ecce in manu tua est. » Potestatem
per suos in carnem Christi Satan habuit, sed ani-
mam servat, non quod non tentet, sed quod non
superet; vel animam, id est, charos et ei electos
a jure suo amittit, cum illum occidit a planta pedis
usque ad verticem : quia ab exordio mundi membris
ejus dura intulit, et usque ad caput ipsorum, id est B
Christum, sæviendo pervenit. « Ecce in manu tua. »
Sinit nos tentari, ut videamur nobis infirmi, et tamen
custodit.

VERS. 7. — « Egressus igitur Satan. » (GREG.)
Accepta licentia, etc., usque ad poenitendo respicit,
ne qua elatio surgat.

VERS. 8. — « Qui testa saniem radebat. » (Ibid.)
Testa ex luto fit, etc., usque ad sed deteriores qui
elatione, ut uxor Job quæ superba suadet viro.

VERS. 9. — « Dixit autem illi uxor sua. » (Ibid.)
Primam diaboli tentationem ostendit, etc., usque ad
sed in asperitatem dilabuntur.

« Adhuc tu permanes in simplicitate tua. » Sim-
plicitatem arguit, quod terrena despicit et æterna
cupit, quasi dicat : Quid simpliciter æterna petis C
et super his male gemis, excidens (æterna despice)
et mala præsentia, vel moriens evade. Sed hæc
passi sunt illi forma rectitudinis. Unde ait : « Quasi
una de stultis, etc., » ferientes extra sustinent, per-
versos intus docent : ibi fortes, hic misericordes : ibi
adversos repellunt, hic suos protegunt; et grande est
in acie hæc utrumque facere. « Adhuc tu permanes. »
Eva verba sua repetit, quasi dicens : Desere sim-
plicitatem, id est, obedientiam, vestitum comedendo
contemne. « Benedic Domino et morere. » Id est,
transcendendo præceptum, ultra quam es conditus
vive. Vide ordinem : post vulnera verba hostis intu-
lit, quia cum vis doloris ingravescit, facilius parva
persuasio aliquem capit : propter quod qui cætera
abstulit, uxorem reservavit.

VERS. 10. — « Quasi una de stultis, etc. » (GREG.)
Quia sensus, non sexus in vitio est : non ait una de
mulieribus, sed « de stultis mulieribus : » quod pravum
sapit, accidentis stultitia est, non conditione nature.
« Si bona suscepimus, etc. » (Ibid.) Magna consola-
tio est in malis bonorum reminisci, ne sit omnimoda
desperatio, sicut in lætis temperat ab elatione prævisio
mali. Unde dicitur : In die bonorum ne sis immemor
malorum, et in die malorum ne sis immemor bono-
rum. « Si bona, » id est, si ad æterna bona tendi-
mus, cur non mala præsentia sustinemus? « In om-
nibus his, » etc. (Ibid.) Duobus modis labiis pecca-
mus, cum non justa dicimus, vel cum justa tacemus.

Sed Job nec contra ferientem superba dixit, nec
contra suadentem recta reticuit. Patientiam habuit,
Deo gratias agens, insipientiam conjugis arguendo
docens : et sic victus ardentius hostis instigatur, et
quia uxor tacuit alios excitavit ad contumelias.
« In omnibus. » Qua sancti in omnibus, quæ extra
et intus patiuntur, nec injuriis Dei excedunt, nec in
contumeliis pravorum.

VERS. 11. — « Igitur. » (Ibid.) Amici hæreticos
significant, etc., usque ad hypocritæ nolentes esse,
sed videri docti. « Audientes. » Non dicit audientes,
ideo quod vitia hæc audiant, sed diabolus qui per
ista tentat hæc intelligit. « Tres amici. » Numerus
iste moralis vel mysticus tres turmas Chaldæorum
significat, id est, impugnationem quæ fit in opere,
lingua, et cogitatione, hæc enim omnia impugnat.
« Condixerant, etc. » (Ibid.) Quia in lasitate
concordant, et dum sua docent, quasi consolantur.
Vere autem consolantur in afflictione præsentis,
qui de æternis erudiunt. Hæretici amici nominan-
tur, quia non ex sua nequitia, sed ex nostra beni-
gnitate nominandi sunt : ut, « Amice, ad quid ve-
nisti (Matth. xxvi)? » « Condixerant. » Quia quædam
vitia contra nos inter se conjunguntur, ut superbia
et ira, remissio et timor : quæ etsi diversa sint, ta-
men ad eundem finem tendunt, id est, ad subversio-
nem spiritualis Job.

VERS. 12. — « Cumque elevassent procul oculos. »
Qui in imo sunt oculos levant, etc., usque ad quasi
hostes per intentionis hostiam in amicis mutamus.
« Exclamantes ploraverunt. » Quia speciem percussis
plaga mutaverat, speciem consolatorum spontaneus
dolor immutat : quia dolentem non potest consolari,
qui non concordat dolori, sed hærens trahit. Ideo,
videntes corpus scissum, vestes scindunt; videntes
mutatum, capita fœdant pulvere, ut facilius Job au-
diat eos, dum aliquid de sua afflictione in eis videt.
Videndum tamen est consolatori, ne nimis dolens
afflictum gravet, et dolentem desperare faciat : for-
sitan amici Job nimis doluerant, nescientes mentem
percussis, quasi ille a corde cecidisset. « Sparserunt
pulverem. » Pulvis terrena intelligentia; caput, mens;
cælum, præceptum supernæ locutionis. Pulverem su-
per caput in cælum mittere, est sæculari intellectu
mentem corrumpere, et de verbis cœlestibus terrena
D sentire. Dies intelligentia, nox ignorantia, septem
universitas. Sedent ergo, id est, condescendere se
simulant infirmitati Ecclesiæ; et in his in quibus
verum lumen intelligunt, et in his in quibus habent
ignorantiam, et sic dolos deceptionis parant.

VERS. 13. — « In terra. » Quia speciem humilita-
tis ostendunt, ut superba suadeant. Vel terra est
incarnatio Christi, quam quidam hæretici non neg-
gant, sed vel de deitate, vel de incarnationis qualitate
discordant a nobis : quia ergo illam non negant,
quasi cum Job in terra sedent. « Septem diebus. »
Ignoratur utrum continue, an tot diebus crebra visi-
tatione insisterent, « Diebus et noctibus. » Quia vel
in hoc, quod vere, vel in hoc quod stulte sapiunt,

incarnationi non contradicunt. « Nemo loquebatur ei verbum. » Quia tunc tacent hostes, si filios Dei prædicando generare negligimus : sed si recta loquimur, tunc graves contumelias ingerunt, in vocem doloris contra nos erumpunt. Loquuntur quidem semina errorum : cum corda fidelium torpere vident : sed cum vident alta sapere, de ærumna sæculi dolere, ad cælum reditum quærere, circumspicte linguam frænant.

« Nemo loquebatur. » Sunt enim multi, etc., usque ad et nisi sacrificio purgentur, puniendi sunt.

« Videbant enim dolorem. » Quia tunc timent prava loqui, cum amoris Dei dolor corda fingit : quia tunc non proficerent, sed et quos tenebant, bonis exercitatis perderent.

CAPUT III.

VERS. 1. — « Post hæc, etc. » Attentos facit, quasi ad occulta quæ clausis vasculis tegebantur, sed aperto ore eorum deteguntur, ut eorum intimo odore recreemur. Hucusque triplex expositio, hinc prout singula expectent loca.

(GRÆC.) « Maledixit diei suo. » Ecce hoc non secundum historiæ superficiem, quia et malum est hoc et impossibile. Dies enim in quo natus fuit, jam non erat, et otiosum est maledicere rei non existenti, perniciosum vero si existeret : nec jam potest dies præteritus verti in tenebras, nec ei possunt convenire cætera quæ sequuntur, nec abortivus (quod post ait) requie fruere, ideo hic nihil secundum litteram.

« Post hæc. » Id est post omnia prædicta, quæ passus est, tacentibus etiam amicis. Cum ergo patienter in omnibus gratias egit et bene docuit, nunc nullo instigante non est credendus ex impatientia ad maledictionem prorumpere, sed quietus hoc dicit, quia inter mala laudavit Deum. « Maledixit. » (Ibid.) Maledictum duobus modis dicitur, etc., usque ad et medicamen ponit.

VERS. 3. — « Pereat dies in qua natus sum. » Non conditus, etc., usque ad sed peccati tenebras intulit.

« Pereat dies. » Dies, mundi prosperitas, qui in nocte desinit, quia ad tribulationem perducit : vel, dies, peccati delectatio ; nox, mentis cæcitas. Homo tribus modis dicitur, per naturam, per culpam, et per infirmitatem. Homo ergo in die nascitur, nocte concipitur : quia ad delectationem peccati non rapitur, nisi prius per mentis tenebras infirmetur. Sed pereat dies, id est, peccati delectatio vigore justitiæ destruat.

« Et nox. » (Greg. in Job l. iv.) Id est, quod cæcata mens per consensum perpetrat, dum blandimenta delectationis caute non perspicit, pœnitentia extinguat : ne culpa, quæ blandiri incipit, ad interitum trahat.

VERS. 4. — « Dies illa, » etc. (Ibid.) Id est, exordio delectationis, ad quem finem perditionis rapit, videatur, et per pœnitentiam crucietur. Quod si ita punita est. « Non requirat. » In iudicio ut puniat ;

et non illustrabit. Illustrat lumine, qui arguit : sed quasi legitur, qui in memoria iudicis non revocatur. Unde : « Quorum tecta sunt peccata (Psal. xxxi), » nec tunc in conspectu omnium monstrantur.

VERS. 5. — « Non illustretur, etc., obscurent eum. » Id est, diem delectationis, ne ab eo qui omnia videt, videatur. « Tenebræ. » (GRÆC.) Id est, lamenta pœnitentiæ vel occulta Dei iudicia, a quibus præveniente gratia absolvimur, quam nos mereri nescimus. « Et umbra mortis. » Id est, mors Christi secundum carnem, etc., usque ad in quo misericordia subvenit, hoc homo puniat : unde sequitur : « Occupet eum caligo. » Id est, mentis confusio, de qua dicitur : « Est enim confusio adducens gloriam. (Eccli. iv.) » « Et involvatur. » Omni parte. « Amartitudine. » Pœnitentiæ : sed si dies, id est, delectatio peccati, sic punitur : quid nox, id est, consensus ad culpam ?

VERS. 6. — « Noctem illam tenebrosus turbo possideat. » Quasi turbo tempestatis est concitatus, etc., usque ad pro cæcitate damnationis in qua nati sumus. « Non computetur in die anni. » Annus superna gratia, etc., usque ad sed exors ab illa patria in æternum est. Unde subdit :

VERS. 7. — « Sit nox illa solitaria. » Quia a frequentia illa separatur, vel hominem, quem sibi socium fecerat, amittit : et electis per gratiam redemptis solus cum corpore suo gehennæ traditur. « Nec laude digna. » Homo cum substratus, idola coluit, in quibus demonia quasi tenebras noctis laudavit : sed jam idolis reprobatis, nox est laude digna.

VERS. 8. — « Maledicant ei. » (Ibid.) In veteri translatione, etc., usque ad et in fine solutus aperte bella gerat. « Leviathan. » Id est, additamentum eorum, id est, hominum, in quibus post suggestionem mala addere non cessat. Vel exprobrationem, quia cum Adæ addere deitatem spondit, et quod habebat, abstulit. Hic a propheta serpens tortuosus dicitur, qui molliter quasi blandis verborum sinibus insidias infundit. Et vectis, quia durus per malitiam ad necem percutit. Suscitatus aperte ager, interim autem latenter.

VERS. 9. — « Caligine » Ejus noctis. « Obtenebrentur stellæ. » Id est, hypocritæ, qui lucent per opera ad oculos hominum. Hæ sunt quæ cauda draconis, id est, extrema persecutione Antichristi, trahuntur ; hæc obtenebrentur, quia malitia hostis sic prævalet eis, ut apertis malis involvantur, quales intus, tales exterius. « Expectet lucem. » Hoc secundum membra ejus, etc., usque ad quæ Christum propheta sustinuit, sed venientem non cognovit. « Nec ortum surgentis auroræ. » (Ibid.) Ortus auroræ est nova nativitas resurrectionis, qua sancti cum carne orientur ad videndum lumen æternum. Sed quantumcunque hic fulgeant electi, nequeunt penetrare quam erit illa gloria illius novæ nativitatis : hæc nox non clausit, sed aperuit ostia ventris, quia concepto homine, ad peccatum desideria concupiscentiæ, resera-

vit. His autem ostiis, id est, desiderii concupiscentiæ carnalis reseratis, ad innumera corruptionis mala pertrahimur. Unde gravati gemimus: quia hoc justitia exigit, ut quod sponte fecimus, inviti toleremus.

VERS. 10. — « Quia non conclasit ostia ventris, etc. » Hoc de ipso capite, etc., usque ad ut latrones dicimus captis vitam dare, si non auferunt.

VERS. 11. — « Quare non in vulva mortuus sum. » Non est credendum, etc., usque ad ne ad delectationem suggestio traheret. « Et egressus ex utero. » (GREG.) Quia peccatum conceptum foras, etc., usque ad dum contentionem propriæ carnis contra spiritum ferunt.

VERS. 13, 14. — « Nunc enim. » (*Ibid.*) Per nunc, quod est præsentis temporis, stantem semper in præsentem, id est, æternam quietem designat. « Requiescerem cum regibus. » Id est, angelis, quod subjecta regunt. Qui et consules, quia nobis voluntatem Dei nuntiando consulunt. Vel reges, dicit sanctos prædicatores, qui se regunt, et consules terræ, quia terrenis bene consulunt. Dicit ergo quod si non peccaret, illuc etiam non redemptus ascenderet, ad quod apostoli et sancti prædicatores post redemptionem cum magno labore perveniunt, qui non differuntur ut antiqui, sed mox post mortem intrant cælum. « Qui ædificant, » Omnis terrenus densis cogitationum tumultibus corde comprimitur, et frequentia desideriorum quasi turbarum calcatur. Sed solitudines ædificare, est a secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellere, et in amorem intimæ quietis anhelare, ut possit dici: Unam petii a Domino, et hanc requiram, etc.

VERS. 15. — « Cum principibus qui possident aurum. » Principes sunt Ecclesiæ rectores, etc., usque ad qui autem futura prævidit, jam præterita recollit.

VERS. 16. — « Aut sicut abortivum. » (*Ibid.*) Quia quod abortivum, ante tempus oritur, extinctum protinus occultatur. Hi sunt sancti, cum quibus se quiescere potuisse considerat, qui a mundi exordio ante tempus redemptionis fuerunt: et tamen mundo se mortificaverunt. Tempus primum ante legem, quod patres secundo mortuos protulit, quasi uterus abortivi fuit: et ipsi quasi ab utero mortui sunt, qui sine tabulis legis Deum naturaliter timuerunt, et futurum redemptionem credentes voluptates occiderunt. « Absconditum. » Quia paucis a Moysæ memoratis, etc., usque ad quos spiritus prophetiæ irradiavit, ut ipsum Job. (*Ibid.*) Jam quietem hujus lucis aperit, et quid apud eam quotidie agitur de conversatione impiorum verbis manifestioribus demonstrat.

VERS. 17. — « Ibi impii. » Id est, in luce Christi, quam antiqui præstolati sunt, Gentiles a turba desideriorum mundi cessant, et tranquilla mente jam æternam quietem prægustant. Et hoc est: « Et ibi requieverunt. » In mundo fortes robore, non fessi dicuntur. Qui vero in amore Dei roboratur, salubri-

ter a sua virtute deficit, et quo fortius æterna petit, eo magis fessus, in terrenis moritur. Unde: « Concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini (Psal. xxxviii). » Dum ibi dicit lucem, locum electorum quo continentur, ostendit.

VERS. 18. — « Et quondam victi. » Justi, etsi a desiderii quieti, dum tamen in corpore, molestia suæ corruptionis ligati sunt. Corpus enim gravat animam, et repugnat caro spiritui. Sunt et vincula corporea, fames, sitis, et hujusmodi quæ hic nequeunt solvi: sed et ab omnibus in libertate gloriæ filiorum Dei solvantur. Vide gradus: impii conversi cessant; exercitati in intimo sinu quiescunt; a vinculis corruptionis absoluti ad libertatem perveniunt. Sed quid hic interim egerint, subdit: « Qui non audierunt, etc. » Exactor diabolus, qui semel nummum deceptionis homini contulit, et quotidie debitum mortis exigit, vox ejus est tentatio. Audit qui tentatur, et resistit: exaudit qui consentit. Idem de interna pace, quia quod mens valde amat, sæpius recipiat.

VERS. 19. — « Parvus et magnus ibi sunt. » (*Ibid.*) Quia hic est discretio operum, ibi erit dignitatum. Unde: « In domo Patris mei mansiones multæ sunt. (Joan. xiv.) » « Et servus. » Qui peccat, servus est peccati, quia hic nunquam liber fit, dum judicem metuit: sed ibi liber erit, ubi de venia nulla dubietas erit. Erit quidem ibi memoria culpæ, non quæ mentem polluat, sed quæ sine læsione beatitudinis, arctius beatitudini et lætitiæ astringat, ut sanati dolorum sine dolore recordamur; unde amplius medico gratias agimus.

VERS. 20. — « Quare misero data est lux? » (GREG. in lib. Job lib. v.) Contemplatus requiem, ubi liber a Domino despicit sæculi prospera, quæ ab ea retrahunt. « Quare misero data est lux, » id est, prosperitas in peregrinationis miseria: quia, si non justum penitus opprimit, tamen mentem in amorem Dei et in dispensatione sui dividit; unde addit: « Et vita his qui, etc. » Amaritudo est. omni justo, etc., usque ad vel in regimine præesse.

VERS. 21. — « Qui exspectant mortem. » (*Ibid.*) Id est, penitus se mundo mortificare desiderant, sed occulto Dei judicio non venit, quia occupari injunctis honoribus compelluntur, quod Dei timore tolerant; et intus est desiderium pietatis, et foris explent ministerium ordinis, ne per superbiam contradicant Dei dispositioni: et sic et multis prorsum, et quo se imperfectos vident, per humilitatem amplius surgunt: et quod a desiderii differuntur, ipsa tarditate ad eadem dilatantur: unde addit, quasi effodientes, etc. « Quasi effodientes thesaurum. » Quia qui thesaurum fodiendo quærit, etc., usque ad exempla contemplationis invenit, unde dives sit.

VERS. 22. — « Viro cuius. » Ecce cum quæretur quare misero data est lux, ostendit hic, via abscondita est viro: quia si jam bene agit, quid agat in fine nescit; vel aliquando quæ putantur Deo placere, displicent.

VERS. 23. — « Circumdedit eum Deus. » (GREG.) A Quia licet caelestia desideret, tamen quid de se intus dispositum sit nescit. Sunt et circa eum tenebrae ignorantiae, praeteriti est immemor, futura non invenit, praesentia vix novit, intima dispensationis Dei penetrare nequit. Qui vero has tenebras intendit, flet : et omni visu supernam lucem requirit : unde fit aliquando, ut in pio fletu interni gaudii claritas erumpat ; unde sequitur :

VERS. 24. — « Antequam comedam. » Comedere est contemplationis luce pasci, quam non habet nisi qui prius in hoc exsilio, quasi ubi non sunt bona gemit, et suspirat desiderio et exsequitur vim lacrymarum.

« Et quasi inundantes aquae, etc. » Aquae inundantes multis voluminibus impetu feruntur, sic in lugentibus multa volumina, dum qui apud Deum decernatur, nesciunt : dum praeterita sua recolunt, futura pertimescunt, et in bonis suis ne errent, venturur : quos dum flagella Dei corripunt, se offendisse suspicantur : unde addit :

VERS. 25. — « Quia timor. » Flent enim, quia deseri se timeant : et ne pia percussio non sit disciplinae, sed vindictae, unde : « Quis novit potestatem irae tuae ? (Psal. LXXXIX.) » Aliquando enim est gratia quam dicimus iram, et aliquando ira quam dicimus gratiam, unde necesse est ut in omnibus timeatur ; in prosperis, ut non sint sibi data ad majorem excæcationem, non ad consolationem, ut bonis solet fieri, ne sit in adversis initium poenae.

VERS. 26. — « Dissimulavi. » (Ibid.) Et si semper cogitando, etc., usque ad si Job qualis in potestate C fuit ad exemplum proponit.

« Nonne dissimulavi ? » Potestas habita et ad utilitatem cogitanda, et propter tumorem dissimulanda, et potens ut prodesse debeat, posse se sciat.

« Nonne silui ? » Ecce qualis est in ore.

« Nonne quievi ? » Ecce qualis erga illicita, etc., usque ad quia nostra perfectio culpa non caret, unde addit :

« Et venit super me indignatio. » Unde magna arte dicturus verbera, praemisit recte facta, ut in his quisque consideret quae poena maneat iniquos, si ita hic castigat justos, ut si justus vix salvabitur, impius ubi parebit ?

CAPUT IV.

VERS. 2. — « Si coeperimus loqui tibi. » (Ibid.) D Molliter incipiunt, sed in aspera prorumpunt. Sic haereticis blanda verba proponunt, ne caveantur, sed aspera subinferunt.

« Sed conceptum. » (Ibid.) Perfecti nec in corde perversa concipiunt quae silentio compescunt. Alii prava concipiunt, sed silentii vigore magno constringunt : alii et concipiunt et mox efferunt. In sensu leves, in lingua praecipites. De his est Eliphaz, qui suo experimento de omnibus idem sentit.

« Tenere quis poterit. » Quasi vellet retinere : in quo innuit se in loquendo offensurum.

VERS. 3. — « Ecce docuisti plurimos. » (Ibid.) Certa bona sunt quae et illo fatetur, qui criminari

vult. Quantus ante fuit qui tot suis occupatus disponendis, etiam libere alios docuit, actu et verbo recta ostendens ? Quia vero criminator bona de eodem dicit, ad crimen inflexit, dicens :

VERS. 5. — « Nunc autem venit, etc., quasi non servasti recta quae dicebas. » Nota autem quod sunt iniqui, et bona justorum quae nota negare non possunt, dicunt, ne pravi videantur : et ut inde magis credatur eis, in malis quae inserunt, et haec ipsa bona ad cumulum reatus invertunt. Hic recta Job ergo dixisse, sed non servasse, quasi suo testimonio malus reprehenditur : inferius male loqui notatur, ut taceat. Et hi sunt duo modi quibus bonos impetunt mali, dicentes eos vel prava dicere, vel bona quae dicunt non tenere.

« Defecisti, etc. Ubi est timor tuus ? » Quasi de virtutibus miretur perditis, quas congruo ordine ponit. Sicut in via saeculi audacia fortitudinem, timor debilitatem parit, ita et in via Dei audacia debilitatem, timor Dei fortitudinem : quia qui Deo jungitur, potestate quadam super omnia levatur ; fortitudo non nisi in adversis ostenditur, unde patientia additur, quia in fortitudine quasi proficit, qui mala aliena non motus tolerat. De patientia perfectio nascitur, unde in patientia animam possidere homo dicitur, id est, in omnibus recte vivere, cunctis motibus mentis ex virtute dominari : qui enim se vincit, contra omnia est fortis.

(Ibid.) Quoniam autem invehendo corripuit, nunc quasi exhortando subdit :

VERS. 7. — « Recordare, obsecro te. » Sed et hoc reprehensibiliter agit. Innocens enim et rectus saepe hic funditus delentur, etsi ad aeterna servantur : sed qui non pro aeterna sed terrena mercede Deo serviunt, ipsi sibi fingunt quod quaerunt, et docere praesumentes cum terrenam securitatem praedicant, cunctis suis laboribus ostendant quod amant.

VERS. 8. — « Quin potius vidi eos. » (Ibid.) Dolores seminat, qui dicit. Fraudulenta metit, qui dicendo praevalet. Vel dolores seminat, qui perversa agit. Metit, qui in eis prosperatur. Hi non (ut ait) pereunt, sed felicius hic justis vivunt. Patitur enim Deus quosdam hic praevallere, ut mundius vita justorum purgetur. Punit mox alios, ne putetur humana negligere, et multa mala praeterire, ut corda innocentium, qui pusillanimes sunt, confirmet : veritas autem diceret de omnibus, in fine ; generaliter poterat dici, quod innocens et rectus non perit, quia etsi hic atteritur, apud Deum vera salute reparatur. Et mali pereunt, quia etsi hic altius crescant, in fine durius ferientur. Sed quia dicit, recordare, patet transacta ad mentem reduci, non futura enuntiari.

VERS. 9. — « Flante Deo perisse. » (Ibid.) Nos conflamus aerem, dum ab extra intus trahimus, et ab intus extra reddimus. Deus ergo in retributione flare dicitur, quia ab exterioribus causis intus iudicii consilium concipit, et ab interno consilio exteriorum sententiam emittit, id est, a malis nostris quae extra

videt, iudicium intus dísponit, et ab interno conceptu extra damnationem facit. Vel flare Deus, id est, irasci dicitur per simile, quia nos cum irascimur, flatu furoris inflammamur. Flat ergo Deus irascendo vindictam cogitans, cum, post longam patientiam, qui in se tranquillus est reis videtur turbulenter, cum ipsi coram eo reatu suo turbentur.

(GRÆG.) Postquam clementer monuit, aperte increpat. « Rugitus leonis, » id est, severitas et terror ipsius Job : « vox læænæ, » loquacitas conjugis, « dentes catulorum, » edacitas filiorum destructa est. Rigidus exultat, quasi jure essent damnata. Tigridi etiam Job comparat pro maculis simulationis. Hypocrita enim, qui rectus videtur, habet latentia vitia, quæ aliquando erumpentia colorem variant. Præda est justorum gloria, quam sibi arripit : putans ergo iste sanctum Job bona quæ in eo noverat, per hypocrisim tenuisse, dicit :

VERS. 11. — « Tigris periit. » Hoc est varietas tuæ simulationis extincta est, etc., usque ad hi tales per sapientiam putant se omnes transcendere.

VERS. 12. — « Porro ad me dictum est verbum absconditum. » (Ibid.) Abscondita se hæretici audire simulant, unde et latenter prædicant, ut sanctior eorum prædicatio habeatur, non aliis æqua.

« Furtive, etc. » (Ibid.) Quia non cum aliis per ostium intrant, sed rimas querunt prævæ intelligentiæ, quia vero fur lumen timet, addit :

VERS. 13. — « In horrore visionis nocturnæ. » In pavore nocturnæ visionis se percepisse venas susurri divini dicunt, quia ut alta jactent, vix ea posse se capere dicunt. Sed dum ita alta notant, testes contra se nequitæ sunt. In nocturna enim visione dubie cernitur.

« Quando solet sopor occupare. » Hoc est, dum omnes inferius dormiunt torpore, nos ad alta et superna percipienda vigilamus. Et dum aliquando hoc despici vident, seipsos timere simulant quod dicunt, unde subdit :

VERS. 14. — « Pavor tenuit me. » Ut miri videantur in altis, quasi pertimescunt quæ fingunt : et tamen audaces sunt proferre, quæ asserunt vix se potuisse audire.

« Ad me dictum est verbum. » (Ibid.) Filius Dei dicitur, etc., usque ad eo magis rectitudinem ejus repressa formidat : unde subdit :

« In horrore visionis nocturnæ, etc. » Id est, in pavore occultæ contemplationis, in qua nihil manifeste, sed quasi imaginarie, videtur. Sed ad hanc nemo pertingit, nisi carnalibus desideriis repressis, unde :

« Quando solet sopor occupare homines. » Vigilat qui curis sæculi intendit : dormit in quiete qui fugit. Hic est Jacob qui in itinere dormit et angelos videt, id est, in cursu hujus vitæ a sæcularibus rebus oculos claudit quod ad concupiscendum culpa primis parentibus aperuit. Et nemo ad videnda interna perducitur, nisi ab his quæ exterius implicat

A subtrahatur ; unde : « Vacate et videte : quoniam ego sum Deus (Psal. xlv). » Sed quo animus in contemplatione levatus super se altiora conspicit, eo in se terribilius tremit, unde :

« Pavor tenuit me et tremor et omnia ossa. » (Ibid.) Id est, fortiora acta, etc., usque ad stimulum carnis sentit, addit :

VERS. 16. — « Stetit quidam. (Ibid.) Ut incomprehensibilia se novisse judicent, etc., usque ad quia bonum commune specialiter sibi arrogavit.

« Inhorruerunt pili carnis meæ. » (Ibid.) Pili sunt superflua quælibet humanæ corruptionis cogitationes vitæ veteris : quas si a mente excludimus, pilos carne incidimus, ut non dolore fatigemur. Unde Moyses : « Levitæ radant omnes pilos carnis suæ (Levit. xv). » Hæc autem subtilius in nobis conspiciamus, cum alta penetramus, unde recte nunc dicitur :

« Cum spiritus transiret. » Cum enim mens vera videt, durius se de superfluis cruciat. Transeunte ergo spiritu, pili pertimescunt, quia ante vim compunctionis superflue cogitationes fugiunt, quia intima visio animam contra se inflammat ; et dum illicita districte resecat, mens latius speculationi inhæret, et bene figit spiritum qui transibat, nec tamen hæc ipsa mora contemplationis vim pietatis plene aperit, unde subdit :

« Stetit quidam cujus non agnoscebam vultum. » (Ibid.) Quidam non dicitur, etc., usque ad per cœternam ejus speciem conspicit, subdit :

« Imago coram oculis me. » Imago Patris Filii est, qui dicit : Nemo venit ad Patrem, nisi per me.

« Et vocem quasi auræ lenis audiui. » (Ibid.) Vox auræ, cognitio, etc., usque ad qui ex hoc auditu, didicit.

VERS. 17. — « Nunquid homo comparatione Dei justificabitur ? » Hoc in contemplatione novit, quod justitia humana divinæ comparata injustitia, ut quæ lucerna in tenebris lucet, in sole caligat : quod potuit, quia qui lucem videt, scit quid de tenebris æstimet.

« Aut factore suo purior ? » (Ibid.) Hoc æstimat, qui contra flagellantem murmurat. Sed debet scire, quia impie non flagellat, qui mira ex nihil fecit, et conditor naturæ non est iniquus juxta culpam. Etsi iste injuste Job redarguit, recte tamen modum creaturæ in comparatione Creatoris describit. Purior ergo se vir factore suo æstimat, si contra flagellum querelam parat, cumque sibi procul dubio postponit, cum ejus iudicium de sua afflictione redarguit

« Ecce qui serviunt ei. » (Ibid.) Angelus etsi in statu suo immutabilis permanet, in hoc tamen quod creatura est, vicissitudinem mutabilitatis habet, et ita stabilis non est. Si enim natura hæc mutabilis non esset, cum esset bene condita, in nullis cecidisset. Sed ex arbitrio habuit ruere vel stare, et in stantibus meritum fuit, motum mutabilitatis suæ, sui in voluntatis fixisse. Hoc mutabilitatis argumentum est quod de apostata subdit :

« Et in angelis suis reperit pravitatem. » Ex quo-
rum comparatione infirmitas humana colligitur.

« Quanto magis hi qui habitant domos luteas. »
(GREG.) Id est terrena corpora, etc., usque ad conspiciunt curis sæculi occupati; unde subdit :

VERS. 20. — De mane usque ad vesperam. » Id est, a vitæ suæ exordio usque ad terminum perpetratione iniquitatis vulnerantur, a qua succisi in profundum ruunt.

(Ibid.) Vel mane, prosperitas; vespera, adversitas; sed per utrumque pereunt, quia per prospera lascivi, per adversa impatientes ad insaniam surgunt. Et quia nullus eorum, scilicet, « qui de mane usque ad vesperam succidentur » intelligit, quid bonis afflictis hic servetur, quid sibi futurum qui hic bona putant. Sed quia non omnes sic deseruntur, subdit :

« Qui autem reliqui fuerint. » Id est, despecti mundi, quos sæculum ut indignos reliquit, ut puer Ægyptius, id est, amator sæculi, peccatis niger, sæpe a sæculo despectus relinquitur, ut non cum eo currat, sed fractus adversis torpeat. Sed hunc David, id est, Christus, invenit, et in suum amorem convertit, et cibo verbi pascit, et ducem itineris, id est, prædicatorem suum facit : quo duce convivantes, id est, mundi lætitiâ destruit, quæ eum comitem habere despexit.

« Auferentur ex eis. » Quia Deus sibi eos elegit.

« Morientur, et non in sapientia. » Interposita sorte justorum, redit ad interitum non intelligentium. Reprobi justos despiciunt, quia per mortem suam invisibilia quærunt, vel per mortem vitam invisibilem quærunt. Sed ipsi, qui pariter mortem et sapientiam fugiunt, sapientiam quidem penitus deserunt, nolentes pro veritate mori, mortem tamen non evadunt.

CAPUT V.

VERS. 1. — « Voca ergo. » (Ibid.) Quoniam hoc veraciter contra iniquos protulit, quamvis latenter Job in numero eorum proposuerit : fastu sapientiæ inflatus apertam irrisionem in Job subdit : « Voca ergo, » id est, si afflictus clames, Deus non respondet, id est non dat effectum, quia in tranquillitate eum contempsisti; et « ad aliquem sanctorum, » id est, sanctos in afflictione adjuutores non habes, quia socios in hilaritate non habuisti.

(Ibid.) Post irrisionem subdit sententiam, etc., usque ad hæc sapientes turbat, sed ira per vitium stultos trucidat.

« Et parvulum occidit. » Id est, dum ei invidet, quem putat majorem, etc., usque ad vel partem habendo quantitatem nobis restringit.

(GREG. lib. VI *Moral.*, cap. V.) Quia totis desideriis in terreno amore solidatur, unde primus Cain in terra civitatem construxit, alienus a cœlo hic felicius degit.

VERS. 3. — « Et maledixi pulchritudini ejus. » (IDEM.) Quia cum ex visa prosperitate malorum, pedes infirmorum nutent : fortes, videntes quæ pœna

A ad gloriâ eorum sequatur, prosperitatem eorum reproband statim. Infirmus cum qualitate rerum mutatur, dum videt prospera, laudat, dum mutantur, nihil esse judicat : sed firmus cum ipsa gloria pœnam considerat sequentem, et mox damnat. Sed quia proficientes in mundo multos secum trahunt, subdit :

VERS. 4. — « Longe fient filii ejus. » Id est, sequaces.

« In porta. » (Ibid.) Porta regni est dies iudicii, in quo electi intrant ad gloriâ, ante quem filii huius mundi elati sunt, sed tunc conterentur.

VERS. 5. — « Et non erit qui eruat. » (Ibid.) Quia illos ibi veritas eripit, quos hic per disciplinam premit.

B « Cujus messem. » Habet quisque donum intelligentiæ, quo recta intelligit et dicit : Sed quia eadem non amat nec facit, a messe quam habet, jejunit ; sed qui esurit justitiâ ab illo audiens recta, se reficit, unde : « Quæ dicunt, facite (*Math.* XIII). »

« Et ipsum rapiet armatus. » (Ibid.) Diabolus ut inermis vincitur, cum aperta mala suggerens, omnia bona similiter tollere conatur : sed armatus vincit, alia bona intacta præterit, alia latenter corrumpit.

« Et bibent. » (IDEM.) Stultus sæpe habet divitiâ, etc., usque ad et studiosus tarditate præpeditur? respondet :

VERS. 6. — « Nihil in terra fit sine causa. » Quia inde ille justius de negligentia punitur, iste de studio coronatur. Sed quia ad intelligendum recta non modo studio, sed et persecutionibus erudimur, additum : « Et de humo non egredietur. »

« Et de humo non egredietur. » (Ibid.) Humus, id est, elementa mundi in pœnam vertuntur delinquentium ; unde dicitur : « Pugnabit pro eo, » id est, pro Domino, orbis terrarum contra insensatos, sed tamen de eis non egredietur dolor, quia pœna non nascitur de his quæ feriunt, sed de his qui peccando percussiones extorserunt : sed quo exterior pœna castigat, eo mens ad superna levatur ; unde subdit :

VERS. 7. — « Homo ad laborem nascitur. » Quia impossibile est in hac peregrinatione sine labore esse : sed in eo quod caro affligitur, mens ad petenda alta levatur. « Vel homo, » id est, carnalis, mala mundi sentit, quia inhianter bona ejus appetit. Sed cujus mens hæc transit, ut avis ad alta, penna spel levatus, nil mali sentit, congaudeat et de flagellis, sed quia hæc nullus suis viribus valet, subdit :

VERS. 8. — « Quamobrem ego te. » Id est, illum rogo per quem hæc tribui scio.

VERS. 9. — « Mirabilia absque numero. » Quia divinatorum operum magnitudo, nec ex qualitate valet discuti nec ex quantitate numerari.

VERS. 10. — « Qui dat pluviam. » (Ibid.) Hæc verba mystica sunt, quia amici Job societate ejus eruditi erant. « Dat pluviam terræ : » cum arida gentiliû corda gratia prædicationis infundit.

« Irrigat autem aquis universa. » Cum hominû

spiritu replet ad fructificandum. Homo dicitur omnia, quia cum omnibus habet aliquid commune. Vel universa, id est, divites et pauperes, et omnes differentias hominum, quia bonum opus sequitur retributio.

VERS. 11. — « Qui ponit humiles in sublime. » (GREG.) Ut modo despecti judicent cum Domino.

« Mœrentes. » Quia quanto magis nunc adversis tribulantur, et se per lamenta castigant, tanto sublimiorem sospitatem habebunt etiam in hac vita. Hæc de electis possunt intelligi, ubi humiles alta mente omnia temporalia transcendunt, et afflicti sunt erecti sospitate, non insania, ut qui lætantur cum malefecerint. Hi vero de certitudine æternæ salutis hilaræscunt.

VERS. 12. — « Qui dissipat cogitationes. » (IDEM.) Cum reprobi cogitent mala, Deus aliquando ne contra bonos prævaleant, vires tollit, ut effectum careant operis, et apud Deum conscientia rei sint.

VERS. 13. — « Qui apprehendit sapientes. » (IBID.) Quia consilii Dei humana facta etiam tunc congrue serviunt cum resistunt, ut in venditione Joseph, ne adoraretur; in petitione præputiorum a Saul, ut David exstingueretur; in morte Domini, ne omnes crederent in eum. Deus alia concedit propitius, alia permittit iratus: quæ tunc in usum sui consilii vertit, ut quæ ejus consilio repugnant, ejus consilio militent; et quod sine ejus voluntate geritur, ejus voluntati contrarium non sit, unde: « Omnia quæcunque voluit, etc. »

VERS. 14. — « Per diem incurrent. » Quia in ipsa veritatis præsentia, perfidiæ errore cæcati sunt, videntes miracula Christi et de ejus deitate dubitantes.

« Quasi in nocte. » Palpando quærimus quæ oculis non videmus: Judæi miracula viderant, et adhuc quasi palpantes quærebant: « Si tu es Christus, die nobis palam (Joan. x). » Sed horum manibus diu retineri non potuit Christus.

« Per diem incurrent tenebras. » (IBID.) Mens invidi cum de bono alieno affligitur, de radio solis obscuratur.

« Et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. » Dies boni operis in proximo exterius lucet: quasi in nocte palpant, quia, livore cæci, aliqua quæ reprehendant, invenire satagunt. Ecce Loth, id est, justus malis adversantibus intra domum recluditur et munitur, id est ad mentem revertitur et manet interius, Sodomitæ cæci circumveant, id est, invidentes facta dictaque scrutantur, nec ostium, id est, aditam reprehensionis, inveniunt, sed parietem palpant, quia ubique laudabilis actio justis obviat.

« Palpabunt. » Sed pauper spiritu, id est, qui apud se non est elatus: salvatur a gladio oris, id est, ini qua persuasionem.

VERS. 15. — « Porro salvum faciet egenum a gladio oris. » Gladius oris est accusatio Judæorum. Manus violenti, gentilitas quæ crucifixit: sed hos Christus resurgendo superavit. In quo egeno, id est, humili populo fidelium spes vitæ sequentis solidatur.

A Iniquitas autem, quæ modo dilatat os suum in contumeliam Christi, claudet per supplicium, vel conversa cessat ab injuriis. Eadem de pravis generaliter.

« De manu violenti pauperem. » Id est adversa potestate, ut nec blandimentis suasionum trahatur, nec dolore suppliciorum frangatur. Pauper autem non trahitur, quia spes ejus fixa in æternis contra hæc solidatur. Ad cuius spei fructum cum pauper venerit, elatus obmutescit, et contrahit os: quia tormenta linguam ligant, quæ loquebatur contra justos detrahendo. Sed ut electus supplicia evadat, et ad præmia pertingat, debet hic flagellis purgari, unde subdit:

VERS. 17. — « Increpationem ergo Domini ne reprobos. » (IBID.) Reprobat qui se injuste pati conqueritur. Eliphaz ergo putans Job pro purgatione percute, non probatione fortitudinis, quia Job libere loquitur, causas suæ percussiois quærens, putat eum increpationem Domini reprobare. Sic hæretici quod recte ab Ecclesia agitur, ad malum convertunt.

VERS. 18. — « Quia ipse vulnerat. » (IDEM.) Duobus modis vulnerat Deus quos ad salutem reducit. Aliquando percute in corpore ut mentem sanet; aliquando sine exterioribus flagellis mentis duritiam suo desiderio percute, et sic eam sanat, quæ secunda in mundo mortua quiescebat. Sed, dum mens ad Deum anhelat et omnia sæcularia despicit, omnia mox ei vertuntur in tentationem, et eam affligunt; sed, dum transitorio labore atteritur, a perpetuo liberatur, et ideo subdit:

VERS. 19. — « In sex tribulationibus. » (IBID.) Scenario, quem septimus sequitur, præsentis vitæ operatio et discursus signatur: quia, sexto die Deus omnia perficiens, hominem condidit, et septima quievit, qui non habet vesperam, id est, finem; in septima ergo tribulatione liberat, ne in septima malum attingat: quia hic paterne erudiens atterit, sed in die iudicii a verbere abscondit.

VERS. 20. — « In fame. » (IBID.) Enumerat mala præsentis vitæ et adjutoria Dei. Fames mentis est silentium verbi Dei: quo subtracto, tentatio carnis invalet, quæ est bellum. Sed Deus etiam in fame a morte animam eripit, quia verbo suo reficit. « Et in bello. » Contra tentationes carnis fortes facit. Sed talis factus aliquando detractiones metuit, unde addit:

VERS. 21. — « A flagello linguæ. » Id est, ab improbratione contumeliæ, propter quam irrisus a bono cessat; unde David: « Et a verbo aspero. » Ab hac sanctus absconditur, quia, dum hic laudem non quærit, nec contumelias sentit; sed, quia post hæc aliquis cruciatus corporum timet, sequitur: « Et non timebis calamitatem. » Id est, persecutionis: sed, quia talis in terrore iudicii futuri securitatem sibi parat, subdit:

VERS. 22. — « In vastitate et fame. » Vastitas est gehenna quæ foris, etc., usque ad ut in articulo mortis ejus impetus non horreat, subditur: « Et

bestias terræ. » Quæ tempore mortis ad rapiendas animas effrenantur, sed sævientes non timet, qui blandientes secutus non est : et initium retributionis est, in obitu securitas mentis. Cum autem bene vivitur, cavendum est ne quis despectis cæteris de singularitate gloriatur, sed sociale bonum recogitet, unde addit :

VERS. 23. — « Sed cum lapidibus regionum pacetum. » Quasi divisæ sunt regiones gentium, ecclesiæ moribus et linguas distantes; lapides electi, qui in ædificio ponuntur. Qui ergo recte vivit pacto se lapidibus jungit : quia in eo quod mundum deserit, sanctis per imitationem se alligat; unde impugnatione crescit, qua tamen attritus humiliter Deo subditur, unde subjicit : « Et bestię terræ. » Non pacatæ sed pacificæ, quia non pacem habent, sed pacem faciunt; quia cum acrius homo a diabolo impugnatur, amplius ad amorem impellitur, et cum eo robustior pax efficitur. Vel bestię sunt motus carnis, quæ continentia quasi cavea pressæ, etsi tentando ruglunt, non tamen ad effectum quasi ad rabiem morsus excedunt, in quo sunt pacificæ. Vel quia perturbant, amplius illud, ubi nulla contradictione vivitur, diligitur : et sic ad amorem intimæ quietis impellunt.

VERS. 24. — « Et scies quod pacem. » (GREG.) Pax vel inchoata, quæ hic est concepta ex desiderio Dei; vel plena, quæ in futuro ex visione Dei. Cum ergo mens Deo vel caro menti subjugatur, tabernaculum justī, id est, corpus quod mens inhabitat, pacem habet motibus desideriorum sub justitia refrenatis. Sed nihil est hæc castitas carnis, si non adsit mentis suavitas in amore proximi.

« Et visitans speciem tuam non peccabis. » (*Ibid.*) Spectes nostra est proximus, etc.; usque ad quia ex semine boni operis uberes fructus prædicationis colligit; unde subditur :

VERS. 25. — « Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum. » Ille enim bene loquendi facundiam accipit, qui bene vivit, nec conscientia loquentem præpedit. Hinc est quod Ægyptii servi facti, frumenta ad semen percipiunt, qui ante liberi ad esum acceptant : quia cum plene Deo subdimur, verbo prædicationis replemur. Ante liberi sacro eloquio pasti; et tamen ad quædam quæ in mundo petimus vacantes. Ex prædicatione, magna proles fidelium sequitur. Et hoc est : « Et progenies tua, quasi herba terræ. » Id est, innumerabilis. Vel herbæ comparatur, quia, arentem mundi gloriam deserens, spe interna virescit. Justo autem non sufficit hæc magna exterius agere, nisi etiam per contemplationem in æterna penetret; unde subditur :

VERS. 26. — « Ingredieris in abundantia sepulcrum. » (*Ibid.*) Sepulcrum est contemplatio, etc., usque ad quod utilitati proximorum refundant. « Sicut infertur acervus tritici. » Quia tempus actionis primum est, extremum contemplationis. Et necesse est ut perfectus mentem prius virtutibus exercent, et eam postea in horreum quietis condant. Vel se-

pulcrum est quies æterna, in qua tanto verius quiescit, quanto perfectius vita corruptionis necatur. Hanc in abundantia ingreditur, qui post congesta hujus vitæ opera, huic mutabilitati plene mortuus, in secreto veri luminis occultatur, sicut triticum : quia justī in alieno tempore percussiones sentiunt, sed in suo, ut grana, in horreum intrant.

VERS. 27. — « Investigavimus. » In hoc notat se, non secundum superficiem dixisse supra sepulcrum, bestias, lapides, tabernaculum, et hujusmodi, sed in his interiora quæsisse. « Quod auditum mente pertracta. » Verba jactantiæ; et si bene docuit, imperitia est velle docere meliorem : unde dicta amicorum etsi recta, non recte dicta arguuntur.

CAPUT VI.

VERS. 2. — « Utinam appenderentur. » Tactus flagellis verbis lacessitur, non ut non erectus in defensionem contumax caderet : sed ut percussus tacens gratias egit, lacessitus recta respondit : « utinam appenderentur peccata. »

« Statera. » (*Ibid.*) In manu patris Christus habens lancem misericordiæ et justitiæ, peccatum per misericordiam laxans, leve esse; calamitatem moriendo gravis esse ponderis ostendit. Cui et hoc gratiæ dat, ut ipsa cognoscibilis sit calamitas. Cæcus enim homo in exilio, quasi in patria, gaudēbat : sed Deus extra apparens hominem intus revocat, ut viso quod amisit, grave doleat quod tolerat; dicit ergo :

« Utinam appenderentur. » Id est, malum nostræ, etc., usque ad pensans judicium Dei quibus affligitur, et hoc est :

VERS. 3. — « Unde et verba mea dolore sunt plena, quia sagittæ Domini. » Id est, percussio animadversionis Dei, quæ non me, ut multos, inmundatum dimittit.

VERS. 4. — « Ebibit spiritum. » (GREG.) Id est, elationem compescit, ut dicat : « Defecit spiritus meus (Psal. LXXVI). » Et non solum gemo quod patior, sed timeo quod minaris, et hoc est :

« Terrores Domini militant : » ne post hoc mors æterna sequatur. Sed quia staturæ adventum desiderat, quo ardore eundem gentilitas, et Judæa sitiatur, supponit, cum ait :

VERS. 5. — « Nunquid rugiet onager, » id est, agrestis asinus, etc., usque ad sed carnaliter tenebatur, subdit :

VERS. 6. — « Aut poterit comedi insulsum. » Sal est virtus occultæ intelligentiæ, etc., usque ad convertendo esuriens recepit.

(*Ibid.*) Ille desiderat stateram, nos jam per fidem ejus vivimus; sed tamen pro purgatione sagittas ejus patimur, et terrore futuri timemus.

Sed quia filii sumus, non debemus timere ut Dominum, sed diligere ut Patrem, et ad eum anhelare, ubi cibo, id est, æternitate ejus pascamur, pro modo rugimus, unde :

« Nunquid rugiet onager. » (*Ibid.*) Onager, est populus qui, etc., usque ad etiam ab hujusmodi verbis se separant, et hoc est :

« Aut poterit comedi insulsum. » Sed jam in alto positi, a stultis semoti, sæpe dum sola propria ad ferendum dura procurant, pro amore veritatis non sunt accincti.

« Aut potest aliquis gustare. » (GRÆC.) Durum est petere quod cruciat, quod vitam fugat, sed sæpe cum sit in alto, ad ferenda stultorum mala se inclinat, ut eos trahat. Aucto enim desiderio cœlestium angustiat, et præ dulcedine illorum amara sæculi non metuit. Unde, et post impossibilem mortis gustum, subdit :

VERS. 7. — « Quæ prius nolebat tangere, » id est, mala sæculi jam sunt dulces cibi præ amore cœli. Et cum hæc dulcia sint, « Quis det ut veniat petitio mea ? »

VERS. 9. — « Qui cœpit, ipse me conterat. » (GREG. B. in Job lib. vii.) Conterit adversarius, et defecit a te homo. Conterit Deus, et fractus a vitiis in virtute solidatur. Qui ergo per flagella Deo appropriare desiderat, dicit : « Qui cœpit, ipse conterat, » quia aliquando incipit Deus contritionem vitiorum, et in ipso proventus initio homo extollitur, et sic hostis exclusus, gravior assumptis aliis spiritibus surripit, et virtutes conterit.

« Solvat manum, » id est, exerceat effectum; dum enim inflatus longa prosperitate amorem suum per flagella non exercet, quasi manum ad ferienda vitia ligatam tenet, unde peccanti populo dicit : Jam non irascar tibi, et zelus meus recessit a te.

« Succidat me. » Cum enim dolor vel tentatio non percutit, elatio mentis succisa cadit, ut jam quærat manum levantis.

VERS. 10. — Et hæc mihi sit consolatio ut affligens. » (Ibid.) Quasi quibusdam hic parcit, ut æternum feriat; sed me hic non parcens feriat, quod est mihi consolatio. Timent enim sancti hic sibi parci. Quod hæc non tument, sed humili mente dixit, ostendit in his.

« Nec contradicam sermonibus. » Sermones Dei ad nos : non modo dicta, sed et facta, ut hic percussio Job; cui murmurando non contradicit, quia et quem feriendo tolerat, sanctum vocat.

VERS. 11. — Quæ est enim fortitudo mea ? » (Ibid.) Alia est fortitudo bonorum, etc., usque ad et pro ea quam non amat, pati recusat, dicit ergo :

« Quæ est enim fortitudo, aut quis finis ? » Id est, mala, etc., usque ad unde infirmus habet vires, unde subjungit :

VERS. 13. — « Ecce non est auxilium. » Ad majoris quoque meritum fortitudinis, quomodo a proximis destituitur, addit :

« Necessary quoque. » Si exterius despectus, intus solio iudicii præsidet; nam ad sententias erumpit : « Qui tollit, etc. »

VERS. 14. — « Qui tollit ab amico suo. » (Ibid.) Amicus est quilibet proximus, etc., usque ad qui intus dudum æterna negligendo perierunt : de quibus recte dicitur :

VERS. 17. — « Et ut incaluerint, » id est, cum per

cognitionem pœnæ fervere cœperint, a delectatione carnis, quam desiderio tenebant, separabuntur. Mali æterna non intelligunt, nisi cum jam pro terrenis puniuntur : tunc mens æstuat, et igne seræ pœnitentiæ se inflammat; tunc ejus duritia per supplicium liquatur, unde propheta : « Tantummodo vexatio sola intellectum dabit auditui » (Isai. xxviii), hoc tunc passuri, interim his implicantur.

VERS. 18. — « Involutæ sunt. » Omne quod involvitur in se replicatur : sic mali, volentes aliquando bona quasi extra se tensi, ad consueta mala tentati replicantur. Vel involutæ sunt, qui etsi aliquando victa una nequitia pedem levant, regnans altera et ad eam quam vicerant implicat, ut qui jam spreta avaritia adhuc luxuriosus est, pro pretio luxuriæ ad avaritiam redit. Sic ope vicaria fugitivum suum vitia retinent, et quasi laqueis egressus ligant, unde sæpe lapsi ad suas voluptates redeunt, nec curant ea quæ permanent, unde subdit :

« Ambulabunt in vacuum et peribunt. » Quia nihil secum de fructu sui laboris portant. Sed justus in conspectu Domini non apparet vacuus : portat enim manipulos justitiæ. Ab illorum autem imitatione per finem terret, « Considerate semitas, etc. »

VERS. 19. — « Considerate semitas. » (Ibid.) Thema interpretatur auster, Saba rete : Auster qui tempore membra dissolvit, est hic fluxa vivendi remissio; rete est actionis obligatio, et fluxis actibus homo implicatur, dum non perfecte mundum deserit, dum non districto studio, sed dissolutis gressibus vadit, ut qui pro amore carnali parentum ad ea quæ Dei sunt præpeditur. « Considerate, » dicit, quia perversa agendo diligimus, sed hæc visa in aliis dijudicamus, unde ad nos reversi de hujusmodi erubescimus.

« Expectate paulisper. » Quia parum est quicquid finitur; sed qui hoc longum putat, de æternis non curat. Dicta brevitate vitæ contra iuquos insurgit voce justorum

VERS. 20. — « Confusi sunt. » Quia scilicet mali bonos per aspera a spe conantur retrahere : quod si peragunt, exsultant; si non, incassum crudeles fuisse erubescunt; unde et quid in retributione fiat, subdit :

« Venerunt quoque. » In iudicio mali ad justos perveniunt, quia eorum gloriam videbunt, ut gravius doleant videntes quod perdiderunt. Tunc pudor eos operit, cum testis conscientia urit. Eadem spiritualiter. Amici Job confusi sunt, quia dum eum ad desperationem inflectere nequeunt, confunduntur, venerunt dum jam mentis constantiam intus agnoscunt et erubescunt. Quos ostendit de numero eorum qui Deum non timent, nisi suis vel aliorum adversis territi.

VERS. 21. — « Nunc venistis, et modo videntes » (Ibid.) Quasi, ego Deum et ante adversa timui, vos qui ex amore Deum non timetis, ex solo verbere formidatis.

VERS. 22. — « Nunquid dixi. » Ecclesia substantia hæreticorum (quorum figura sunt amici Job) non

egret, id est, carnali sapientia; et recta, quæ contra diabolum de conversione aliquando loquuntur, audire ab eis renuit, quia per hæc ad perfidiam trahunt. « Manus hostis » est fortitudo Satanæ. « Robusti » sunt maligni spiritus.

« Nunquid dixi : Afferte. » Contra divites mundi, etc., usque ad et quod in seipsis despiciunt, et in aliis.

VERS. 24. — « Docete me. » Hoc vel prioribus subjungitur, vel per se dicitur per increpationem.

VERS. 25. — « Quare detraxistis. » (GREG.) Mundus esse debet, etc., usque ad reprehensibilia profertis ad increpandum ?

(Ibid.) Duo genera locutionis noxia sunt, quod et perversa laudat et quod etiam recta vituperat; ibi favor, hic ira : de hoc amicos Job arguit; ad quod vitium ex otiosis dictis pervenitur, unde subdit :

VERS. 26. — « Et in ventum. » In ventum verba proferre, etc., usque ad sit ergo ostium linguæ quod modo claudatur, modo aperiat.

VERS. 27. — « Super pupillum. » (GREG. in Job lib. VIII.) Ecce quantæ infirmitatis se esse perpendat, etc., usque ad si tolerat quos non amat, vel si non tolerat quos amat.

VERS. 28. — « Videte an mentiar. » (Ibid.) Quia humilis, quæ dicit, non ex auctoritate præcipit, sed ex ratione persuadet; sed quia occasione rationis, contrarii ad contentionem effrenantur, subdit.

VERS. 29. — « Respondete, obsecro absque contentione. » Quia hæretici inquisitionibus non intendunt veritatem assequi, sed victores videri.

« Et loquentes, etc. » Quia quæ loquitur, iudicio auditoris subditur. Inter cor et linguam ejus æquus arbiter sit, ut nihil præcipitanter de corde per linguam prodeat, sed prius examinet quam dicat. Et quia qui prius de suis, recte judicant de dictis alienis, addit :

VERS. 30. — « Et non invenientis in lingua mea. » Quia non vobis in me stultitia sonat, si a vestra conscientia non procedat; sic Ecclesia prius falsa hostium destruit, post vera aperit, quibus non est locus dum falsa pro veris habentur; per « linguam » aperta locutio, per « fauces » occulta tractatio, quia quod Ecclesia foris prædicat, vivendo custodit.

CAPUT VII.

VERS. 1. — « Et sicut dies mercenarii. » (GREG.) Qui dies cito transire optat, ut ad laboris præmium veniat, sic omnis justus; et sicut ille in alienis laboribus sudat, sed proprium præmium sibi parat, sic justus in mundanis malis sudet, ut cœlestia bona capiat. Cavet ne vacuus ab opere dies eat, et præmium minuatur. Patitur dura, ut magis coroneatur, licet merces jam sit in corde; sed tamen gravius æstus sentitur in corpore, ut post sit refrigerium in quiete, et hoc est :

VERS. 2. — « Sicut servus. » Bene omnis electus servus dicitur, quamdiu sub iugo corruptionis hujus est, antequam veniat in libertatem gloriæ.

« Et sicut mercenarius. » Qui de gravitate operis

laccessit, nisi spe finis relevaretur, sed illo viso nihil putat quod sentit.

VERS. 3. — « Menses vacuos. » A rebus mundi, quia non eas quærunt per actus suos boni, et noctes adversitatum tolerant laboriosas, quando jam sunt in cruciatu corporis. Vel menses vacui, quia modo est labor, sed nondum præmium.

« Noctes laboriosas. » Enumerat, etc., usque ad eo magis gemit diu nescisse quod quærît, et quod inaniter laboravit.

VERS. 4. — « Si dormiero. » (Ibid.) Secundum historiam animus dolentis exprimitur, qui, cogente mœstitia, per diversa desideria vagatur; in nocte diem, in die vesperam desiderat, quia dolor non sinit placere quod adest; et jam hoc expertus grave, consolante desiderio aliud exspectat; sed nec sic dolor finitur, unde :

« Et replebor doloribus. » Causa autem doloris hæc est :

VERS. 5. — « Induta est. » (Ibid.) Eadem subtilius in Ecclesia, etc., usque ad non eis est hic integra salus, unde subdit :

« Et replebor doloribus usque ad tenebras. » Quia securitatem non invenit, donec penitus temptationis relinquit. Doloris autem causam subdit :

« Induta est caro, » id est, carnalis vita quam ago, vel mala operatione polluitur, vel inde restricta, ex memoria imaginibus peccatorum fuscatur, quæ quasi pulvis ante oculos surgunt. Ecclesia vero in quibusdam putredinem luxuriæ carnis sentit, in quibus terrenis actibus deditis pulvere conspergitur : de utrisque subdit :

« Cutis mea. » Cutis sunt in Ecclesia, qui solis exterioribus curis vacant : quorum corda desperatio siccit, et iteum contrahuntur, non extenti per longanimitatem ad æternam vitam : præsentibus hærent : quod ideo fit, quia non attendunt quam fugitiva hæc vita sit. Sed Ecclesia econtra :

VERS. 6. — « Dies mei velocius. » Sicut tela filis, sic vita diebus singulis proficit : sed quo magis crescit, ad incisionem tendit. Sed et telæ festinantiam velocitas vitæ transit, quæ semper deficit. Et ideo electi cor non in ea figunt, unde ait :

« Et consumpti sunt, » id est, nullam mihi fiduciam pono in his : quod faciunt reprobi, ego non.

VERS. 7. — « Memento. » (Ibid.) Id est, benignus velociter transeuntem respice, quia humanæ brevitas consideratio, Deo est grata oblatio.

« Quia ventus est. » Vita æterna et solida : hic vita nec solida nec manens judicatur.

(Ibid.) Et quia postquam transit vita, non est locus merendi veniam, subdit :

« Et non revertitur. » Id est, post mortem, mens suam retributionem videns, non revocatur ad exhibenda bona opera : unde dives de se desperans, quod est aggravatio poenæ, pro fratribus rogat. Ecce vita transit, quod sequitur permanet. Post etiam,

VERS. 8. — « Nec aspiciet me visus hominis. » **A** Id est nos custodire nequeamus, et si quid conamur, peccatis gravamur, unde:
 « Quare posuisti me contrarium. » Cum homo serpen-
 tenti credidit, etc., usque ad sed misericordiam
 quærit, unde addit :

« Oculi tui in. » (**GRÆC.**) Id est, districtum iudicem ad ferendum videbis, et qui hic expectatus ad pœnitentiam substiti, jam non subsistat. Hoc justo convenit, qui timet omne quod agit, et remota pietate se periturum præscit, et non subsistit ante oculos, quia pœnæ vita non sufficit, si justitia eum premit. Nec enim astra, id est qui sanctitate lucent, coram eo munda sunt. Culpa autem et pœna humani generis breviter subditur.

VERS. 9. — « Sicut consumitur nubes. » (**Ibid.**) Nubes ad alta levatur, etc., usque ad vade in domum **B** tuam.

VERS. 10. — « Neque cognoscet eum amplius locus. » (**Ibid.**) Locus hominis Deus est, etc., usque ad adhuc de corruptione carnis contradictionem sentit.

VERS. 12. — « Nunquid mare sum. » (**Ibid.**) Carcer, est caro quæ impedit, etc., usque ad nunc subdit consilium contra ea.

VERS. 15. — « Quamobrem elegit. » (**Ibid.**) Anima, est intentio mentis, etc., usque ad « si hoc mihi facturus es interfice me. »

VERS. 16. — « Parce mihi, Domine, » ut æterna des, quia contemptu illorum hæc melius sperantur. Dum parci sibi petit, probat quod non a Deo desperavit; quod est, suspendium elegit, hoc est, desperavit, de eodem intulit, parce : quod est, mortem ossa : hoc est, non ultra vivat hoc tertio.

« Nihil enim sunt dies mei. » Qui æterna considerat, ad se rediens bene hos dies nihil vocat, et districte judicari formidat.

VERS. 17. — « Quid est homo. » (**Ibid.**) Magnificat Deus hominem multo spiritali munere, et erga eum ponit cor, quia pro datis districtius judicat. Sed quid homo? quasi : etsi magnificatus ultra se donis tuis, tamen quia caro est, si sine pietate judicetur, ferre non potest, unde adhuc addit :

VERS. 18. — « Visitas eum diluculo. » Diluculum est cum de nocte vitiorem et ignorantia ad lucem venit homo, in quo et mox probatur : ne enim bona a se habere gloriatur, tentatione concuti permittitur, ut altitudo Dei et sui infirmitas videatur, sicut Salomon post sapientiam tentatur a meretricibus; hæc tota hac mortalitate homo patitur, unde : « Usquequo non parcis mihi. »

VERS. 19. — « Salivam. » (**Ibid.**) Saliva in os a capite labitur, etc., usque ad qui hoc vult mereri, fatetur malum quod fecit : « Peccavi, etc. »

VERS. 20. — « Peccavi, quid faciam tibi. » (**Ibid.**) Quasi : quid in recompensationem tibi offeram non invenio, quia omnis virtus hominis ad culpam abluendam infirma est. Vel, « quid faciam tibi, » quasi : omnia bona non tibi, sed nobis prosunt.

« O custos hominum. » Quia nos sic destituit, ut

PATROL. CXIII.

VERS. 21. — « Cur non tollis. » Ecce desiderium Mediatoris, qui tollit peccata mundi. Vel, tunc peccatum plene tolletur, cum in corruptionem homo mutabitur. Desiderat ergo Redemptorem vel resurrectionem, unde et pœnam quam ex origine meruit, et iudicium quod ex propria actione timet, adjungit. Ecce nunc peccanti homini dictum est : Cinis es, et in cinerem reverteris. »

« Quare posuisti me contrarium. » (**Ibid.**) Quia inferior, factus contrarius modo superiori, id est Deo : ideo nostrum inferius, id est sensualitas, factum est contrarium superiori, id est spiritui, ut semper pugnent.

« Mane, » id est, in adventu iudicis, cui omnia aperta. Quærere Dei, est districte judicare, ante quem nec justus subsistit; sed hoc est solatium liberationis, quod se sufficere non posse dicit humilis; plangit ergo mortem quæ nunc est, timet iudicium quod imminet.

CAPUT VIII.

VERS. 1. — « Respondens autem. » (**GRÆC.**) Scien- dum est imprimis, quia sicut Eliphaz sanctissimum Job de superbia principaliter notavit, licet et de hypocrisi breviter tetigerit, ita et iste de hypocrisi principaliter notare intendit; sed priusquam hoc **C** faciat, quiddam præmittit unde perpenditur quam onerosa ei fuerint verba ipsius Job, verba scilicet ædificationis : quasi ergo ulterius bene loquentem pati non possit, indignative in hæc verba prorupit, dicens :

VERS. 2. — « Usquequo loqueris talia. » Quasi dicat : quare loqueris inutilia? et spiritus multiplex....

« Usque loqueris talia. » (**Ibid.**) Quia gravia sunt iniquo verba ædificationis quasi ferre non possit; et quia non vult corrigi, bene dicta criminatur.

« Et spiritus multiplex. » (**Ibid.**) Dum multiplici-
 tem sermoni ejus tribuit, inopiam intelligentiæ ipsius reprehendit. Et nota esse quatuor genera loquendi. **D** Alii enim ampli sunt ore et sensu, qui laudandi sunt; alii vero utroque strioti, qui miserandi; alii sensu ampli, sed non possunt eloqui, qui sunt adjuvandi; alii sensu inopes, sed lingua torrentes, qui despiciendi : quod iste in crimen Job torquet.

VERS. 3. — « Nunquid Deus. » (**GRÆC.**) Hæc Job nec negaverat nec ignorabat, etc., usque ad quasi jute perierint, alios feriunt, unde subdit :

VERS. 4,5. — « Etiam si filii tui peccaverunt, etc. Si diluculo : » quasi ipsi in luce, Ecclesia sit in nocte : quam vocant, ut per cognitionem Dei surgat, et per precem pœnitentiæ præterita diluat, « si mundus » in cogitatione, « rectus » in opere.

VERS. 6. — « Evigilabit. » Qui ab adjutorio tui A modo errantis dormit.

« Et pacatum reddet. » (GREG.) Id est præsentis vitæ tranquillitatem restituet, quam solam æstimant esse Dei remunerationem.

« Habitaculum justi. » (*Ibid.*) Consilium mentis dicunt quod pacatur, quia si eos ad sua trahunt, a contentione conticescunt. Opes quoque intelligentiæ promittunt dicendo.

VERS. 7. — « In tantum. » Sed quia verbis eorum non facile creditur, sententias patrum in argumentum sui erroris inflectunt, unde additur :

« Ut priora. » Quia et amissa recuperari, et adhuc majora præsentis vitæ præmia promittunt.

VERS. 8. — « Interroga enim genera. » Non videri, sed investigari monent, quia hoc nolunt conspici, quod liquidum patet cunctis. B

VERS. 9. — « Hesterni : » aliquando moraliter docent ex præteritis præsentia conjici, scilicet ex transitu eorum quod hæc nulla sint, unde subdit, « hesterni. » Quia, si pristina recolitur generatio, hæc vita cito transire ut umbra cognoscitur.

VERS. 10. — « Ipsi docebunt. » Laudant patres nobiscum, unde magis nos impugnet.

« De corde. » (*Ibid.*) Quasi tu habes simplicitatem spiritus in ore, non in corde : illi contra. Sæpe mali, se non attendentes, bonos lacerant, et vel bona, quæ non videndo, sed audiendo didicerunt, proferunt ; vel mala, quæ ipsi agunt, aliis ingerunt, et ita factis se excusant, verbis judicant. Sic Baldath simulator justitiæ contra hypocritas mira dicit, et de his docere justum præsumit, quæ convenirent pravis. Vecors qui, hortis sitientibus, in flumine aquam fundit.

VERS. 11. — « Nunquid vivere potest. » (*Ibid.*) Scirpo vel carecto hypocritam comparat, etc., usque ad sed alienis criminibus ostendat.

« Ante omnes herbas. » (*Ibid.*) Et justi herbæ, secundum carnem, quia omnis caro fenum (*Isa. XLVIII*) ; qui arescunt, quia eorum opera cum carnis vita deficiunt. Sed hypocritarum ante : quia mox bona deserunt, ut ea consecuti sunt, propter quæ simulaverunt. Hi sunt « fenum tectorum, quod priusquam evellatur, exaruit. »

VERS. 13. — « Sic vitæ omnium. » Ecce cui comparat scirpam vel carectum : spes hypocritæ est gloria, et hujusmodi sæcularia, quæ pereunt ; æterna permanent.

VERS. 14. — « Non ei placebit vecordia. » (*Ibid.*) Vecordia est magnam rem vili pretio vendere, id est, bona laboriosa agere pro favore : hac modo delectatur, sed in pœna displicebit, et tunc sciet nihil fuisse omnia quæ transierunt, unde :

« Et sicut tela araneorum fiducia ejus. » Tela araneorum studiose textitur, flatu venti dissipatur : sic, quidquid hypocrita exsudat, favoris aura tollit.

VERS. 15. — « Innitetur super domum suam. » Domus mentis, est quælibet res quam per dilectionem habitat animus : domus ergo hypocritæ, est

favor. Vel, domus est fiducia sanctitatis, quæ coram hominibus, sed non coram Deo stabit.

VERS. 16. « Humectus videtur. » Scirpus, hypocrita, in nocte humidus videtur, id est, gratia sanctitatis infusus apparet hominibus, sed coram sole in die judicii arescet.

« Et in ortu suo germen. » Quælibet herba prius a terra producitur, etc., usque ad hypocrita, etiam cum recte agit, a multis vult videri.

VERS. 17. — « Super acervum petrarum. » (*Ibid.*) Radices sunt cogitationes ; lapides, quia non additur vivi, homines boni et mali sunt ; hypocrita ergo qui inter lapides moratur, cogitationes in quærenda admiratione hominum multiplicat : per omnia enim quæ agit occulta cogitatione laudes quærit, palam habens quod hostes prædentur. Ut Ezechias, qui post multa beneficia sibi facta, nuntiis regis Babylonis omnia sua bona ostendit : unde mox audit : « Tollentur omnes in Babylonem (*II Reg. xx*) ; » ita et dum laus quæritur, virtus et pulchritudo in manus inimici traditur, unde Baldad dicit :

« Et inter lapides commorabitur. » Quia ibi stat, ubi suæ mentis intentionem solidat : qui etsi sit plenus bonis, si absorbuerit eum Deus, id est, per mortem tulerit, de loco, id est favoribus hujus vitæ ; dicit : non novi te, ut fatuis virginibus dicitur (*Matth. xxv*) : et merito, quia non satis est ei nisi et alios sibi similes fecerit, et hoc est quod dicit : hæc est enim lætitia vitæ ejus.

« Hæc est enim lætitia, etc. » (*Ibid.*) Ut et pro illorum reatu puniatur, sed :

VERS. 20. — « Deus non projiciet simplicem. » Cujus simplicitas modo a calliditate duplicium vocetur fatuitas.

« Nec porriget manum. » (*Ibid.*) Ut ab imo quo quærent gloriam elevet. Maligni sunt hypocritæ qui nec bona bene agunt. Vel quia proximo exterius puros et simplices se ostendunt, interius duplicitatem celant ; contra quos dicit Moyses : « Non induas vestem ex lana linoque contextam. » (*Deut. xxii*.)

VERS. 21. — « Donec impleatur. » Non quod post, quod constat : sed non ante, quod dubium hominibus potest videri : quasi, nec ante iudicium simplices deserit, nec malos percutere desinit.

« Impleatur risu os tuum, » id est mens gaudio C « æternæ securitatis, unde :

« Et labia tuâ jubilatio. » Jubilum cum tanta lætitia corde concipitur, quam sermo non explicet, sed tamen os sonet.

VERS. 22. — « Qui oderunt. » (*Ibid.*) Justorum hostes in iudicio confusio induet, quia tunc viso iudice mala omnia ante oculos mentis versantur, et reatus deprimens eos undique vestit. Qui ad hoc ideo veniunt, quia sola hic transitoria dilexerunt, unde addit :

« Et tabernaculum, » id est ædificatio æternæ felicitatis, quam supra se casuram multiplicat, ut se hic a necessitatibus quasi ab æstu et imbre defendant : in qua mens habitat, quam bonus viator despicit.

CAPUT IX

VERS. 1. — « Et respondens Job ait. » (GREG. in *Job.*) Perversi, quibus loquens persona displicet, omnia quæ dicit, prava seu recta impugnant; sed Job cui non displicet persona, sed culpa, videns Baldath recta dixisse: « Nonquid Deus supplantat iudicium »: et vera contra hypocritas protulisse, audita probat. Vere scio quod homo humilis et Deo suppositus iustitiam accipit, compositus perdit, quia qui se ei comparat, quod Dei est sibi arrogans, bono quod accipit, se privat. Sed et omne meritum nostræ virtutis (si districte iudicetur) vitium est.

VERS. 3. — « Si voluerit contendere cum eo, » (*Ibid.*) de suis meritis præsumendo, et gloriam suæ virtutis, non Deo, sed sibi arrogando.

« Non poterit ei respondere unum pro mille. » (*Ibid.*) Id est non poterit se, etc., usque ad ne autem contendat, infirmum terreat visa ejus potentia.

VERS. 4. — « Quis restitit ei et pacem habuit. Quis creat ut sibi creata convenient, ordinat in quo sit eis pax, et qui ejus dispositioni repugnare conatur, pacem perdit, ut angelus, qui, sua inquietudine elatus, homo qui carnis molestia vexatur, quia conditori subesse noluit, pacem uterque amisit.

VERS. 5. — « Qui transtulit montes, » etc. (*Ibid.*) Dicta generaliter confusione superbix, quæ pœna maneat elatos in interitu Israel ostendit. Transtulit montes, sanctos prædicatores a Judæis ad gentes, quod nescierunt Judæi, qui, in hoc subversi sunt, putantes sibi gaudium quod lumen perdiderunt. Translatis montibus, commovet terras.

VERS. 6. — « Commovet terram de loco. » Quia Judæos de finibus suis per Romanos extraxit.

« Columnæ. » Sacerdotes, principes, legis doctores. Concussi sunt, quia nec ipsi sibi vivere permisi sunt, unde apostolos expulerunt, præterea in erroris sui tenebris deserti sunt.

VERS. 7. — « Qui præcipit soli. » (*Ibid.*) Sol per diem lucet, etc., usque ad in omnes gentes dilatatur. Unde:

VERS. 8. — « Qui extendit cœlos. » (*Ibid.*) Id est, apostolos a Judæis fugatos ubique facit honorari.

« Solus. » Qui mire hoc dispensavit, et cum amaritudo mundi in nece bonorum sæviet.

« Graditur super fluctus, » id est, calcatur dum mitigat admiratione signorum. Jeremias: « Posui arenam terminum mari (*Jer.* 5), » id est, ad frangendam gloriam mundi, abjectos et pauperes elegit; dum autem mare sævit, Ecclesia proficit.

VERS. 9. — « Qui facit arcturum. » (*Ibid.*) Nominibus philosophorum utitur, etc., usque ad imo ut arcturus versatur, erigitur.

« Oriona. » (*Ibid.*) Qui hiemali tempore oriuntur, etc., usque ad sed placidos in eorum necem erexit.

« Hyadas. » In fronte Tauri in vere nascuntur, etc., usque ad supernæ patriæ interna perveniat, unde addit:

« Et interiora austri. » Auster fervor Spiritus

A sancti, etc., usque ad melius deficiendo comprehendit, dicens:

VERS. 10. — « Qui facit mihi. » Melius explet, qui se non posse explere fatetur, et facundius loquitur qui obstupescendo tacet.

« Magna » virtute.

« Et incomprehensibilia » ratione.

« Et mirabilia quorum non » multiplicitate. Sed quid miremur quæ extra nos sunt, cum et hoc quod erga nos agitur, ignoramus? Si venerit ad me.

VERS. 11. — « Si venerit ad me. » (*Ibid.*) Venit, cum dona dat, etc., usque ad et tamen sic cæcus homo rationem reddet de actibus Deo.

VERS. 12. — « Si repente inter. » (*Ibid.*) Repente interrogat, cum inopinatos, etc., usque ad, quod planius ostenditur dum subditur:

« Quis dicere potest, cur ita facis? » Facta Dei debemus venerari, etc., usque ad quam superbus inextinguibiliter accendit, unde ait:

VERS. 13. — « Deus cuius iræ resistere nemo potest. » Moyses et Phinees et alii sancti, etc., usque ad ab his reversus ad se humiliter præ potestate Dei sibi vilescit.

VERS. 14. — « Quantus ergo se. » (*Ibid.*) Id est, si angelus hunc considerare non sufficit, qua mente de ejus iudicio disputo qui carne premor? Verba nostra ad Deum sunt opera, sed his quia non potest homo loqui cum Deo, quia in eis apud subtile iudicium Dei nulla fiducia est, unde addit:

VERS. 15. — « Qui etiam si habuero, etc., deprecabor. » Prece post iustitiam Dei indiget, ut quæ minus ex se, ex pietate iudicis valeat. Etsi plena in perfectioribus sit iustitia, haberi de illa,

« Quidpiam, » dicitur, quia mens hominis quæ comprehendit vix parat, et parum est quod comprehendit. Oratio vero, quia multis cogitationibus quatitur, etsi auditur, repelli timet.

VERS. 16. — « Cum invocantem exaudierit me non. » (*Ibid.*) Cum enim (ut ait David) « modo ascendunt usque ad cœlos (*Psal.* cvi), » cum summa penetrant, modo descendunt in abyssos, per turpia tentamenta, certitudinem exauditionis non habent. Vide quam subtiliter se iudicat, infirmitatem suam aperit.

« Quantus ergo. » In iustitia non confidit, sed ad precem confugit: qui, etiamsi habuero quidpiam justum, de ipsa quoque prece pavidus ait: « Cum invocantem. » Ideo sic circumspicit, quia vim iudicii se non posse ferre videt, de quo ait:

VERS. 17. — « In turbine etiam conteret me. » Qui in tranquillitate expectatus contempsit, in turbine conteretur.

« Turbine: » quia in commotione elementorum tibi districte requiri opera timet: cum et quosdam sine operibus originali reatu damnari videt, quorum voce ait:

« Multiplicabit vulnera mea. » Quia ipsi nihil egerunt, unde dicitur: « Non est mundus in conspectu ejus, nec infans unius diei. »

« Sine causa. » Pro æstimatione humani sensus;

sed apud Deum justum est, ut arbor in ramis amaritudinem servet, quam traxit a radice. Hæc etiam spiritualiter de Job, qui flagella Dei in turbine, et metuens prævidit, et prævidens pertulit, unde ait : « Et multiplicabit vulnera mea sine causa, » quia non pro culpa percussus est, unde supra, « ut affligerem eum frustra. »

VERS. 18. — « Non concedit. » (GREG.) Plena probatio : extra lacerant tormenta, intus castigant tentamenta, unde se impletum amaritudinibus dicit, sed mitigat vim doloris æquitas et potentia ferientis. Et hoc est :

VERS. 19. — « Si fortitudo quæritur. » Quasi : nemo audet, quia ille merita examinat, qui per alienum testimonium ea non explorat, sed tacitus consideratur diu exspectat. Alius non potest mihi esse testis, quia nec ego ipse mihi.

VERS. 20. — « Si justificare. » (Ibid.) Non sufficio esse testis innocentiæ, nec scio quod eam habeam.

VERS. 21. — « Si simplex fuero. » Qui scit bona quæ agit, etc., usque ad hoc exsilium cæcitatæ ægrefert, unde subdit :

« Et tædebit me vitæ meæ. » Sed est consolatio hujus caliginis reducta animo justa potentia Dei : quæ et iniquos punit, et justos transcendit.

VERS. 22. — « Unum est quod locutus sum. » (Ibid.) Vel « innocens » consumitur, etc., usque ad nostram duplam carnis et animæ destruat.

VERS. 23. — « Si flagellat, occidat se. » (Ibid.) Ridere Dei est afflictioni, etc., usque ad quod solus carnis mortem pertulit, aperit.

VERS. 24. — « Terra data. » Vel « tradita. » Terra caro, impius diabolus.

« Manus » ejus, occisores Christi, etc., usque ad quam Christus venerit.

VERS. 25. — « Dies mei velociores fuerunt cursore. » (Ibid.) Cursoris est, secutura nuntiare : sic omnes electi ante adventum nuntiantes Christum cursores fuerunt ; sed quia ante moriuntur, transire se velocius cursore dolent, ut non videant præsentem illum qui singulariter bonus dicitur ; de quibus etiam addit

VERS. 26. — « Quasi naves. » Qui poma portat odore fruitur, etc., usque ad per compassionem ad eorum duritiam quoque sermo vertitur ita.

VERS. 27. — « Cum dixerō : nequaquam. » (Ibid.) Israel ut prius noluit loqui, cum quem prædixit negavit : in quo facies ejus interior commutatur sordibus perfidiæ ut non agnoscat a Deo, unde restat torqueri doloribus æternis.

« Dies mei velocius transierunt. » (Ibid.) Primus homo sic conditus est, ut vita ejus per tempora possit tendi, non evolvi ; sed quia peccavit decursum pertulit, quem homo semper tolerat, et tamen optat, dum vivere appetit. Hujus decursus damna voce humani generis gemit.

« Fugerunt, » quia ad lucem stare homo noluit.

A fugiendo visum perdidit, ne bonum quod est, videre possit, ad quod conditus fuit.

« Quasi naves poma portantes. » (Ibid.) Fructus terræ per fluctus, etc., usque ad quæ cogitatio ne in superbiam erumpat, humiliter se comprimit dicens :

« Nequaquam ita loquar. » Sed infirmus a tali inquisitione compestat. In quo facies mentis commutatur, quia quæ alta quærebat, infirmam se videns, veneratur quod ignorat. In qua est dolor, quia valde affligitur qui ad intelligenda quæ dese sunt, cæcatur. His communibus malis sua propria adjungere metuit : « Verebar omnia, » etc.

VERS. 28. — « Verebar omnia opera. » (Ibid.) Bona quidem erant, etc., usque ad quasi nec per labores ad vitam perveniat, unde :

VERS. 29. — « Si autem et sic impius sum. » Non pœnitet laborasse, sed inter labores de præmiis incertum se esse dolet. Ita est incertus justus, ut confidat, ita confidit ne securus torpeat.

« Frustra : » dico quia.

VERS. 30. — « Si lotus fuero quasi aquis nivis. » Qui conterit se ut lamentis, etc., usque ad qui compungitur in prece pro terrenis, aqua terræ.

« Manus, » (Ibid.) sunt opera.

« Velut mundissimæ, » quasi non vere mundæ sub hac corruptione.

VERS. 31. — « Intinges » id est, intinctum demonstrabis, quia quanto plus ei approximamus, sordes nostras ex ejus munditia agnoscimus.

« Vestimenta. » Vestimentum animæ est corpus quod præcepit Salomon omni tempore candidum esse, et si sit mistum sanguine, id est carnalibus desideriis, dicit Isaias comburendum (Isa. 9).

« Abominabuntur, » id est, abominabilem reddent, ut de Juda dicitur : « Possedit agrum de mercede iniquitatis, » id est, possideri fecit. In abominatione vestis hoc gravius habet, quod sensum sui reprehensoris ignorat.

VERS. 32. — « Neque enim viso. » Inter homines, et audimus objecta, et ad ea respondemus et audimur ; sed in judicio Dei, ipse nos audit, quia videt omnia quæ agimus, sed non audimus eum, quia quod ei displicet plene non intelligimus. Non ex æquo potest audiri.

VERS. 33. — « Utrumque valeat : » id est Deum et me possit :

« Arguere. » Arguit, qui ex auctoritate rationis, etc., usque ad quod corda delinquentium mansuetudine potius quam terrore correxit, unde addit :

VERS. 34. — « Auferat a me virgam » legis qua punit ; sed eam Christus abstulit, et per mansuetudinem vias vitæ ostendit. Voluit ut Deus timeri, sed ut pater amari.

VERS. 35. — « Loquar et non timebo eum. » (Ibid.) Jam non habet metum, sed ut ad patrem affectum. Ecce baculus, id est timor legis missus non suscitatur puerum ; sed ipse Elisæus, puero contemperatus, et septies aspirans, id est per amorem spiritus.

(GREG.) « Respondere » est factis digna recompensare, sed beneficiis Dei nemo serviliter timens respondet? Tantummodo qui per fiduciam amoris non timet digna ei reddi obsequia. Non est purus, qui mala ageret, si liceret. Amanti autem est tedium hujus vitæ, quæ prius dulcis erat etiam mœrens eam tolerat.

CAPUT X.

VERS. 1. — « Tædet animam meam vitæ meæ. » (*Ibid.*) Cum autem hæc vita vilescit amore coelestis, qui defendebat culpas, jam eas accusat. Et hoc est :

« Dimittam eloquium » quo utebar in defensione mea.

« Adversum me, » quia confitendo me accuso, non ut qui adhuc erubescit confiteri, quia non tanto desiderio mala deserit, sed quia aliquando aperte confitens non gemit, sed lugenda gaudens dicit, subdit :

« Loquar in amaritudine, » ut amaritudo puniat, quod lingua accusat. Ex pœnitentia nascitur securitas, et confidentior interrogat, quomodo erga se agatur. Et hoc est :

VERS. 2. — « Dicam Deo : Noli me condemnare, » quia pœna mea exstinguit tua supplicia.

« Indica mihi cur me ita judices, » id est flagellas, utrum ad securitatem vel pro qua culpa specialiter ; quia etsi justus, habet tamen aliqua mala : et ideo, petit ut Deus se sibi indicet, ut quod Deus in eo puniat, ipse quoque flendo puniat. Ideo causam quæro ; scio enim quod non injuste.

« Cur me ita judices. » Duobus modis hic judicat. Vel pœnam immittit, etc., usque ad quem et feriendo in innocentia custodit. Dicit ergo :

VERS. 3. — « Nunquid bonum. » Interrogatio hæc negotiationem exigit, etc., usque ad quia infirmum considerat.

« Opus manuum. » Quasi impie non perdis quem gratuito fecisti.

« Impiorum, » id est malignorum spirituum, qui cum ad vitam redire nequeunt, socios ad mortem quæerunt, quorum consilium fuit, ut Job rectum in prosperis, frangerent adversis ; sed Deus supra vires non sinit tentari.

VERS. 4. — « Nunquid oculi carnei. » Oculi carnis non nisi aliqua facta in tempore agnoscunt, quia et cum tempore clauduntur, et humanus visus quodlibet opus sequitur, non præcurrit.

VERS. 5. — « Dies. » Dies quoque et anni hominis differunt ab æterno : cui nihil præterit, nihil est futurum, sed omnia conspicit præsentia.

VERS. 6. — « Ut quæras iniquitatem meam. » Et ita scias quod nihil impie feci, quasi humiliter quærat : cur in tempore per flagella probas, quem apud te perfecte et ante tempora scisti?

VERS. 7. — « Cum sit nemo » (*Ibid.*) Quasi, quid restat tibi nisi parcere, cui nemo potest obviare? Quo enim nullus potest tuam vindictam retinere, eo

A facilius pietas debet parcere ; ut autem placetur, quia nostrum opus non possumus, suum opus ei offeramus.

VERS. 8. — « Manus tuæ. » Quasi pensa misericorditer, ne pereat quod fecisti.

« Fecerunt. » Secundum animam.

« Totum in circuitu. » Secundum corpus, etc., usque ad cum de cæteris dixit tantum : *fat.*

« Et sic repente. » Quasi quem tanta dignitate præponis, cur tanta vilitate despicias? Sed cum hac dignitate, quæ est per spiritum? est infirmitas per carnem, quæ moveat pium judicem, unde dicit :

VERS. 9. — « Memento, quæso, » etc. Unde venialis est culpa, cum irremissibilis sit in angelo, qui robustus fuit. Lutum est, cum aqua terram infundit : ita homo, cum anima rigat carnem, cujus mortem aperte subdit :

« Et in pulverem, » etc. Quasi : vide materiam et pœnam, et culpæ parce ; quia qualitatem hominis conditi protulit, subdit ordinem propagationis, unde dicit :

VERS. 10. — « Nonne sicut lac, » etc. Factus homo ut lutum, propagatus autem sicut lac mulgetur semine, ut caseus coagulatur in carne. Carne et pelle induitur, ossibus et nervis solidatur. Post creationem corporis, quod minus est, subditur mira aspiratio vivificationis.

« Nonne sicut lac, » dum mens per Spiritum Dei et velustate trahitur sicut lac mulgetur, quia in quadam inchoatione formatur ; sicut caseus coagulatur, cum pinguescens cogitationibus stringitur, ut jam non defluat desideriiis, sed in uno amore solidetur. Sed contra hæc rudimenta caro ex veteri usu murmurat.

VERS. 11. — « Pelle et carnalibus. » Idest carnalium motuum obsidione mens vallatur ; qui autem exterior laxat ad bella, intus roborat per ossa virtutum, ut humilis sit et fortis. Ideo autem Deus recte vivendi rectitudinem tribuit, quia præteritis delictis parcat.

VERS. 12. — « Vitam et misericordiam. » (*Ibid.*) Sed hæc bona frustra dedit, nisi ipse custodiat, unde subdit :

D « Et visitatio tua. » Eadem de interiori homine, etc., usque ad dona Dei cogitat subtilius.

« Vitam et misericordiam. » (*Ibid.*) Vita datur cum malis mentibus, etc., usque ad postquam, de se dixit dona misericordiæ generaliter, subdit :

VERS. 13. — « Tamen scio, quia universorum memineras » quod dicitur, cur de me trepido, qui omnes gentes colligendas scio.

« Licet hæc celes in corde. » (*Ibid.*) Quia adhuc non indicas aperto sermone. Certi de venia, solent prioris nequitæ memoria tangi, et illicita cogitatione nolentes pulsari, unde subdit :

VERS. 14. — « Si peccavi. » Ad horam parcat Deus, etc., usque ad sed pulsati in solo auxilio Dei spem fortius figant.

VERS. 16. — Propter superbiam. » (GREG.) Leæna A dum catulis escam inhianter quærit, etc., usque ad si autem a sancto desiderio torpemus, exempla bene vigilantium proponit.

VERS. 17. — « Multiplicas iram tuam adversum me, » id est, multiplicem ostendis, quia et si ille bonos flagellat, quid erit impiis? Sic multiplici ira pravisa, homo ad se redit, et prava punit.

VERS. 19. — « Fuissem quasi non essem, de utero. » (Ibid.) Idem quod ibi dictum est : « sicut abortivum absconditum, » etc., vel, qui concepti non viderunt lumen.

VERS. 20. — « Nunquid non paucitas dierum meorum. » (Ibid.) Non capiat me delectatio præsentis vitæ, quia cito transit.

« Dimitte ergo me... dolorem meum. » (Ibid.) Id est B flagella tempera, etc., usque ad quod maxime facit prævisio inferni, unde ait :

VERS. 21. — « Antequam vadam. » Infernus terra dicitur, quia ibi captivi tenentur.

« Antequam vadam. » Non quod qui plangit vadat, sed quod vadat qui non plangit : ut si dicam debitori, solve priusquam te constringam.

« Non revertar. » (Ibid.) Quia damnatos ultra misericordia non liberat.

VERS. 22. — « Miseriæ et tenebrarum. » Quia foris dolor cruciat, quos cæcitas mentis intus obscurat; vel, ibi nemo ultra ad lucem redit, sicut in ista : ubi etsi sit miseria per conversionem licet reverti ad lucem.

« Umbra mortis. » Mors est separatio a Deo; umbra C obscuritas ejus; quia ignis pœnalis cremationem habet, et non lucem, ut in utroque puniantur, qui in utroque peccaverunt.

« Nullus ordo. » (Ibid.) Non quod Deus non ordinet, usque ad qualitas rerum non servatur. Unde et addit :

« Sempiternus horror. » Hic timor est futuri mali, etc., usque ad ne venirent ad tormenta quos in pœna videret qui Lazarum vidit.

CAPUT XI.

VERS. 2. — « Nunquid qui multa. » (GREG. in Job. tib. x.) A contumeliis incipit, etc., usque ad qui nihil putant rectum, nisi quod sentiunt.

« Aut vir verbosus. » Vera sententia, quia legitur, cultus justitiæ silentium, sed non pro loco dicta. D Qui nequit recta pati, negligens corrigi, accingit se responsioni.

VERS. 3. — « Tibi soli tacebunt homines, » etc. (Ibid.) Omnia recta suam irrisionem putat quem remordet conscientia et generaliter dicta sibi æstimat. Unde et contra loqui accenditur, ut vel sic verecundiam regat quasi criminosus non sit, si alios criminetur, unde mentiendo subdit :

VERS. 4. — « Dixisti enim : Purus est sermo meus. » Job non dixerat; sed solatio est facinori, si vel falso inquinetur vita corripientis.

VERS. 5. — « Atque utinam Deus loqueretur tecum, » etc. (Ibid.) Perversi verbotenus bona optant,

ut benigni videantur, et ut, quæ in præsentibus sunt, mala esse ostendantur, unde et iste dicit :

« Utinam Deus loqueretur. » Quasi diceret, tu modo tibi loqueris, dum carnaliter sapis : es vacuus a veritatis spiritu; quasi potius imperitiæ tuæ compatiatur, quam pœnæ :

(Ibid.) « Labia, » id est judicia, per quæ aperta, etc., usque ad Deo agnoscit : et si peccata agnoscit, patienter flagella tolerat. Et hoc est :

VERS. 6. — « Et intelligeres quod multa minora. » Injuste justo iniquitatem objicit, sed hæc contumelia de zelo Dei prodit, et est venialis. Merita quoque justus nesciens, ex imperitia irrisionem subdit :

VERS. 7. — « Forsitan vestigia Dei comprehendes. » (Ibid.) Benignitas visitationis, etc., usque ad quia ejus essentia a nullo plene videbitur.

VERS. 8. — « Excelsior. » Quia in circumscriptione sui spiritus cuncta transcendit.

« Profundior inferno. » Quia transcendendo subvehit.

VERS. 9. — « Longior terra. » Quia modum creaturæ perennitate æternitatis excedit

« Latior mari. » Quia tempora sic possidet, etc., usque ad vel temetipsum in tentationibus reprehendere nescis?

VERS. 10. — « Si subverterit. » (Ibid.) Subvertit cœlum, etc., usque ad ut vel resistens exerceatur, vel seducta frangatur, unde recte dicit :

« Quis contradicet ei? vel, quis ei dicere potest cur ita facias? » Quia judicio Dei nullus potest obstistere, vel inquirendo illud penetrare. Cur subvertit vel coarctat?

VERS. 11. — « Ipse enim novit. » (Ibid.) Dum mens elatione attollitur, etc., usque ad quo vanitas cum iniquitate pertrahit, ad tumorem scilicet, subdit :

VERS. 12. — « Vir vanus in superbiam. » (Ibid.) Vanus ex culpa redditur audax, etc., usque ad per effrenatam libertatem audenter vagus per desideria currit.

VERS. 13. — « Tu autem firmasti. » (Ibid.) Firmari cor non hoc loco, etc., usque ad,unc velut docendo subjungit : « et eris stabilis, » etc.

VERS. 14. — « Si iniquitates. » (Ibid.) Iniquitas in manu, etc., usque ad si reatus sui conscientia accusat.

VERS. 15. — « Et eris stabilis. » Quia tanto minus ad judicium trepidat, quanto in bonis actibus solidius stat.

VERS. 16. — « Miseriæ quoque. » (Ibid.) Mala vitæ præsentis tanto durius animus sentit, quanto pensare bonum, quod sequitur, negligit. At si ad ea, quæ permanent, oculum cordis figat, nihil esse conspicit quidquid ad finem tendit.

« Et quasi aquarum. » Quia miseræ, quæ transeunt, non vi concutiunt, sed tactum mœroris infundunt, dum extra pro percussione dolet, intus ex tentatione frigescit, contra quod amplius lux divina succenditur, unde subditur :

VERS. 17. — « Et quasi meridianus. » Fulgor meridianus in vespere est virtutis renovatio in tentatione.

« Et cum te consumptum. » (GREG.) Cum et per exteriora mala justus occumbere cœperit, tunc claritas ejus incipit : e contra iniqui lumen est in die hujus vitæ, obscuritas in vespere. « Et cum te consumptum. » Quia foris cadens intus renovatur, et quo duriora tolerat, certius præmia sperat, et hoc est :

VERS. 18. — « Et habebis fiduciam. » Defossi secure dormiunt, etc., *usque ad* securus apud se dormit latens ab actibus sæculi.

VERS. 19. — « Requiesces et non erit. » Qui enim in æternitatis desiderio figitur, dum nihil est in mundo quod appetat, nihil est quod de mundo pertimescat.

« Et deprecabuntur. » Pravi cum recta prædicant, quod ipsi appetunt, hoc aliis pro magno pollicentur ; sed ne diu pollicendo patescat quod sunt, ad rectitudinis citius verba revertuntur, unde subditur :

VERS. 20. — « Oculi autem impiorum. » Oculorum nomine, etc., *usque ad* quo se valeat occultare, non invenit.

« Et spes illorum abominatio, » etc. (*Ibid.*) Quia inde in perpetuum spiritus interit, unde ad tempus caro suaviter vivit.

CAPUT XII.

VERS. 1. — « Respondens autem Job. » (GREG.) Hoc Sophar vere dixit, etc., *usque ad* unde Job subdit :

VERS. 2. — « Ergo vos estis soli homines. » Qui se omnes prære ratione putat, se solum hominem esse exsultat. « Ergo vos estis soli homines. » Qui enim se solum sapere æstimat, quid aliud quam hanc eandem secum mori sapientiam putat ?

VERS. 3. — « Et mihi est cor sicut. » Ut eorum superbiam corrigat, esse se inferiorem negat ; et ne suæ humilitatis limitem transeat, se superiorem tacet. Ecce quam discrete, in quo indicat quod illi de se sentire deberent.

« Quis enim hæc quæ nostis ignorat ? » Ac si dicat : Cum cunctis sint nota quæ dictis, de dictorum scientia cur singulariter tumetis ?

VERS. 4. — « Qui deridetur. » (*Ibid.*) Quia illum facit humana derisio Deo proximum, quem ab humanis pravitatibus vitæ innocentiam servat alienum.

VERS. 5. — « Lampas contempta. » (*Ibid.*) Nomine divitum designat elationem superbiorum ; justus autem simplicitas et lampas dicitur, et contempta : lampas, quia interius lucet ; contempta, quia apud mentes carnalium abjecta æstimatur.

« Parata ad tempus statutum. » Statutum contempitæ lampadis tempus, est extremi iudicii prædestinatus dies, qui justus quisque qui nunc despicitur, quanta potestate fulgeat demonstratur.

VERS. 6. — « Abundant tabernacula prædonum. » (*Ibid.*) Ostendit nihil esse præsentis vitæ divitias, etc.,

A usque ad et tamen bona quæ habent, a Deo acceperunt.

« Nimirum interroga jumenta, » etc. (*Ibid.*) Jumenta sensu pigriores. Volatilia cœli sublimia sapientes.

VERS. 8. — « Pisces. » (*Ibid.*) Curiosus intelliguntur. Et est sensus : si hos requiras, creatorem omnium Deum fatentur. Potest et juxta litteram intelligi.

VERS. 10. — « In cujus manu anima. » Hoc loco anima omnis viventis, ipsa corporis vita signatur.

« Spiritus universe carnis. » (*Ibid.*) Id est hominis effectus intelligentiæ spiritualis quæ in Dei potestate sunt. Potest et per animam omnis viventis jumentorum vita signari.

VERS. 11. — « Nonne auris verba dijudicat. » Ex istis corporalibus, etc., *usque ad* et quod vos scitis, mihi per intimum amorem medullitus sapit.

VERS. 13. — « Apud ipsum est sapientia, » etc. (GREG. in *Job*, l. XXI.) Apud Deum enim in principio Deus erat verbum, qui et Dei virtus et Dei sapientia ; habet consilium, quia disponit sua ; intelligentiam, quia cognoscit nostra.

VERS. 14. — « Si destruxerit, nemo est qui ædificet. » Omnipotens humanum genus destruit cum relinquit, ædificat cum replet : quod nisi fiat, incassum exterius a prædicatore monetur.

« Si incluserit hominem. » Omnis homo per id, etc., *usque ad* et cor reprobum per gratiam non emollire.

VERS. 15. — « Si continuerit aquas, omnia siccabuntur. » Quia, si scientia prædicatorum subtrahitur, etc., *usque ad* septiformem gratiam retulit

« Si emisit eas, subvertent. » Si enim Spiritus sancti gratia infunditur, etc., *usque ad* statim terra subvertitur : quia peccatricis mentis duritia ab immobilitatis suæ obstinatione permutatur.

VERS. 16. — « Apud ipsum est fortitudo. » In verbis prioribus quibus ait, etc., *usque ad* electis in regno qualiter sit sapientia patris judicabit.

« Novit et decipientem et eum qui decipitur. » (*Ibid.*) Novit decipientem, etc., *usque ad* aliquando ad ultionis initium fieri solet.

VERS. 17. — « Adducit consiliarios in stultum finem. » Consiliarios dicit prædicatores, qui auditibus vitæ consilium præbent. Qui cum propter temporalia prædicant, in stultum finem deducunt : quia illuc per laborem tendunt, unde per mentis rectitudinem fugere deberent.

« Et judices. » Qui examinandis aliorum moribus præsumunt, recte judices vocantur ; sed cum eos nequam sollicite discutunt, nec qualiter corrigant agnoscunt, in stuporem deducti sunt.

VERS. 18. — « Balteum regum dissolvit. » In his enim qui bene regere membra sua videbantur, propter elationis culpam castitatis cingulum destruit. Et quia in renibus delectatio est carnis, sune peccati ac delectationis præcingit renes eorum.

VERS. 19. — « Ducit sacerdotes inglorios. » (*Ibid.*) Quin ante judicem non invenient gloriam, quam

modo in subditorum moribus studio prædicationis A non exquirunt.

« Et optimates supplantat. » (GREG.) Quia, cum mentem regentium justo iudicio deserit, cœlestia negligunt, et in suis hic voluptatibus cadunt.

VERS. 20. — « Commutans labium veracium. » Quia sæpe hi, qui cœlestia prædicando veraces erant, dum temporalia diligunt, ad terrena diligenda corruunt, labium veracium commutatur. Vel de Judæis potest intelligi, qui ante veraces Christum venturum nuntiaverunt, se præsentem hunc negaverunt.

« Et doctrinam. » (*Ibid.*) Doctrina senum ablata est, quia Judæi nequaquam ea credendo secuti sunt, quæ patres suos prædixisse meminerunt.

VERS. 21. — « Effundit despectionem super principes. » Judæi in legis mandatis permanentes principari per fidem videbantur: gentiles in profundo B pressi per infidelitatem latuerunt; sed cum incarnationis Dominicæ mysterium negavit Judæa, gentilitas credit. Sic :

VERS. 22. — « Revelat profunda de tenebris; » cum mystici allegoriarum sensus in verbis occultis prophetarum agnoscuntur.

« Et producit in lucem umbram mortis. » (*Ibid.*) Umbram mortis dicit, etc., usque ad mors carnis minime timetur.

VERS. 23. — « Qui multiplicat gentes. » (*Ibid.*) Quia gentes et per fecunditatem sobolis extendit, et tamen in propria infidelitate derelinquit, et quas in infidelitatis casu reliquerat, quandoque ad fidem reduxit, quibus ita restitutus fit quod sequitur, « qui C immutat cor, » etc.

VERS. 24. — « Qui immutat cor principum. » (*Ibid.*) Cor principum terræ immutatum est, etc., usque ad patere via non poterat contra auctorem omnium.

VERS. 25. — « Palpabunt quasi in tenebris. » (*Ibid.*) Quasi enim in tenebris palpat, etc., usque ad « Nonne hic est filius fabri? »

CAPUT XIII.

VERS. 1. — « Ecce omnia. » (GREG.) Hæc enim cuncta beato, etc., usque ad alia vidit esse in operibus, alia in dictis, sequitur :

« Hæc vidit oculus meus, et audivit auris mea. » Sed quia dicta utilitatem non habent, si intellectu D carent, sequitur :

« Et intellexi singula. » Cum enim aliquid ostenditur, vel auditur, si intellectus non tribuitur, prophetia minime est; de quo intellectu quia non extollitur, ostendit cum ait :

VERS. 2. — « Secundum scientiam veram. » His verbis innotuit quantæ humilitatis fuit, qui se eis inferiorem negat, quorum longe vitam sancte vivendo transcenderat : et secundum eorum scientiam se nosse confirmat, qui sciendo cœlestia eorum terrenas cogitationes per prophetiæ spiritum transibat.

VERS. 3. — « Sed tamen ad Omnipotentem loquar. » (*Ibid.*) Cum Omnipotente loquimur, dum ejus mise-

ricordiam deprecamur. Cum eo disputamus, dum nos illius justitiæ conjungentes facta nostra subtili indagazione discutimus. Vel cum Deo disputat qui hic ei obediens, post cum eo populos judicabit, qui etiam interim de iniquis judicare non cessat.

VERS. 4. — « Prius vos ostendam, » etc. (*Ibid.*) Sic Ecclesia de hæreticis, « prius vos ostendam fabricatores; » sicut enim ædificium de lapidibus, ita etiam mendacium sermonibus fabricatur.

VERS. 5. — « Atque utinam taceretis. » (*Ibid.*) Videns eos velle apparere, etc., usque ad quibus infirmas mentes seducant.

VERS. 6. — « Audite ergo correctionem meam. » (*Ibid.*) Bene ergo prius correctionem post iudicium intulit, quia nisi per correctionem prius stulti tumor B deprimitur, nequaquam per intelligentiam iudicium justii cognoscitur.

VERS. 9. — « Decipietur ut homo vestris fraudulentis. » Hæretici fraudem Deo exhibent, qui ea astruunt quæ ei pro quo loquuntur non placent, et eum, dum defendere nituntur, offendunt.

VERS. 10. — « Ipse vos arguet quoniam. » Sunt qui veritatem Dei in corde sentiunt, etc., usque ad quanto in occulto cogitationis recta Dei iudicia cognoscunt.

VERS. 11. — « Statim. » (*Ibid.*) Humano verbo, motus Dei dicitur, ipsa rectitudinis ejus districtio : quæ reprobos, qui hic per pœnitentiam nolunt turbari, per vindictam turbabit.

« Et terror ejus irruet. » Quia reprobis non timor requiem, sed poena timorem parit, unde propheta : « Sola vexatio intellectum dabit auditai (Isa. xxviii) : » quia cum pro præceptis Dei contemptia puniuntur, tunc intelligunt quod audierunt.

VERS. 12. — « Memoria vestra. » Quantumlibet quis pro memoria, etc., usque ad et elata caro tabescit in putredine.

VERS. 13. — « Tacete paulisper ut loquar. » Sensu carnis locutos indicat : quos idcirco ad silentium restringit, ut ea quæ illi mens suggererit, dicat. Ac si diceret : Non ego carnaliter, sed spiritualiter loquor, quia per sensum spiritus audio, quod per ministerium corporis profero.

VERS. 14. — « Quare lacero carnes meas dentibus. » Dentibus in hoc loco significant internos sensus, etc., usque ad si meis spectatoribus, id est vobis prodesse non possum.

« Dentibus meis. » Dentibus sunt interni sensus, qui singula inquirunt, etc., usque ad ne spiritualia mandere possit.

« Et animam meam porto in manibus. » (*Ibid.*) Animam in manibus portare, est intentionem cordis in operatione ostendere, quod fit pro ædificatione proximi. Et est sensus : Cur me vel districte coram hominibus disjudio, vel quid appetam in opere ostendo, si proximis nec mala judicando, nec bona ostendendo proficio?

VERS. 15. — « Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo, » etc. (*Ibid.*) Ille vere patiens est, qui et

adversis atteritur, et tamen a spei rectitudine non A
curvatur.

« Verumtamen vias meas. » Sic enim tunc Domi-
nus Salvator invenitur, si nunc pro timore Domini
peccatum vestrum a vobis ipsis redarguitur.

VERS. 16. — « Non enim veniet in conspectu ejus
omnis hypocrita. » Nunc veniet quidem ante tribunal
judicis, etc., usque ad in conspectu Domini venire
recusat.

VERS. 17. — « Audite sermonem meum. » Per hoc
quod ænigmata nominat, figuratas se habere locu-
tiones demonstrat, unde voce fidelis populi subdit:

VERS. 18. — « Si fuero judicatus, scio quod jus-
tus, » quod nec ab ejus persona discrepat, etc., usque
ad justum se factum non ignorat ex munere.

VERS. 19. — « Quis est qui judicetur mecum. » B
Quia in exterioribus actibus unde reprehendatur non
habet, libere accusatorem quærit. Quia vero etiam
justorum corda de stulta cogitatione se reprehendunt,
subditur:

« Quare tacens consumor? » Ac si dicat: Sicut
vixi ut accusatorem exterius nullum timerem, uti-
nam sic vixissem ut intra me accusatricem conscien-
tiam non timerem. Tacens enim consumitur, qui
intus in se invenit unde uratur.

VERS. 20. — « Duo tantum ne facias. » Et Dei
faciem, hic animadversionem dicit: in qua dum
peccata aspicit, punit, a qua nemo absconditur, nisi
duo quæ postulat amoveantur, de quibus sequitur:

VERS. 21. — « Manum tuam longe fac a me. » Per
manum, quam longe fieri postulat, etc., usque ad C
sed per formidinem servit.

VERS. 22. — « Voca. » (GRÆC.) Præsentiam Christi
quærit, ut per hanc et audiat quod ignorat, et audia-
tur in his quæ novit. Vel, vocat Deus eligendo, re-
spondet homo obediendo; loquitur homo desiderando,
respondet Deus apparendo. Sed sic anhelans, subtilius
se discutit.

« Voca me et ego respondebo tibi. » Vocare Dei
est nos amando et eligendo respicere. Respondere
nostrum est amoris illius bonis operibus parere.

Aut certe loquar. » Loquimur cum faciem ejus
per desiderium postulamus: respondet loquentibus
cum nobis se amantibus apparet.

VERS. 23. « Quantas habeo iniquitates, » etc. D
Justorum labor est, ut semetipsos inveniant, invenien-
tes flendo atque corrigendo ad meliora perducant.
Gravior videtur iniquitas quam peccatum, scelus
quam delictum.

VERS. 24. — « Cur faciem tuam abscondis? » (Ibid.)
Homo contemplationem Dei habuit in paradiso, sed
per culpam incurrit caliginem. Et excitatus ex pœna
redit ad amorem, ac dicit:

« Et arbitraris. » Quia si ut amicum respiceres me,
tuæ visionis lumine non privares.

VERS. 25. — « Contra folium, » etc. Homo folium
dicitur, etc., usque ad quem sic esse infirmum
agnoscis?

VERS. 26 — « Scribis. » Quia quod loquimur, trans-

lit, quod scribimus manet. Deus non loqui, sed
scribere amaritudines dicitur, cum diu super nos
ejus flagella perdurant. Semel enim de mortalitate
carnis sententiam fixit, quæ usque ad ultimum mu-
tari non valebit.

« Et consumere. » Patet gravia esse peccata juve-
num et senum, si illud justis sic metuunt, quod in
infirmis ætate deliquerunt.

VERS. 27. — « Posuisti in nervo pedem meum. »
In nervo pedem Deus posuit hominis, quia pravitatem
illius forti restrictionis suæ sententia ligavit.

« Et observasti omnes semitas meas. » Semita an-
gustior est quam via; quia autem vias, actiones,
merito semitas actionum cogitationes accipimus.

« Et vestigia pedum meorum considerasti. » Inten-
tiones operum vestigia dixit; vel, prava opera, quæ
dum agimus, intuentibus hoc fratribus exemplum
malum præbemus, et quasi inflexo extra viam pede
sequentibus distorta vestigia relinquimus.

VERS. 28. « Qui quasi putredo. » Sicut vestimen-
tum de se exorta tinea comeditur, ita homo in seipso
habet putredinem unde consumatur. Vel ex corrup-
tione suæ carnis tentatur, sicut vestis exorta tinea
consumitur.

« Quantas habeo iniquitates. » (Ibid.) Quasi homo
pro cæcitate exsiliis se non novit, quæ contingit, quia
a facie Dei se abscondit, quod jam pœna ipsa moni-
tus dolet. « Contra folium. » Homo arbor fuit in con-
ditione, sed arefactus in tentatione folium, stipula
in dejectione.

« Consumere me vis, » quia in juventute se peccasse
invenit, etc., usque ad quasi tunc indiscreti fuerint.

CAPUT XIV.

VERS. 1. — « Homo natus de muliere. » (GRÆC.) Hic
mulieris nomine infirmitas designatur, et est sensus:
Quid in se habet fortitudinis, qui nascitur ex infir-
mitate, qui et angustiatur ad vitam, et dilatatur ad
miseriam.

VERS. 2. — « Qui quasi flos egreditur. » Quia
nitet in carne:

« Conteritur, » quia redigitur in pulverem et pu-
tredinem.

« Et fugit velut umbra. » Non soli fugienti, sed
umbræ hominem comparavit. Qui enim in amore Dei
calorem cordis non habet, nec tamen vitam quam
diliget tenet, velut umbra fugit.

« Et nunquam in eodem statu, » etc. (Ibid.) Nam
inde semper deficit, unde se proficere in spatium
vitæ credit.

VERS. 3. — « Et dignum ducis super hujusmodi, »
etc. Deum aperire oculos, est judicium exercere, et
quem feriat videre

VERS. 4. — « Quis potest facere, » etc. Is enim, qui
per se solus mundus est, etc., usque ad solum Chri-
stum dicit non de immundo semine natum.

VERS. 5. — « Breves dies hominis, » etc. (Ibid.),
quia apud Deum etiam labentia stant: apud eum
esse numerum mensium perhibet. Vel, in diebus,

brevitas temporis; in mensibus, multiplicata dierum A spatia designantur: homini ergo breves dies sunt; sed quia vita nostra post tenditur, apud Deum numerus mensium nostrorum esse memoratur.

« Constituisti terminos ejus. » (GREG. in Job. I. XII.) Nulla enim quæ in hoc mundo hominibus fiunt, absque Dei occulto judicio fiunt.

VERS. 6. — « Recede paululum ab eo. » Recede, id est, jam flagella præsentis vitæ subtrahere, et bona æternæ quietis ostendere.

« Donec optata veniat, » quando æternam requiem pro recompensatione sui laboris accipit.

VERS. 7. — « Lignum habet spem. » etc. Genus humanum quasi despectum insinuat, quantumque ipsa insensibilia hunc præire videantur. Vel juxta mysticum sensum: Lignum præfertur homini, hic enim homo carnalis quisque; lignum justus accipitur, qui cum in morte passione afficitur, æternæ vitæ viriditate recuperatur.

« Et rami ejus pullulant, » quia ex passione justifideles viriditatem vel spiritualis accipiunt.

VERS. 8. — « Si senuerit in terra radix. » (Ibid.) Radix justis sancta prædicatio, quia ab ipsa oritur et in ipsa subsistit: quæ apud corda terrenorum cunctis viribus effeta creditur: « Et in pulvere truncus emoritur, » quia inter manus persequentium corpus ejus exanimatur.

VERS. 9. — « Ad odorem aquæ germinabit, » etc. Quia per afflatum Spiritus, in electorum cordibus, exemplo sui operis, germen virtutis facit.

« Et faciet comam, » etc. Succiso trunco comam facere, etc., usque ad fecit comam, quia apostoli qui aruerant ad fidem ut prius viruerunt.

VERS. 10. — « Homo vero cum mortuus fuerit. » (Ibid.) Ipsa autem amissione justitiæ homo moritur, veste innocentie in paradiso concessa nudatur, interitu carnis consequente consumitur: « ubi ergo est, » qui in ejus amore non est, ubi « verum esse » est?

VERS. 11. — « Quomodo si recedant aquæ de mari. » Mare mens hominis est, etc., usque ad modo dulcedine prosperitatis replemur.

VERS. 12. — « Donec atteratur cælum non evigilabit. » Quia, nisi hujus mundi finis advenerit, humanum genus a somno non evigilabit.

VERS. 13. — « Quis mihi hoc. » Ante Mediatoris adventum ad infernum se descendere sciens, illic conditoris protectionem postulat.

« Constituas mihi tempus in quo recorderis mei. » Adventum Redemptoris ad inferos petit.

VERS. 14. — « Putasne mortuus homo rursus. » Solent justis viri, etc., usque ad ut post fortius roloret.

« Cunctis diebus. » Qui itaque immutationem suam tanto desiderio expectat, quam sit de resurrectione certos insinuat.

VERS. 15. — « Vocabis me et ego respondebo. » Tunc vocanti Deo veraciter respondemus, quando ad summæ incorruptionis jussum incorruptibiles resurgemus.

« Operi manuum tuarum porriges dexteram, » ac si dicat: Idcirco corruptibilis creatura persistere ad incorruptionem poterit, quia manu tuæ potestatis erigetur; vel dextera, Filius dicitur, qui incarnatus ad erigendum hominem missus est.

VERS. 16. — « Tu quidem gressus, » etc. Gressus dinumerat, et peccatis parcit: qui subtiliter acta nostra considerat, et tamen hic poenitentibus misericorditer relaxat.

« Dinumerasti, sed parce. » Dinumerat, dum nos ad singula quæ fecimus deflenda convertit; parcit, quia quæ punivimus, non punit, unde adhuc subdit:

VERS. 17. — « Signasti quasi in sacco, » etc. (Ibid.) In occulto, etc., usque ad curat quia hic per flagella funditus relaxat.

VERS. 18. — « Mons cadens defluit. » (Ibid.) Duo sunt genera tentationum, etc., usque ad vel longa ac lenta ut Salomonem consumi permittis.

« Saxum, » id est mens justis fertur,

« De loco, » id est, de justitia ad culpam nimio impulsu.

VERS. 19. — « Lapides, » id est fortitudinem, « aquæ » assidua blandimenta.

« Terra, » quæ sanctificat.

VERS. 20. — « Roborasti eum paululum, » etc. (Ibid.) Paululum roboratus est homo, quia hic vivendi vires ad modicum accepit; sed in hac brevitate ubi roboratus est, colligit, unde in perpetuitate inveniat; vel ut semper gaudeat, vel ut supplicia non evadat.

« Immutabis faciem ejus, et emittes. » Facies hominis, etc., usque ad transire ad æterna nolens cogitur.

VERS. 21. — « Sive nobiles fuerint filii. » Sicut enim hi qui adhuc sunt viventes, mortuorum animæ in quo loco habeantur ignorant: ita mortui carnaliter vitam in carne positorum qualiter post eos disponatur, nesciunt.

VERS. 22. — « Attamen caro ejus dum vivit dolbit. » Tribulationem enim carnis hic patiuntur etiam qui spiritualiter vivunt.

« Et anima illius super. » Dignum enim est ut in se semper homo mœrores inveniat, qui relicto Creatore in se gaudium quærebat.

CAPUT XV.

VERS. 2. — « Nunquid sapiens respondebit? » (GREG.) Cuncta quæ in sanctis sentiuntur, malis quasi in ventum prolata displicent, nec honorum verba dicta rationis, sed stimulos furoris existimant.

« Et implebit ardore. » (Ibid.) Qui etiam quæ se sentiunt contumeliose dicere, student ex Domini defensione palliare, unde subdit:

VERS. 3. — « Arguis verbis eum. » (Ibid.) Et nulum putant habere timorem Domini, nisi eum quem ad stultitiam suæ professionis traxerunt, unde addit:

VERS. 4. — « Quantum in te est, » etc., dicitur, id est abstulisti. Ac si diceret: De tua justitia præsumens, Creatoris tui gratiam despicias deprecari. Cum

hæretici vera mala contra bonos non inveniunt, fingunt quæ redarguant, ut justi videantur.

VERS. 5. — « Docuit enim iniquitas. » (GREG.) Iniquitas os docet, quando ex mala vita concipitur, quod pejus dicitur.

« Imitaris linguam blasphemantium » (*Ibid.*) Hæretici quasi venerando Deum, humilia, ut carnem et mortem negant, et Ecclesiam hæc confitentem blasphemare dicunt: et si quid adversi ei contigerit, pro hac injuria dicunt fieri, unde ait:

VERS. 6. — « Condemnabit te, » etc. Aliquando vero quasi rationando comprimere volunt, unde:

VERS. 7. — « Nunquid primus homo. » Hæc autem Dei defensio ab eis ideo assumitur, etc., usque ad pensa quod consilium ignoras.

VERS. 9. — « Quid nosti. » (*Ibid.*) Hæc verba patienter ostendunt ex qua mentis elatione prodeat quidquid quasi ad dominicam defensionem sonat.

VERS. 10. — « Et senes et antiqui. » Hæretici, quia sua non possunt astruere ratione, auctoritate antiquorum nituntur defendere apud stultos: et doctores Ecclesiæ dicunt sibi magistros fuisse.

VERS. 11, 12. — « Nunquid grande est? » Sequitur: « Quid te elevat cor tuum. » Sæpe justorum mens ad altiora contemplanda suspenditur, ut exterius eorum facies obstupuisse videatur. Sed hæc contemplationis vim reprobi per hypocrisim fieri putant; quod enim in se est, in aliis putant.

VERS. 13. — « Quid tumet contra Deum spiritus? » Plerumque justis aliquibus necessitatibus afflictis sua opera coguntur fateri, quod beatus Job fecerat, quod putatur elatio; sed in Dei auribus superba non sunt, quæ humili corde proferuntur; et sicut gravis culpæ est sibi arrogare quod non est, sic plerumque culpa nulla est si humiliter bonum dicat quod est.

« Hujusmodi sermones. » (*Ibid.*) De bonis tuis, non tamen Job in his contra Deum tumuit, sed quæ vere fecerat humiliter dixit; sæpe justis et injustis eadem habent verba, et unde illi placent, hi offendunt, ut Pharisæus qui se justificat in opere (*Luc. xviii*), et Ezechias qui se justificat in cogitatione (*IV Reg. xx*).

VERS. 14. — « Quid est homo? » Eo ipso quod dicitur homo, terrenus exprimitur et infirmus. Ab humo enim appellatus est.

« Et ut justus appareat natus, » etc. Quomodo enim justus appareat, qui de illa natus est, quæ injustitiæ propinatrix exstitit? prima quippe viro injustitiam mulier propinavit in paradiso.

VERS. 15. — « Et cæli non sunt mundi. » Hoc cælorum nomine repetiit, quod sanctorum appellatione signavit, qui ante districtum Dei judicium nec ipsi esse mundi ad perfectum possunt.

VERS. 16. — « Quanto magis abominabilis. » (*Ibid.*) Quilibet perversus abominabilis est propter immunditiam maculæ.

« Inutilis, » propter justitiam perfectæ vitæ; qui « bibere iniquitatem » dicitur, quia quod bibitur, ad glutendum moram non habet. Culpa ergo quia ab

A injuste homine sine ulla retractatione perpetratur, quasi aqua iniquitas bibitur.

VERS. 17. — « Ostendam tibi. » Quia cum minori auctoritate docet is qui audita, quam is qui ea quæ viderat, loquitur, ut fortiorem auctoritatem sibi Eliohaz arrogaret, dicit:

« Quod vidi narrabo tibi. » Proprium arrogantia, etc., usque ad quas auctoritate Patrum munit.

VERS. 18. — « Sapientes constentur. » Ecce audacia hæreticorum, etc., usque ad corda transiisse alienum, id est diabolium. Ecce sententiæ.

VERS. 20. — « Cunctis diebus. » Solent etiam electi in quibusdam diebus superbire, sed priusquam vitam finiant, ab elatione corda commutant; impius vero diebus omnibus superbit, et sic vitam terminat, ut ab elatione minime recedat.

« Et numerus annorum tyrannidis ejus. » Proprie tyrannus, etc., usque ad cujus vita sub incertitudine tenetur?

VERS. 21. — « Sonitus terroris semper. » (*Ibid.*) Prava mens semper in laboribus est, sicut bona semper tranquilla: quia aut molitur mala quæ inferat, aut metuit, ne sibi hæc ab aliis inferantur.

VERS. 22. — « Non credit quod reverti possit de tenebris ad: » quia dum feriri se undique credit insidiis, salutem desperatam semper ad nequitiam crescit.

VERS. 23. — « Cum se moverit, » etc. Panis hic stipendium præsentis vitæ, etc., usque ad avaritia victus illa contemnit.

VERS. 24. — « Terrebit, » etc. In omni quod iniquus agit, etc., usque ad si ei forte defuerit, quod ex fallacia opponat.

VERS. 25. — « Tetendit, » etc. (*Ibid.*) Contra Deum manus tendere, etc., usque ad modo a multis agitur singulis.

VERS. 26. — « Cucurrit, » id est in malo opere obstaculum de adversitate non habuit.

« Et pingui cervice armatus est. » Pinguis cervix est opulenta superbia affluentibus rebus quasi multis carnibus fulta.

VERS. 27. — « Operuit faciem ejus. » Faciem crasitudine operit, quia desiderata terrenarum rerum abundantia oculos mentis premit.

« Et de lateribus ejus. » (*Ibid.*) Latera divitum sunt qui eis adhærent; arvina de lateribus ejus pendet, quia quisquis potenti et iniquo adhæret, ipse quoque de ejus potentia velut ex pinguedine tumet.

VERS. 28. — Habitavit in civitatibus. » Quia civitas a conversatione conviventium appellatur, etc., usque ad ostendunt procul dubio quia de ædificio vitæ ceciderunt.

VERS. 29. — « Non ditabitur, » quia superbi cogitatio ab auctoris sui gratia non inhabitabitur.

« Nec perseverabit. » (*Ibid.*) Ac si dicat: Hoc quod habere videtur, exterius transit, et illud quod transire non poterat, interius non habet.

« Nec mittet in terram, » quia velut ad levem

flatum, sic ad motum occultæ sententiæ vita ejus A eruditur; vel, « in terram non mittet, » etc., quia nunquam ad æternæ vitæ desiderium cordis sui cogitationem plantat.

VERS. 30. — « Non recedet de tenebris. » Quia enim lucem justitiæ non quærit, de tenebris non recedit.

« Ramos ejus, » etc. Quia ipsi quoque, qui ei conjuncti sunt, terrenis desideriis æstuant, ut boni operis fructum non ferant, quia ad appetenda infima per nequitiam anhelant.

« Et auferetur spiritu, » quia eo percussiois sententiam accipiet, quo oris sui spiritum timore Dei non restringit.

VERS. 31. — « Non credet. » Quia eleemosyna eum redimere, etc., usque ad quia non redimit animam B quam a vitis non compescit.

VERS. 32. — « Antequam dies ejus. » (GRÆC.) Quia longos animo, etc., usque ad indiscipline obviat mors.

VERS. 33. — « Manus ejus » ab omni bona operatione siccantur.

« Lædetur quasi, » etc. Si florentem vineam, etc., usque ad in sancto studio a fructu alienos facit, unde subdit:

« Et quasi oliva projiciens. » Oliva cum in flore est, etc., usque ad ut nequeant discernere qua intentione quid faciant.

Vel « in primo flore. » Infirmus regere vel inferiora agere non debet, quia in terrenis actibus frigescit. C Vel, cum placere videt quæ agit, ardentius eadem bona operatur, et quasi in sancto studio fervet, unde æstu perit.

VERS. 34. — « Congregatio enim hypocritæ, » etc. Congregant hypocritæ bona opera, sed eorum sterilis est ipsa congregatio, quia per hoc quod agunt, fructum recipere in æterna retributione non appetunt.

« Et ignis devorabit tabernacula eorum, » etc. Corpora in quibus animæ eorum habitant, tabernacula dicit: quæ hic desiderium laudis, postmodum autem concremabit ignis gehennæ.

« Tabernacula. » Cogitatio est tabernaculum, in qua mens habitat, quam æstus avaritiæ vastat. Vel, cor tabernaculum dicit, quod consumit ardor laudis. D Vel, corpus est tabernaculum animæ, et qui hic ardent mente, ardebunt carne ignibus gehennæ.

VERS. 35. — « Concepit dolorem. » Cum perversa cogitat, iniquitatem parturit, cum explere cœperit, concepit. Mens etiam hypocritæ nunquam vacat a malo, quia quæ appetit, aliis invidet, ex quorum despectu clarior sit, unde et dolos parat ut solus æstimationem capiat.

« Uterus ejus præparat dolos, » id est mens, in qua cogitationes generantur, majorem malitiam contra proximos concipit, quanto solus præ omnibus videri innocentior quærit: hoc dicit, quia percussum Job pro hypocrisi putavit.

CAPUT XVI.

VERS. 2. — « Audiui frequenter talia. » Electi frequenter aliena mala quasi sua audiunt, et ab his eis crimen impingitur, a quibus crimina impacta perpetrantur.

« Consolutores onerosi omnes vos. » Pravi cum laborare bonos, etc., usque ad ne qui lenire debet dolorem augeat.

VERS. 3. — « Nunquid habebunt finem verba ventosa? » Mali ventosa verba proferunt. Nam dicta eorum, etsi quandoque sana sunt per sententiam, inflata tamen sunt per elationem.

« Aut aliquid tibi molestum est si loquaris? » Ac si diceret, eo quod plus loqueris quo a me aliquid molestum de tua actione non audis.

VERS. 4. — « Poteram et ego similia vestri loqui. » Narrat quid facere potuit, sed ne justitiam deserat, quod facere potuit declinat.

VERS. 5. — « Atque utinam esset anima vestra pro anima mea. » In his verbis hoc monstratur intendere, etc., usque ad quia mala eorum sub moderata increparet invectione.

VERS. 6. — « Quasi parcens. » Nota quasi, quia, etc., usque ad approbare videtur, et crescunt in exemplum.

VERS. 8. — « Nunc autem oppressit me dolor, » etc. (Ibid.) Dolore Ecclesia premitur, etc., usque ad quos intus habet; unde beati viri voce mox apte subditur.

VERS. 9. — « Rugæ meæ, » etc. Rugæ Ecclesiæ sunt omnes qui in ea dupliciter vivunt, qui fidem vocibus clamant, operibus denegant. Hi pacis tempore, quia hujus mundi potestatibus eandem fidem honori esse conspiciunt, fideles se esse mentiuntur: sed cum Ecclesiam subito adversitas turbaverit, illud illico ostendunt, quod in perfida mente moluntur. Et est sensus: me insequendo increpant, qui in meo corpore positi duplicitatis suæ malitiam non emendant.

« Et susciatur falsiloquus adversus faciem, » etc. (Ibid.) Dum prædicationi ejus aperte contradicere non præsumunt, Ecclesia falsiloquium quasi post dorsum patitur; sed cum malitiæ tempus eruperit, is, qui nunc metuens derogat, ad contradicendum ante faciem venit: quia verbis veræ fidei apertis vocibus obsistit. Quod quoniam per malignum spiritum fit, ad eum describendum verba convertit.

VERS. 10. — « Collegit furorem suum. » Diabolus, princeps falsiloquii, habet nunc contra Ecclesiam furorem, sed sparsus est, quia occultas tentationes per singulos movet. Cum vero contra eam accepta licentia aperte sævierit, furorem suum in eam colligit, quia in ejus afflictionem tota se intentione constringit. Qui contra eam dentibus fremit, eamque terribilibus oculis intuetur, quia per alios contra eam crudelia exercet, et per alios quæ exerceat providet.

VERS. 11. — « Aperuerunt super me ora, » etc. (Ibid.) Quia ora sua reprobi exprobrantes aperiant,

cum et errorem prædicare non metuunt, et prædicamenta rectæ fidei irrident.

« Percusserunt maxillam meam. » Maxilla Ecclesiæ, sunt sancti prædicatores, qui vitam carnalium verbo correctionis convertunt : hos reprobi præcipue persequuntur, quos dum etiam necant, illa eos poena satiat, quæ mentem Ecclesiæ præcipue cruciat, vel castigat.

« Maxillam meam. » Petrus est maxilla, qui maculat et manducat. Samson maxillam asini tenet, et hostes occidit, id est Christus simplices præcones manu virtutis tenet, et a vitiis carnales occidit. Maxilla projecta est in terram, aquas effundit : quia data morti corpora præconum magna ostendunt miracula.

VERS. 12. — « Conclisit me Deus, » etc. Electorum B populus apud iniquum concluditur : cum ejus caro antiqui hostis persecutionibus temporaliter datur. Qui non spiritui, sed manibus inimicorum traditur, quia quo hunc mente capere nequeunt, eo contra illius carnes crudelius inardescunt.

VERS. 13. — « Ego ille quondam opulentus. » (GREG.) Infirmorum mentem designat, quia dum adversa prævidere nesciunt, tanto eis graviora sunt, quanto ab eis inopinata tolerantur. Vel, in quibusdam, eisdem retro labentibus hæc Ecclesia patitur, qui post doctrinæ opulentiam aliquando subitis vitiis convertuntur. « Tenuit cervicem meam. » Cervix, hic libertatis erectionem significat, quam hostis tenet persecutionis tempore ; « constringit, » dum infirmi vera quæ sentiunt prædicare libere non præsumunt. Vel, cervicem suam dicit eos, qui in Ecclesia sub occasione defendendæ rectitudinis vitio elationis deserviunt : quam hostis districtione suæ persecutionis inclinat.

« Et posuit me quasi in signum. » (Ibid.) Signum ad hoc ponitur, ut sagittarum emissionem feriat. Fidelis itaque populus in signum hosti suo ponitur, quia eum semper suis ictibus impetit, cum suis persecutionibus affligit, unde Apostolus : « Ipsi enim scitis, quod in hoc positi sumus (I Thess. III.) » Ac si aperte dicat : Quid in hoc tempore vulnera nostra miramini ? qui si æterna gaudia quærimus, ad hoc venimus ut feriamur.

VERS. 14. — « Circumdedit me. » Ecclesia lanceis ab hoste suo circumdatur, quando in membris suis ab impugnatore calido tentationum jaculis ab omni parte impetitur.

« Convulneravit lumbos meos. » Cum hostis fidelem populum ad luxuriam pertrahit, hunc in lumbis ferit. « Convulnerare » autem dicitur, quia quod nobis male suggerit, nos sequentes ex propria voluntate implemus, et quasi cum ipso nos pariter vulneramus.

« Non pepercit et effudit in terra viscera mea. » Viscera Ecclesiæ dicit eorum mentes, qui ejus in se continent mysteria : quos dum antiquus hostis ad sæcularia negotia pertrahit, ejus viscera in terra fundit.

« Non pepercit, » id est, non destitit.

VERS. 15. — « Concidit me. » In infirmis suis Ecclesia, etc., usque ad cum culpa culpam cumlaverit.

« Irruit in me quasi gigas. » Quia nimirum malignus spiritus contra hanc, id est animam, ex prava consuetudine devictam quasi more gigantis pugnat, quia quanto se ei anima subjicit crebrius, tanto eum sibi intolerabiliorem se facit. Sed quia plerumque ad pœnitentiam redit, sequitur.

VERS. 16. — « Saccum consui super cutem. » In sacco et cinere pœnitentia, in cute et carne peccatum carnis intelligitur. Ergo quasi saccus super cutem consuitur, et cinere caro operitur, quia culpa carnis per pœnitentiam tegitur, ne in districti judicis examine ad ultionem videatur.

VERS. 16. — « Facies mea intumuit. » Facies Ecclesiæ sunt, qui in regimine positi apparent primi, ut ex eorum specie sit honor fidelis populi. Hi plangunt culpas infirmantium ; sed dum vident quosdam ad veniam redire, quosdam vero in iniquitate persistere, occulta Dei judicia obstupescunt, quæ non intelligunt.

VERS. 17. — « Et palpebræ. » Palpebræ appellantur, quia ad providenda plebium itinera vigilant ; sed cum occulta Dei judicia nec præpositi vigilantes intelligunt, palpebræ Ecclesiæ sanctæ caligant.

VERS. 18. — « Hæc passus sum. » A verbis corporis, etc., usque ad a quibus toleratur dolor ?

VERS. 19. — « Terra ne operias sanguinem meum. » Peccanti homini dictum est : « Terra es et in terram ibis ; » quæ se terra Redemptoris nostri sanguinem non abscondit quia unusquisque peccator redemptionis suæ pretium sumens, confitetur ac laudat, et quibus valet proximis innotescit. Terra etiam sanguinem ejus non operuit : quia sancta Ecclesia redemptionis suæ mysterium in cunctis jam mundi partibus prædicavit. « Neque inveniat in te locum latendi clamor meus. » (Ibid.) Clamor Redemptoris nostri est « sanguis redemptionis, » qui a fidelibus sumitur, qui, ut ait Apostolus, melius loquitur quam sanguis Abel : quia sanguis Abel mortem fratricidæ petiit, sanguis Domini vitam persecutoribus impetravit. Qui clamor locum latendi invenit in nobis, si quod mens credidit, lingua tacet.

VERS. 20. — « Ecce enim in, » etc. Testis Filii Pater est, ut in Evangelio : « Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me. »

« Et conscius meus. » Quia una voluntate, etc., usque ad sed talis hominum reprehensiones metuere non debet, unde subditur.

VERS. 21. — « Verbosi amici mei. » Cum verbosi amici sunt, id est, cum et ipsi derogant qui in ille sociantur, ad Deum necesse est ut oculus stillet, quatenus nostra intentio tota in amoris intimi compunctione defluat, et tanto se ad interiora erigat, quanto per exteriora opprobria intus redire cogitur.

VERS. 22. — « Atque utinam, » etc. Peccatores

quidem nos, etc., usque ad sed tamen de ejus brevitate se consolatur.

VERS. 23. — « Ecce enim breves anni transeunt. » Omne quod transit breve est, in mortis autem semita per quam non revertimur, ambulamus, non quod ad vitam resurgendo non reducamur; sed quia ad labores hujus vite mortalis, vel ad acquirenda laboribus præmia iterum non venimus.

CAPUT XVII.

VERS. 1. — « Spiritus meus attenuabitur. » (GREG.) Attenuatur spiritus electorum timore judicis, et si quas in se carnales cogitationes inveniunt, pœnitentiæ ardore consumunt. Spiritus autem iniquorum per tumorem elationis crassescit. « Et solum mihi superest sepulcrum. » Pene mortuum se considerat, quia moriturum se minime ignorat unde sequitur:

VERS. 2. — « Non peccavi. » Non intantum peccavit, ut hæc flagella mereretur, quia non pro corrigenda culpa, sed pro augenda gratia percussus est. Vel, caput, hoc dicit, qui sine culpa, pœnam culpæ, id est, amaritudinem passionis suscepit.

VERS. 3. — « Pone me juxta te. » Per ascensionem; post quia Judæa commota est in discipulos, addit: « Cujusvis manus. » Quia jam frustra agunt contra eum, qui sedet in cœlo.

VERS. 4. — « Cor eorum longe. » Si enim disciplinæ custodiam nossent, nequaquam Redemptoris præcepta contemnerent. « Propterea non, » etc. Qui enim per disciplinam minime custodire vitam student, semper per desideria in imis jacent, nec mentem ad spem cœlestis patriæ erigunt.

VERS. 5. — « Prædam pollicetur, » etc. Ad caput malorum, diabolus scilicet, sententiam convertit, cujus « socii » sunt apostatæ angeli, qui cum eo ceciderunt. « Filii, » sunt homines perversi, qui de ejus prava persuasionem in malitiæ operatione generantur. « Prædam igitur socii pollicetur, » quia malignis spiritibus animas pravorum promittit in fine rapiendas.

« Oculi filiorum ejus deficient. » (Ibid.) Quia intentiones hominum, etc., usque ad quod doleant, sine fine patiuntur.

VERS. 6. — « Posuit me. » Omnis qui flagello percutitur, etc., usque ad eamque pœnam suo optat adversario quam evenisse conspiciit justo.

VERS. 7. — « Caligavit ab indignatione. » Ab indignatione oculus caligat, quando ipsi qui in Ecclesia lumen veritatis habent, perversos contra innocentes prævalere conspiciunt: quia de occultis judicii admiratione turbantur. Sed cum justus ad indignationem caligant, infirmi plerumque usque ad infidelitatem corruunt, unde sequitur: « Et membra mea quasi in nihilum. » Membrorum nomine teneritudo exprimitur infirmorum, qui dum perversos prospiciunt florere, justos cruciari, bona se inchoasse ponitent, atque ita ad agenda mala citius recedunt, ac si eorum vite nocuerit bonum, quod inchoaverunt.

VERS. 8. — « Stupebunt justus super hoc. » Hoc est

quod dixerat « caligavit ad indignationem oculus meus. » « Et innocens contra hypocritam suscitabitur. » Contra hypocritam suscitatur innocens perfectus, quando hunc cum suo flore contemnit, eoque prædicando quæ recta sunt, despiciendum esse cæteris denuntiat.

VERS. 9. — « Et tenebit justus viam suam. » Quia considerato hypocrita dum illum ex perversa voluntate obtinere ea quæ mundi sunt intuetur, ipse ad amorem cœlestium robustius stringitur. Sciens, quæ bonis desideriis præmia æterna non deerunt: dum et pravis et duplicibus cordibus bona temporalia non negantur. « Et mundis manibus addet fortitudinem. » Quia videns perversorum terrenam gloriam, etc., usque ad quæ sibi cum reprobis communia esse non possunt.

VERS. 10. — « Igitur omnes vos. » Postquam exteriores proventus malorum, bonorum vero interiores intulit, exhortatur electos, ut convertantur, deservendo mala, et veniant, bona faciendo.

VERS. 11. — « Et non in vobis. » Conversionem eorum desiderans exoptat, ne ullum sapientem in eis inveniat, ac si dicat: Stulti esse apud vos discite, ut in Deo vere esse sapientes valeatis.

« Dies mei transierunt. » « Dies, » prosperitates: « Cogitationes cor torquentes, » curam terrenæ felicitatis dicit: quæ quanto gravius electos premunt, tanto subtilius a judice rationes de ipsis cogitant exquiri hæc cogitationes cum ipsa terrena felicitate dissipantur.

VERS. 12. — « Noctem verterunt in diem. » Dissipatæ cogitationes « noctem in diem » vertunt, quia justis nonnunquam amplius placet ex adversitate mala perpeti, quam ex prosperitate terrenæ dispensationis cura fatigari.

« Et rursus post tenebras. » (Ibid.) Lux post tenebras speratur, etc., usque ad et justorum animas in perpetua jam sede collocaret.

VERS. 13. — « Si sustinero. » Priores sancti sustinere adversa poterant, etc., usque ad in inferno sibi requiem præparasse.

VERS. 14. — « Patredini dixi. » Putredinem, patrem dicit, etc., usque ad ut quasi quibusdam venibus sic inquietis cogitationibus in mente fatigemur.

VERS. 15. — « Ubi est ergo nunc præstolatio mea. » Præstolatio justorum, Christus; quem quandoque venturum noverant, sed venire citius quærebant: unde hic additur, nunc: « Et patientiam meam quis considerat? » Patientiam justorum Deus considerat; sed quasi non considerare dicitur, ad votum desiderii minus citius apparere: et in profixiora tempora dispensationis suæ gratiam differre.

VERS. 16. — « In profundissimum infernum descendent omnia mea. » Ante mediatoris adventum Job in infernum descendens erat, etc., usque ad retributio adhuc in sola inferni quiete recipi præstolabatur. « Putasne saltem sibi erit requies mihi? » Pensandum est quis nostrum de requie securus

sit : si de ea trepidat et ille, cujus virtutis præconia A et ipse iudex qui percutit, clamat.

CAPUT XVIIII.

VERS. 2. — « Usque ad quem finem verba jactabit. » (GREG., in Job, l. xiv.) Beatum Job in superbiam astruit erupisse, quem fatetur verba jactare. « Intellige prius. » Signat quanta elatione tumuerat, qui Job loqui quod non intelligeret, putabat.

VERS. 3. — « Quare reputati sumus. » Humanæ mentis est proprium, hoc sibi fieri suspicari, quod facit. Arbitratur enim se despici, qui bonos despiciere consuevit : et ex suspitione contemptus ad indignationem prosilit, et contumelias ingerit.

VERS. 4. — « Quid perdis animam tuam. » Re- B probi zelum rectitudinis, vel spiritualem gratiam sanctæ prædicationis, insaniam furoris æstimant : quo perire fidelium animas arbitrantur. « Nunquid propter te derelinquetur terra. » Ecclesia dicit, etc., usque ad unde iste flagellis Job insultat, unde subdit :

VERS. 5. — « Nonne lux impij exstinguetur. » Hoc dici de impio recte potuit, contra sanctum non debuit : *Lucem prosperitatém præsentis vitæ dicit. Sed lux impij exstinguitur, quia fugitivæ vitæ prosperitas, cum ipsa terminatur. « Nec splendebit flamma ignis ejus. » Ignem dicit fervorem temporalium desideriorum, cujus flammâ est decor, vel potestas exterior quæ de interno ejus ardore procedit : sed non splendebit, quia in die exitus omnis exterior decor subtrahitur.*

VERS. 6. — « Lux obtenebrescet in tabernaculo. » Aliquando tristitiam tenebras, lucem gaudium accipimus. Lux ergo in tabernaculo impij tenebrescit, quia in ejus conscientia gaudium quod de temporalibus fuerat, deficit. « Et lucerna quæ super eam est exstinguetur. » Lucerna lumen in testa est, etc., usque ad quia iniquorum mentem terrena gaudia possident.

VERS. 7. — « Arctabuntur gressus virtutis, etc. » Quia vires militiæ ejus, quas nunc exercet, postmodum poena constringet. « Et præcipitabit eum. » Habet nunc consilium iniquus præsentia appetere, etc., usque ad quod exprimit eum subjungit.

VERS. 8. — « Inmisit enim in rete. » (Ibid.) Qui pedes in rete mittit, non cum voluerit, eicit. Sic qui in peccatis se dejicit, non mox cum voluerit, surgit.

« Et in maculis ejus ambulat. » (Ibid.) Qui in maculis retis ambulat, gressus suos ambulando implicat : et cum se expedire ad ambulandum nititur, se ambulet obligatur.

VERS. 9. — « Tenebitur planta illius, » etc. Quia videlicet stringetur finis in peccato. « Et exardescet contra eum. » Quia quo se malis obligatam pensat, eo de suo reditu desperat ; et ipsa desperatione acris ad hujus mundi concupiscentias æstuat. In ejus animo contra eum sitis exardescit, quia qui perverse egit, ut perversius agat accenditur.

VERS. 10. — « Abscondita est in terra. » (Ibid.)

In terra pedica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur, quatenus homo videat, quid concupiscere valeat, et tamen nequaquam videat, in quo culpæ laqueo pedem ponat. « Et decipula illius. » Intuetur enim hostis mores cujusque cui vitio sint proprii, et illa opponit ante faciem, ad quæ agnoscit facilius inclinari mentem, ut blandis ac lætis moribus luxuriam, asperis mentibus iram et superbiam. Ibi ergo decipulam ponit, ubi esse semitam mentis conspicit : quia illic periculum deceptionis inserit, ubi viam esse invenerit propinquæ cogitationis.

VERS. 11. — « Undique terrebunt. » Quia sæpe idecirco quisque bonus esse metuit, ne hoc a pravis patiat, quod se bonis fecisse reminiscitur : dumquæ hoc pati quod facit metuit, undique territus, undique suspectus in bono opere gressum perdit.

VERS. 12. — « Attenuetur fame. » Caro nostra infirmitas est. Robor autem, anima rationalis, quæ in expugnandis vitis resistere per rationem valet. Quæ fame attenuatur, cum nulla interni cibi refecutione pascitur. « Et inedia invadat costas illius. » Costæ sunt sensus animi, qui latentis ut viscera cogitationes munit. Inedia invadit iniqui costas, quia fames interna sensus mentis extenuat, ut cogitationes suas latus nullatenus regant, sed ad exteriora vagentur quæ petunt.

« Devoret pulchritudinem cutis ejus et consumat brachia illius. (Idem.) » Pulchritudo cutis est gloria temporalis exterior : per brachia opera designantur. G Mortem peccatum dicit, quod animam occidit.

VERS. 13. — « Primogenita mors. » Superbia quæ est initium omnis peccati. Pulchritudinem ergo cutis ejus et brachia illius primogenita mors devorat : quia iniqui gloriam vel operationem superbia supplantat. Potuit enim et in hac vita gloriosus existere, si superbus minime fuisset.

VERS. 14. — « Avellatur de tabernaculo suo fiducia ejus. » (Idem.) De tabernaculo fiducia ejus evellitur, quando perversus qui multa in hac vita paraverat, repentina morte dissipatur. « Et calcet super eum quasi rex interitus. » Quia hic vel vitis premitur quæ ad interitum trahunt, vel mortis tempore, potestati demoniacæ subjugatur.

VERS. 15. — « Habitent in tabernaculo. » Id est, in mente ejus apostatæ angeli per cogitationes nequissimas conversentur, ejus videlicet socii, qui idcirco jam non est, quia a summa essentia recessit.

« Aspergatur in tabernaculo. » (Ibid.) In tabernaculo iniqui, sulphur aspergitur, quoties carnis delectatio in ejus mente dominatur. Per sulphur enim foetor carnis accipitur. Et quia talis in malo permanet unde nec fructum boni facere potest, addit :

VERS. 16. — « Deorsum radices ejus siccantur. » Per « radices, » cogitationes accipimus, etc., usque ad quia omnis ejus operatio superno judicio quasi nihil deputatur.

VERS. 17. — « Memoria pereat. » (Ibid.) Memoriam suam iniquus in terra statuere conatur, cum gloriam

laudis suæ extendere nititur. Et nomen suum in plateis celebrari gaudet, cum longe lateque operationem suæ iniquitatis extendit.

(GREG.) Caput iniquorum diabolus est : ipse quippe in ultimis temporibus illud vas perditionis ingressus, quod Antichristus vocabitur, qui nomen suum longe lateque diffundere conabitur.

VERS. 18. — « Expellet eum de luce. » De luce ad tenebras ducitur, cum de honore vitæ præsentis ad supplicia æterna damnatur. Sic de unoquoque iniquo loquitur, ut ad caput, id est diabolum vertatur, qui in Antichristo nomen extendet, quod nunc mali imitantur. « Et de orbe transferet, » etc. Cum superno apparente iudice de hoc mundo ad pœnas transfertur, quæ omnia et de capite malorum Antichristo possunt accipi.

VERS. 19. — « Non erit semen, etc. » Quia omnes iniqui, qui de ejus persuasione in pravis actionibus nati sunt, cum eodem suo capite ferientur. Quia hæc de Antichristo accipienda sunt, in hoc aperit dum dicit :

VERS. 20. — « In die ejus stupebunt. » Quia tanta tunc signa demonstraturus, etc., usque ad metuunt tormenta quæ vincunt. « Et primos invadet horror, » id est, corda electorum pavore ferientur : unde scriptum est. : « Ita ut in errorem inducantur, si feripotest, etiam electi (Matth. xxiv), » non quidem casuri, sed trepidaturi ex carne.

VERS. 21. — « Hæc sunt ergo tabernacula. » De hoc illud retulit quod dixerat, etc., usque ad quod sanctum Job credebant pro iniquitate percussum.

CAPUT XIX

VERS. 2. — « Usquequo affigitis, etc. » (GREG.) Atteruntur boni sermonibus iniquorum, quando contra eos illi in verbis tument, qui aut in perversa fide, aut in pravis moribus jacent.

VERS. 3. — « En decies confunditis me. » (Ibid.) Quia ab eis quinquies increpationes audierat, et quinquies respondit, decies se perhibet esse confusum. Quia in eo quod graviter increpatus est, et in eo quod verba doctrinæ non audientibus dicit, confusionem pertulit, in eorum increpationibus, quia in eis non proficit; in eorum increpationibus, quia dolet de pravitate quam audit.

« En decies » (Ibid.) Ecclesia decalogum servat, cui iniqui toties confusionem faciunt, quoties in suis actibus divinis vocibus obsistunt.

« Et non erubescitis opprimentes me. » Sunt nonnulli quos ad perpetrandam nequitiam oborta subito malitia invitat, sed tamen humana verecundia revocat.

VERS. 4. — « Nempe et si ignoravi. » Scientia hæreticorum non est cum eis, sed contra eos, dum inflat. Sed Ecclesia ignorantia, quod arcana non potest penetrare cum ea est, quia pro ea, dum se humiliat; et quia hæretici quod quærunt scire, elatio est, ut contra bonos docti videantur, subdit: vos contra ex me percusso contra vos deberetis

A erigi, timentes vobis deteriora. Bonus enim prius in se, postea in alios erigitur.

VERS. 5. — « At vos contra me erigimini. » Id est, vosmetipsos redarguendos relinquitis, et me districtis sententiis increpatis. « Et arguitis me. » Quia qui eum justum ante flagella noverant, injustum esse ex ipsa jam sua percussione judicabant.

VERS. 6. — « Saltem nunc intelligite. » Hoc Dominus de illo dixerat (commovisti me adversus eum frustra) quod ipse de se asserit : quia non æquo iudicio a Domino sit afflictus. Si enim vita ejus et flagella pensantur, non æquo iudicio videtur afflictus : quia vero merita ejus ex flagellis cumulavit, Deus non injusto iudicio Job afflixit. « Quia Deus non æquo iudicio. » Astruendum igitur est, quod et Deus cum

B Job recte egit, et tamen non mentitur, qui non æque fieri dicit : alioquin diabolus vicit (in eo quod de beati viri culpa promiserat) quem Deus laudavit. Hoc non elatio, sed dolor extorsit. Bonussi in humili mente, exigente causa vel dolore, bona de se dicit, non peccat. « Et flagellis suis me cinxerit. » Cum tanta nos afflictio deprimit, ut nullius rei consolatione respirare animus possit, non jam flagellis solummodo ferimur, sed etiam cingimur, quia tribulationum verberare ex omni parte circumdamur.

VERS. 7. — « Ecce clamabo vim patiens. » (Ibid.) Deus quid nobis profuturum sit sciens, etc., usque ad qui nec agenda queunt discernere.

VERS. 8. — « Semitam meam circumsepsit, etc. » Circumseptam verberibus semitam suam vidit, cum transire ad securitatem cupiens, evadere flagella non potuit : et quasi in calle cordis ignorantiae tenebras invenit, qui cur ita flagellaretur, penetrare non potuit.

VERS. 9. — « Spoliavit me gloria mea. » Plane hæc Job conveniunt, etc., usque ad quibus ruentibus latius cadit exercitus.

VERS. 10. — « Destruxit me undique et pereo, et quasi evulsæ arbori, » etc. Arbor vento impellitur ut cadat : sic infirmus minis ad injustitiam trahitur, et æterna quæ sperabat relinquit; et quia aliquando qui pœnis territus justitiam relinquit, pœnas tamen non evadit.

VERS. 11. — « Iratus est contra me. » Qui enim ita percutitur, ut vires ejus superentur, non hunc Deus ut filium per disciplinam, sed ut hostem ferit per iram : unde et propheta : « Plaga inimici percussi te, castigatione crudeli (Jerem. xxx). » Et quia sæpe maligni spiritus cordibus afflictorum multa suadent, et si quid boni est furantur, addit :

VERS. 12. — « Simul venerunt latrones. » Id est maligni spiritus, qui exquirendis hominum moribus occupantur : qui viam sibi in afflictorum cordibus faciunt, quando inter adversa quæ exterius tolerantur, cogitationes quoque pravas immittere non desistunt. « Et obsederunt in gyro tabernaculum, » etc. In gyro tabernaculum obsident, etc., usque ad omne corpus ejus ulceribus attriverant

VERS. 13. — « Fratres meos longe. » (Ibid.) Modo

voce Redemptoris utitur : ab eo longe facti sunt A fratres, et noti recesserunt; quem tenentes legem prophetare noverant, et præsentem minime recognoscebant. Judæi etenim propinqui per carnem, et noti per legis instructionem, quasi obliti quem verbis legis per fidem prophetaverant, verbis perfidiæ incarnatum negabant.

VERS. 15. — « Inquilini domus meæ. » Id est sacerdotes, quorum origo in Dei servitio deputata, jam per officium in conditione tenebatur « ancillæ. » Levitarum animæ sunt ad secreta tabernaculi, quasi ad interiora cubiculi familiariter servientes. « Et quasi peregrinus fui, etc. » Quia a synagoga non est cognitus; unde et propheta : « Quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum (Jer. xiv). » Qui enim ut Dominus auditus non est, non possessor agri, sed « colonus » est creditus : « Qui quasi viator ad manendum declinavit, » quia paucos ex Judæa abstulit, et ad vocationem gentium pergens iter cœptum peregit.

VERS. 16. — « Servum meum vocavi. » Servus Judaicus populus fuit, timore obsequens; quem collatis muneribus, quasi emissis vocibus, ad se ducere statuit, sed non respondit, quia digna opera donis ejus reddere contempsit. « Ore proprio decorabat. » Qui autem ei tot præcepta, prophetarum ore mandaveram, ore proprio deprecabar : quia in carne non stratus, dum mandata vitæ humiliter dixit, quasi superbientem servum ut veniret, rogavit.

VERS. 17. — « Halitum meum exhorruit uxor, etc. » Uxor Domini, etc., usque ad quæ carnalibus sensibus dedita incarnationis ejus mysterium non agnovit.

« Et orabam filios uteri. » Uterum Dei, consilium ejus debemus accipere; in quo ante sæcula per prædestinationem concepti sumus, ut creati per sæcula producamur. Oravit ergo filios uteri sui : quia eos quos condidit, incarnatus humiliter rogavit.

VERS. 18. — « Stulti quoque despiciabant, etc. » Quia dum legisperiti Deum despicerent, eorum incredulitatem turba populi secuta est. Relictis sapientibus, pauperes et stultos venerat quærere : unde cum augmento doloris dicit « Stulti quoque; » pro quibus ergo stultitiam suscepi, Verbum caro factum, despiciabant me. « Et cum ab eis recessissem. » Quasi accedebat ad cor populorum Dominus, cum eis miracula demonstraret : et quasi recedebat, cum nulla signa ostenderet, et a miraculis quiescenti, præbere fidem volebant.

VERS. 19. — « Abominati sunt me, etc. » Scribæ et legis doctores, etc., usque ad de eodem legis doctorum ordine sequitur : « Et quem maxime diligebam. » Ordo doctorum, qui prius in prædicatione serviens, maxime diligebatur : quem non solum ad non credendum, sed usque ad persequendum Deum turba secuta est. Et tunc factum est quod sequitur :

VERS. 20. — « Pelli meæ consumptis. » In ossibus fortitudo, etc., usque ad passionis tempore juxta se mulieres invenit.

« Carnibus » (GREG.) Quæ ossi hæserant, dum discipuli, licet infirmi, veritatis fidem populis prædicarent. Et cum sanctæ mulieres ea quæ necessaria erant exteriora corporis subsidia præpararent, quasi pellis extra manebant in corpore.

« Et derelicta. » Dentes apostoli sunt; labia tantummodo circa dentes relicta sunt, cum de eo duo post mortem ejus ambulantes confabulari quidem noverant, sed prædicare jam eum, aut mordere infidelium vitia formidabant. Sed jam ad propria verba Job revertitur.

« Tantummodo. » Nec felicibus aliud est circa dentes quam labia : et sic patet hoc mystice dici.

VERS. 21. — « Misere mini mei. » Piorum est cum ab adversariis patiuntur, non tam ad iram quam ad preces moveri. Tactum autem se manu Domini appellat, sicut ipse Satan dixerat : « Mitte manum tuam, et tange os ejus. »

VERS. 22. — « Quare persequimini me. » Tanto Deus justius aliena vitia percutit, quanto in se nihil habet vitiorum. Et est sensus : Ita me ex infirmitatibus meis affligitis, ac si ipsi more Dei de infirmitate nihil habeatis. « Sicut Deus. » Idem cum Deo agunt, quia hoc faciunt quod Deus omnipotens fieri permittit; sed non idem volunt : quia cum omnipotens Deus amando purgationem exhibet, injustorum pravitas sæviendo malitiam exercet. Vel, quasi non infirmi, qui non deberent increpare cum Deus percutit, ne addant dolorem dolori, sed consolari. Cum vero manus Domini cæssat, tunc dignis increpatio potest fieri. « Et de carnibus meis saturamini. » Quorum mens proximorum poenas esurit, saturari alienis carnibus quærunt. Vel, qui alienæ vitæ detractio pascunt alienis carnibus saturantur.

« Quis mihi tribuat, etc. » Dura quæ sustinet, non vult per silentium tegi, sed exemplo ad notitiam pertrahi ut alii ad patientiam valeant ædificari.

« Quis mihi tribuat. » (Ibid.) Hæc quoque Ecclesiæ congruunt, etc., usque ad postea vero ipsum librum in laminam plumbi et in silicem dividit.

« Quis mihi det, etc. » Per stylum ferreum fortis sententia Patrum. Per plumbum Judææ populus gravis peccato. Per silicem gentilitas figuratur. Cuncta ergo quæ pertulit, forti sententia Patrum doctus et Judææ populus, et gentilitas agnovit. Quod in plumbum scribitur, citius deletur. In silice difficile sculpi- tur, sed manet : sic Judæa verba Dei cito recepit, et cito deseruit. Gentilitas vix recepit, sed recepta fortiter servavit.

VERS. 25. — « Scio enim quod Redemptor, etc. » Non ait conditor, sed Redemptor eam aperte denuntians, qui postquam omnia creavit, de captivitate passione sua nos redemit. Vivit autem qui inter manus impiorum occubuit.

« Et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursus, etc. » (Ibid.) Quia resurrectionem, etc.,

usque ad quo flore sacerdos esse ostenditur, qui pro A nobis interpellat.

VERS. 27. — « Quem visurus sum, etc. » (GREG.) Caro nostra post resurrectionem eadem erit et diversa. Eadem per naturam, diversa per gloriam. Eritque spiritalis, quia incorruptibilis et palpabilis : quia non amittet essentialiam veracis naturæ. « Ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non aliis. » Expresse indicat veritatem resurrectionis : non enim alius moritur et alius resurgit (ut qui dicunt invisibile et impalpabile corpus futurum sicut Euty-chius dixit) sed idem ipse.

« Reposita est hæc spes mea in sinu meo. » Nihil nos certius habere credimus, etc., usque ad unde protinus subdit :

VERS. 28. — « Quare ergo nunc. » Perversi quia B in lingua justii accusationem invenire appetunt, verbi radicem quæruni, ex qua loquendi originem sumant, et ramos loquacitatis dilatent : sed tamen sanctus vir mala quæ fugiant, miseratus ostendit.

VERS. 29. — « Fugite ergo. » (Ibid.) Faciem gladii fugere, est animadversionis districtæ sententiam prius quam appareat, placare. « Et scitote esse judicium. » Omnis qui perverse agit, eo ipso quo hoc despicit, esse Dei judicium nescit.

CAPUT XX.

« Idcirco cogitationes. » (GREG. in Job., l. xv.) Ac si dicat : quia extremi iudicii terrorem considero, idcirco cogitationum tumultibus in timore confundor. « Et mens in diversa rapitur. » Quando modo mala quæ agere neglexit, modo reprehensibilia in quibus est, modo recta quæ sibi adhuc deesse conspicit, sollicito pavore perpendit. Isti ex societate Job noverunt quidem recte vivere, sed iudicia Dei subtiliter pensare nescientes, justos hic non posse percipi credunt. Et ideo hunc suspicati sunt iniquum, et ad increpationem dilabuntur : ad quam tamen sub quadam reverentia descendunt. Unde iste subdit.

VERS. 3. — « Doctrinam qua, etc. » (Ibid.) Quibus moderate præmissis, etc., usque ad et hoc invenio quod « laus impiorum, etc. »

VERS. 4. — « Hoc scio a principio. » Si enim ab ipso humani generis exortu usque ad hoc tempus mentis oculos ducimus, omne quod finiri potuit, D quam breve fuerit, videmus.

VERS. 5. — « Et gaudium hypocritæ. » Gaudium hypocritæ in similitudinem puncti est. Nam sicut stylus in puncto, dum ponitur, levatur, sic hypocrita præsentis vitæ laudem dum tangit, amittit.

« Ad instar puncti, » quia lætitia pertransit, poena permanet : apparet ad momentum, disparet in perpetuum.

VERS. 6. — « Si ascenderit, » id est, etsi cœlestem vitam se agere simulat, etsi intellectum suum similem veris prædicatoribus ostentat, quasi sterquilinum tamen in fine perdetur, quia mens illius pro vitiorum suorum fœtore damnabitur.

VERS. 7. — « Et qui eum viderant, dicent. » (Ibid.) Qui hunc elatum viderunt, extincto dicent, Ubi est? quia neque in hoc sæculo ubi elatus fuerat, apparet, neque in æternitatis requie, de qua esse putabatur.

VERS. 8. — « Velut somnium avolans. » Vita hypocritæ, etc., usque ad quia hominum favores dormiens videbat.

VERS. 9. — « Oculus qui eum viderat. » Locus hypocritæ cor adulantium : ibi quippe requiescit, ubi favores invenit. Oculus ergo qui eum viderat non videbit, quia in morte amatoribus suis absconditur, qui eum consueverant admirando conspiciere.

« Neque ultra intuebitur. » Quia linguæ adulantium hunc ad iudicium favoribus non sequuntur.

VERS. 10. — « Filii ejus atterentur, » etc. Quia hi qui in hypocrisi ex ejus imitatione nascuntur, dum veritatis soliditatem non tenent, in cordis egestate deficiunt.

VERS. 11. — « Ossa ejus implebuntur. » Adolescentia hypocritæ inchoatio pravitatis est, etc., usque ad omni soliditate vacuari ac deperire.

VERS. 12. — « Cum enim dulces fuerit. » (Ibid.) In ore cordis suavis est iniquitas, quam sub tegmine blandæ locutionis operit. Malum enim in lingua, et non sub lingua esset, si loquens hypocrita malitiam aperiret.

« Parcet illi et non. » Malo quod diligit parcat, qui non hoc poenitendo persequitur; et non derelinquit, sed cetat in gutture, quia sic servat in cogitatione, ut nunquam proferat in voce.

(BEDA.) Id est, palpat, fovet et nutrit malum suum, et delectans se in illo, nunquam poenitet ut ab eo discedat.

VERS. 14. — « Panis ejus in utero. » Plerumque hypocrita pane sacri eloquii erudiri studet, non ut eo vivat, sed ut doctus appareat; sed dum doctrinæ verbum, quod male quærit, præve intelligit, et in hæreses labitur : contingit ei ut sicut de felle aspidum, sic moriatur de pane. Sed quia Dei eloquia, etiam si recte intelligat, in opere nequaquam servat, in præsentii vita perdit, ut nesciat quod agere voluit.

VERS. 15. — « Divitias. » Sacræ legis quas legendo devoravit, obliviscendo evomet : quas Deus justo iudicio de ejus memoria evellit.

« Caput aspidum. » (Ibid.) Aspis parvus est serpens, etc., usque ad velut ex lingua vipera occidit.

VERS. 17. — « Non videat rivulos. » (Ibid.) Rivuli fluminis sunt dona Spiritus sancti, etc., usque ad mysterium incarnationis Christi significat.

VERS. 18. — « Luet quæ fecit omnia. » Persolvet enim in tormento ea quæ hic illicita servavit desideria, nec in morte consumetur, sed ut sine fine crucietur, vivere sine fine compellitur, ut cujus vita hic mortua fuit in culpa, illie ejus mors vivat in poena. Dicit ergo, « luet quæ fecit omnia, » nec tamen consumetur, quia cruciatur et non exstinguitur : mori-

tur et vivit, deficit et subsistit semper, et sine fine A est.

VERS. 19. — « Quoniam confringens. » Domum pauperis confringit et nudat, quia eum quem per potentiam conterit, exspoliare per avaritiam non erubescit

VERS. 20. — « Nec est satiatus venter. » Venter quippe iniqui avaritia est, et in ipsa colligitur quidquid perverso desiderio glutitur. Liqueat vero quia avaritia desideratis rebus non exstinguitur, sed augetur; nam more ignis cum ligna quæ consumat acceperit, excrescit, et unde videtur ad momentum flamma comprimi, inde paulo post cernitur dilatari.

« Et cum habuerit quod concupierat. » Majoris iracundiæ est cum hoc tribuitur quod male desideratur, quia inde repentina ultio sequitur, quia hoc quoque obtinuit, quod Deo irascente concupivit.

VERS. 21. — « Non remansit de civitate ejus. » Percusso hypocrita, de cibo ejus nihil remanet, quia cum ad supplicia ducitur, a cunctis quæ possederat alienatur.

« Propterea nihil, etc. » Quia de hac vita subtractus, ad judicem nudus vadit.

VERS. 22. — « Cum satiatus fuerit, arctabitur. » (GREG.) Cum multa congesserit arctatur; anxietas enim qualiter acquisita custodiat.

« Estuabit, et omnis dolor. » Hinc inde insidiatores metuit, etc., usque ad tanto facilius rapitur ad tormentum. Sequitur:

VERS. 23. — « Utinam impleatur venter ejus, etc., pluat super illum bellum. » Bellum Deo pluere, etc., usque ad prævidere contempsit.

VERS. 24. — « Fugiet arma. » (Ibid.) Surripit avarus aliena aliquando, etc., usque ad æterni iudicii se percussione ante ponit. Interim autem,

VERS. 25. — « Gladius eductus, » etc. Iniquus, dum prava in cogitatione machinatur, quasi gladius in vagina est. De vagina egreditur dum per iniquitatem malæ operationis aperitur; eductus autem per seductorem, egrediens vero per propriam voluntatem,

« Vadent et venient, » etc. Maligni spiritus bonis mentibus sunt, etc., usque ad elatio de continentia surrogatur, etc.

VERS. 26. — « Omnes tenebræ absconditæ sunt. » Nam qui cuncta simul in effectu non explet, cuncta quæ noceant in mente tacitus tenet.

« Devorabit eum, » etc. Ignis gehennæ qui studio humano non succenditur, sed creatus est a Deo ab origine mundi.

« Affligetur relictus. » Iniqui tabernaculum caro est, quia ipsam lætus inhabitat, cum qua ejus spiritus cruciabitur. Boni non in carne gaudium suum ponunt, sed in cælo. Relictus a carne a qua abstrahitur, quam hic amavit, nec relinquere voluit: tunc propter tormenta relinquere volet, sed non poterit.

VERS. 27. — « Revelabunt: » (Ibid.) quia hic nec bonis nec malis pepercit, eum in tremendo examine, justorum vita et peccatorum pariter accusabit.

VERS. 28. — « Apertam erit. » Cum omne malum, quod in consensu ejus nascebatur, adveniente judice, ostenditur.

« Detrahetur in: » quia vindictæ tempore raptas ad supplicia, ab æterni iudicis vultu separatur.

VERS. 29. — « Hæc est pars hominis impii. » Cum enim Dei justitia supplicium a reprobis pro perversis actibus exigit, eis mala usque ad verborum retributionem reddit.

CAPUT XXI.

VERS. 4. — « Nunquid contra. » Beatus Job, si Deo placens hominibus displiceret, causas tristitiæ nullas haberet; sed quia se Deo displicuisse per flagella præsentia credidit, anceps factus de ante acta vita, jam animum ad tristitiam vocavit: qui si flagellis absentibus contra hominem de vitæ suæ meritis disputaret, nequaquam contristare debuisset.

« Nunquid contra hominem. » Quasi nondum hypocrita, si cum hominibus de vita mea agerem, non timerem: quibus si displicerem, non curarem; sed quia cum Deo, merito tristor. « Vos autem attendite me, » quasi Deum, sed non vos timeo.

VERS. 5. — « Attendite, » id est considerate quæ egi, et admiramini in his quæ patior.

« Et superponite digitum ori vestro, » id est locutioni vestræ discretionis virtutem adjungite.

VERS. 6. — « Et ego quando recordatus fuero. » (Ibid.) Quia actuum suorum oblitus non erat, etc., usque ad contra ejus dicta subjungit:

VERS. 7. — « Quare ergo impii vivunt. » Sublevantur honoribus, confortantur rebus, quia eos patientia divina tolerat.

« Confortatique divitiis, » etc., ut diu in eis subsistere permittantur; sed quia sunt quibus hæc habere poena est, quia hæredes quibus hæc relinquunt, non habent. Subdit:

VERS. 8. — « Semen eorum permanet. » In augmentum felicitatis cum patrimonio dantur hæredes.

« Coram eis. » Ne qua necessitas saltem oculis subtrahat ea in quibus animus exsultat; sed ne in eis sterilibus genus exstinguatur, addit:

« Propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. » Ecce dicuntur eis esse vita, honores, divitiæ, filii, nepotes: sed si intus domestica cura uret, non esset læta hæc felicitas, unde subdit:

VERS. 9. — « Domus eorum securæ sunt, et pacatæ, et non est. » Quæ enim esset supradicta, felicitas, si læta non esset? Si intus prospera, in agris quoque.

« Bos eorum concepit. » Dominis gregum prima est felicitas, etc., usque ad unde fecunditas familiæ subditur:

VERS. 11. — « Egrediuntur quasi greges. » Ut sicut majora ad habendum concessa sunt, ita multi germinent ad custodiendum.

« Et infantes eorum exsultant lusibus. » Sed ne illum lusum vilem crederemus, ait :

VERS. 12. — « Tenent tympanum et citharam. » Quasi cum domini honoribus et rebus tument, subiecti in ludicris actibus gaudent.

VERS. 13. — « Ducunt in bonis dies suos. » Quia omnis longitudo vitæ præsentis punctus esse cognoscitur, cum fine terminatur. Quidquid enim transire potuit, subitum fuit.

« Et in puncto ad inferna descendunt. » Sed finis est pessimus; ecce quo tendebat, quia præsentis vitæ prosperitas non est testis innocentiae, quia et hac usi pereunt, et flagellati liberantur, quod est contra amicos Job.

VERS. 14. — « Qui dixerunt Deo : Recede a nobis. » (GREG.) Dicunt Deo : Recede a nobis, qui ei ad se præbere aditum recusant, eumque pravis actibus impugnant.

« Scientiam viarum tuarum. » Via Dei pax, humilitas, patientia est : quæ qui despiciunt, dicunt : Scientiam viarum tuarum nolumus.

VERS. 15. — « Quis est Omnipotens ? » etc. « Dixit enim insipiens in corde suo : Non est Deus. »

« Et quid nobis prodest si oraverimus ? » Iniqui qui non Deum, sed exteriora dona quærunt, cum eadem servientibus deesse conspiciunt, ipsi servire contemnunt.

VERS. 16. — « Verumtamen quia non sunt. » Bona in manu habet, qui despiciendo temporalia, sub dominio mentis premit. At quisquis ea nimie diligit, se magis illis quam ipsa sibi supponit.

« Consilium eorum longe. » Consilium impiorum est terrenam gloriam quærere, æternam negligere. Sed quia in hac vita non continue prosperantur, sequitur :

VERS. 17. — « Quoties lucerna impiorum exstinguetur. » Sæpe impius lucernam suam filiorum vitam æstimat; sed cum filius qui nimie amatur subtrahitur, lucerna impii, quæ videbatur, exstincta est; sic est et de opibus atque honoribus.

« Et superveniet eis inundatio. » Inundatio impiis supervenit, cum dolorum fluctus ex aliqua adversitate patiuntur.

« Et dolores dividet, » etc. Qui æternos dolores impio servat, et hic aliquando ejus mentem temporali dolore transverberat; quia enim hic et illic percutit, furoris sui super impium dolores dividit, ut duplici contritione conteratur.

VERS. 18. — « Erunt sicut paleæ. » Quia iræ Dei flatu subito levantur atque asportantur ad ignem :

« Et sicut favilla quam, » quia eos ad æterna supplicia turbo rapiens asportat.

VERS. 19. — « Deus servabit filiis illius. » Quia qui parentis iniquitatem imitatur, etiam ejus delicto constringitur.

« Et cum reddiderit. » Nescit enim impius mala quæ fecit, nisi cum puniri cœperit.

VERS. 20. « Videbunt oculi ejus. » Quia ita iniquitate duruerat, ut nec in ipsis metueret feriri quæ amabat, dummodo quæ perverse cogitaverat, explet : de qua obduratione subjungitur :

VERS. 21. — « Quid enim ad. » Non quod in inferno non cogitet de cognatis, etc., usque ad ne quis discutere præsumat, sequitur :

VERS. 22. — « Nunquid Deum quispiam docebit scientiam ? » id est nobiscum nil injuste agit, qui et subtiliorem nobis angelicam naturam juste judicavit, unde nihil restat conqueri.

VERS. 23. — « Iste moritur. » Ecce ponit illa in quibus Omnipotentis secretum quis discutiat, quærendo cur hæc ita esse permittat. Superficies litteræ satis patet per se. Quod autem dicit :

VERS. 24. — « Viscera ejus plena sunt adipe. » Adeps quippe ex abundantanti cibo est, etc., usque ad ecce dives inaniter gaudet, pauper inanitus affligitur.

VERS. 26. — « Et tamen simul in pulvere dormient. » (Ibid.) Quæ cura de dissimili vita, prospera vel adversa, cum similis finis in pulvere ? Illa vita cogitanda, ubi cum resurrectione ad dissimilem finem pervenitur, ubi felix ad pœnas, afflictus transit ad requiem.

« Et tamen simul in pulvere. » Id est, in terrenis desideriiis oculos mentis claudent :

« Et vermes, » qui de carne, id est carnales curæ premunt, quod non in Job, qui nec de habitis tuit, nec de amissis anxius fuit. Sed illi hoc putant, quare subjungit :

VERS. 27. — « Certe novi cogitationes vestras. » Quem enim percussum viderunt, etc., usque ad nec perfecte ad æterna transeunt, unde addit :

VERS. 29. — « Interrogate quemlibet de via. » Viator dicitur qui præsentem vitam, viam sibi esse et non patriam attendit, qui in dilectione prætereuntis sæculi cor figere despicit, sed æterna petit.

VERS. 31. — « Quis arguet coram eo vias ejus. » Cum de omnium malorum corpore loqueretur, etc., usque ad nec Elias, nec Enoch suis viribus, sed Dei.

VERS. 32. — « Ipse ad sepulcra. » Hoc in vita, etc., usque ad quia in pravorum tantum cordibus recipitur.

« Et in congerie. » Quia in congregatione peccantium astutiæ suæ insidias exerit; quoniam autem multi sunt mali, recte congeries nominantur.

VERS. 33. — « Dulcis fuit. » Cocytus, luctus infirmantium dicitur, etc., usque ad signantes quod ibi sit luctus iniquus.

« Et post se omnem. » (Ibid.) Homo humana sapiens hic intelligitur; post se omnem hominem trahit, quia cunctos, quos carnales invenerit, sub suæ ditionis jugum rapit: qui et nunc priusquam apparet, innumerabiles trahit, etsi non omnes, quia multi a carnalitate retrahuntur.

VERS. 34. — « Quomodo igitur consolamini, etc. »

Quoniam si iniquus in hac vita permittitur pro-
sperari, quod de Antichristo ostensum est, necesse
est ut electus debeat sub flagelli freno retineri.

« Cum responsio vestra, » etc. Eum enim conso-
lari non poterant, in quo suis sermonibus veritati
contraibant. Nam cum hunc hypocritam dicerent,
quoniam mentiendo culpam perpetrabant, afflicti
justi pœnam augebant; quia diligentem veritatem
torquet culpa alienæ fallaciæ.

CAPUT XXII.

VERS 1, 2. — « Respondens, etc. Nunquid Deo. »
(GREG., in Job., l. xvi.) Qui contra veritatis verba
deficiunt, etiam nota replicant, ne tacendo victi vi-
deantur; unde Eliphaz beati Job sermonibus pres-
sus, ea dicit quæ nullus ignorat; ait enim:

« Nunquid Deo comparari? » In comparatione et-
erni Dei scientia, etc., usque ad quasi descendendo
subjungit.

VERS 3. — « Quid prodest? » In omni quippe
quod bene agimus, etc., usque ad adhuc adjungit Eli-
phaz quod nullus ignorat.

VERS 4. — « Nunquid timens arguet te? » Quis
hoc vel desipiens sentiat, quod Deus ex timore nos
arguat, et ex metu contra nos iudicium suum pro-
ponat? « Nunquid tibi arguet? » Qui verba sua me-
tiri nesciunt, ad otiosa dicta dilabuntur.

VERS 5. — « Et non propter malitiam tuam plu-
rimam. » A verbis otiosis, etc., usque ad sed semper
ad deteriora descendat. Nam sequitur.

VERS 6. — « Abstulisti enim pignus. » Hæc ad
litteram aperta sunt, etc., usque ad vel dona spiri-
tualia perdunt, qui ad te veniunt.

VERS 9. — « Viduas. » Dicunt hæretici plebes, etc.,
usque ad pro peccatis dicunt retribui ei? Et hoc est,
« Propterea circumdatus es laqueis. »

VERS 11. — « Et putabas te. » Quasi diceret, etc.,
usque ad sicut unda super undam.

VERS 12. — « An non cogitas quod Deus. » Quasi,
an ideo, etc., usque ad quia stulto iudicio solos se
sapientes putant.

VERS 15. — « Nunquid semitam? » Sicut semita
Redemptoris humilitas, ita semita sæculorum su-
perbiæ. Sæculorum itaque semitam viri iniqui cal-
cant, qui per hujus vitæ desideria in elatione peram-
bulant.

VERS 16. — « Qui sublatis sunt ante tempus suum,
nisi quod omnes. » Qui præsentem vitam diligunt,
etc., usque ad et mutatur sententia, sed non consi-
lium æternum.

« Et fluvius subvertit fundamentum eorum. » Ini-
qui dum præsentia esse fugitiva non intuentur, etc.,
usque ad quia cursus mutabilitatis statum in eis sub-
ruit perversæ constructioni.

VERS 18. — « Cum ille implesset. » Malorum
domos Dominus implet, quia etiam ingratis sua
dona non denegat.

« Quorum sententia procul. » Hoc etiam Job, etc.,
usque ad optat esse malorum dissimilis.

A * VERS. 19. — « Videbunt justi, » iniquorum Inter-
itum.

« Et lætabuntur. » Cum districto iudici perfecta
jam securitate inhæserint. Nunc enim reprobos pro-
spiciunt et gemunt.

VERS. 20. — « Nonne succisa. » Hic iniqui erecti
sunt, etc., usque ad vel a conspectu iudicis ad ge-
bennam pertrahuntur.

« Et reliquias eorum devoravit. » Quia et si hic
carnem relinquant, in resurrectione recipient, ut in
carne ardeant in qua peccaverunt.

VERS. 21. — « Acquiesce igitur. » Culpa superbiæ
est, docere meliorem, quod sæpe hæretici faciunt
catholicis.

VERS. 23. — « Si reversus fuerit. » Quia a justiti-
æ ædificatione destructus es.

« Et longe facies. » Corpus animæ accipitur taber-
naculum et mens cogitationum. Et est sensus: Si
ad Deum post errata revertaris, in cogitatione et in
opere mundaberis.

VERS. 24. — « Dabit pro terra. » Per terram in-
firmitas actionis, per silicem fortitudo signatur, per
torrentes aureos doctrina intimæ claritatis. Ad se
ergo conversis pro terra dat « silicem » robusti ope-
ris, et « pro silice torrentes aureos. »

« Pro. » Quia pro robusto opere doctrinam multi-
plicat claræ prædicationis.

(BEDA.) Hoc dicit, quod si propitiato sibi Domi-
no, etc., usque ad sunt argentum igne examinatum.

C VERS. 25. — « Eritque Omnipotens contra. »
(Ibid.) Sæpe cum sacris eloquiis intendimus, mali-
gnorum spirituum insidias graviter toleramus. Et est
sensus: dum malignos spiritus a te repulerit, divini
in te eloquii talentum lucidum excrescet.

VERS. 26. — « Tunc super. » Super Omnipoten-
tem deliciis affluere est in amore illius epulis sacræ
Scripturæ satiari.

« Et elevabis ad Deum. » Ad Deum levare faciem,
est cor ad sublimia investiganda atollere.

VERS. 27. — « Et vota tua reddes. » Qui vota vo-
vit, sed pro infirmitate solvere non valet, ei ex pec-
cati pœna hoc agitur, ut volenti bonum posse sub-
trahatur: cum vero ea, quæ obsistit, culpa detergi-
tur, fit protinus ut votum possibilitas sequatur.

D VERS. 28. — « Decernes. » Res decernitur et ven-
nit, cum virtus, quæ ex desiderio appetitur, lar-
gente Domino etiam per effectum prosperatur.

« Et veniet. » Eadem promittunt hæretici afflictis,
si eos sequantur.

« Et in viis. » In viis justorum lumen splendere est
per mira opera virtutum signa suæ claritatis asper-
gere.

VERS. 29. — « Qui enim humiliatus. » Quia qui
se humiliat, exaltabitur.

« Et qui. » Quantum per membrorum ministerium
deprehendi potest, prima ostensio superbiæ in oculis
esse solet.

VERS. 30. — « Salvabitur innocens. » Quia quando

hic pervenit gratia ut innocens fiat, cum ad iudicium ducitur, ex merito remuneratur.

CAPUT XXIII.

VERS. 1. — « Respondens autem Job dixit : Nunc quoque, in amaritudine. » (GREG.) Meas justus in amaritudinis est semper, etc., usque ad qui per dulces sermones seducere quærunt.

VERS. 2. — « Et manus plagæ meæ. » Manus autem plagæ est fortitudo percussio, sed quia ex adversitatibus, justus plus sitiunt faciem auctoris, sequitur :

VERS. 3. — « Quis mihi tribuat. » Electi, cum contra votum quælibet agi conspiciunt, ad occulta Dei judicia recurrunt, ut in eis videant quia inordinate intus non disponitur, quod inordinate foris currere videtur. Et hoc est, quod subdit :

« Inveniam illum. » Ut est : quod modo differt Deus, ut plus desideretur.

« Et veniam usque ad solium ejus. » Solium sunt angeli, etc., usque ad dum meliora disponere Deum videtur, unde :

« Ponam coram Deo iudicium. » Coram Deo iudicium ponere, etc., usque ad occultus nunc et tacitus iudex quam terribilis post appareat, considerare.

VERS. 4. — « Os meum replebo. » Quia dum examen iudicis contra se contemplatur, amare se poenitiæ invectione persequitur.

VERS. 5. — Ut sciam verba quæ, etc. Cum enim culpas poenitendo persequimur, quid nobis de eis iudex in suo examine dicere possit invenimus, quod nescit, quia mala sua negligit.

VERS. 6. — « Nolo multa fortitudine contendat. » Quis enim in examine inveniri justus valeat, si secundum suæ fortitudinis majestatem vitam hominum discutat Deus : quamlibet enim justus si districte iudicatur, mole magnitudinis premitur, unde subdit :

« Nec magnitudinis. » Quasi diceret : Si secundum fortitudinem suam mecum contenderet, mole sua me premeret. Et nota, quia dum fortitudinem vitat, infirmitatem incarnationis optat, unde subdit :

VERS. 7. — « Proponat æquitatem. » Mediator Dei et hominum, etc., usque ad absolutionis meæ iudicium victor excludam.

VERS. 8. — « Si ad orientem. » (Ibid.) Ac si dicat : Filium incarnatum, etc., usque ad Sed nec in his omnibus plene se anima cognoscit, unde :

VERS. 10. — « Ipse vero scit viam. » Id est videre non valeo videntem me.

« Et probavit. » Non elatus comparat se auro, sed sua humiliter considerat, quod licet omni justo. Et hoc est : « Et proba me quasi aurum. » Exustione enim tribulationis, et subtrahuntur vitia, et augentur merita.

VERS. 11. — « Vestigia ejus secutus est. » Beatus Job in futura operatione, etc., usque ad quasi ad exemplum sibi propositum recurrit.

VERS. 12. — « Et in sinu meo abscondi. » In sinu cordis verba oris ejus abscondimus, quoniam mandata ejus non transitorie, sed implenda opere audimus, et si verba in opere prodeunt, latent tamen in corde. Si intus non elevatur animus, sed si laus extra quæritur, tunc sermo Dei in sinu non occultatur.

VERS. 13. — « Ipse enim solus est. » Principaliter et immutabiliter. Solus enim per se est, qui omnia agit, in quibus est ipse timendus, non quæ patimur. De cujus immutabilitate subdit :

« Et nemo avertere. » Quia semel fixa judicia mutari nequaquam possunt.

« Et anima ejus. » Ea ipsa vis qua cuncta disponit, anima illius appellatur.

VERS. 14. — « Cum expleverit. » Explet in me voluntatem suam, quia multis me percussio affigit. Sed « multa similia præsto sunt ei, » quia si ferire cogitat, adhuc invenitur, ubi plaga crescat.

VERS. 15. — « Et idcirco a facie. » Rectitudinis pavore concutitur, cum se reddentis rationibus conspicit non esse idoneum, si districte iudicetur.

VERS. 16. — « Deus mollivit. » Virtutem ergo suæ fortitudinis non sibi, sed auctori tribuit.

« Conturbavit me. » Nunquam segura sunt corda justorum, sed turbata timore iudicis, quæ tamen consolantur donis quæ acceperunt, unde : « Non enim perii. » Flagella justorum vel præterita purgant, vel futura peccata avertunt, quod non in Job, sed virtus augetur.

VERS. 17. — « Non enim. » Ille in flagello positus a salute corporis propter imminentes tenebras perit, qui pro transactis percutitur, ut a futuris suppliciis abscondatur.

CAPUT XXIV.

VERS. 1. — « Qui autem. » Quia etsi jam per fidem Deum novimus, qualiter tamen sit ejus æternitas sine præterito vel futuro, non videmus. Beatus Job ne plus sapiat quam oportet sapere, dies Domini non posse comprehendere testificans, ad hæreticorum mox superbiam respectum mentis convertit : qui alta sapere appetunt, de quibus sequitur :

VERS. 2. — « Alii terminos. » Quos, aliorum nomine, etc., usque ad et doctrinis pestiferis ad interficiendum nutriunt.

VERS. 3. — « Asinum pupillorum. » Pupillos dicit, electos, etc., usque ad a ministerio honorum repellunt.

« Et abstulerunt. » Vidua dicitur Ecclesia, etc., usque ad ut eorum etiam sequaces trahant, unde subdit :

VERS. 4. — « Subverterunt pauperum. » Nonnunquam hi qui mansueti atque humiles videntur, si servare discretionem nesciunt, exemplis aliorum cadunt.

VERS. 5. — « Alii quasi onagri. » Sunt enim hæretici qui populis admisceri refugiant, sed secessum vitæ secretioris petunt, et eo amplius peste suæ per-

suasionis inficiunt, quo quasi ex vitæ meritis reventiores videntur. Onagris autem comparantur, qui in suis voluptatibus dimissi a vinculo fidei rationis sunt alieni.

« Egreduuntur. » Non enim Dei, sed opus suum peragunt, dum non recta dogmata, sed propria desideria sequuntur.

« Vigilantesque ad prædam. » Ad prædam vigilant, qui verba justorum ad proprium sensum semper rapere conantur, ut per hoc perversis filiis panem erroris parent.

VERS. 6. — « Agrum non suum. » Agri vel vineæ nomine Ecclesia signatur, quam perversi prædicatores demetunt, et auctorem ejus in membris suis opprimendo vindemiant: qui Creatoris gratiam persequentes, dum quosdam de illa, qui recti videbantur, rapiunt, quid aliud quam spicas vel botros animarum tollunt?

VERS. 7. — « Nudos dimitunt homines. » Sicut vestimenta corpus, sic bona opera protegunt animam. Hæretici itaque cum quorundam bona opera destruunt, vestimenta tollunt.

« Quibus non. » Operimentum ad justitiam pertinet, etc., usque ad sine veste boni operis moriantur.

« Quos imbres montium rigant. » Id est fluenta prædicatorum satiant.

« Et non habentes. » Lapides dicit fortes viros, etc., usque ad lapides amplexantur?

VERS. 10. — « Nudis et incedentibus absque vestitu. » Qui nec bona nec mala operatur, etc., usque ad quasi aristarum paleas subtrahimus, ut medulla spiritus reficiamur.

VERS. 11. — « Qui calcatis torcularibus. » (GREG.) Qui Ecclesias persequuntur, etc., usque ad in eorum actibus quasi in meridie quiescunt. »

VERS. 12. — « De civitatibus fecerunt vi gemere. » Quia civitates a convivibus populis, etc., usque ad eos qui per viam Dei non fluxe, sed viriliter currunt.

VERS. 13. — « Et anima vulneratorum clamavit. » Vulneratur anima justorum, cum fides infirmorum turbatur; clamat autem, dum alieno lapsu tabescit.

« Ipsi fuerunt rebelles lumini. » Lumini rebelles sunt, qui sua desideria sequendo bonum despiciunt quod noverunt.

« Nescierunt vias ejus. » Qui enim prius sciendo rebelles sunt, postmodum cæcantur, ut nesciant.

« Nec reversi sunt. » Angustior est semita quam via. Qui autem manifestiora agere contemnunt ad subtiliora intelligenda non perveniunt; expectavit autem Deus, ut per eas semitas pergerent; sed utinam per eas vel reverti voluissent, ut vitæ itinera quæ noverunt per innocentiam, saltem tenerent per penitentiam.

VERS. 14. — « Mane primo consurgit homicida. » Quia perversus quisque in prosperitate præsentis vitæ (quæ per mane designatur) humilium vitam de-

primendo interimitt, et in adversitate et dejectione positus (quæ per noctem designatur) per iniqua consilia latenter lædit ut fur.

VERS. 15. — « Oculus adulteri. » Hoc de hæreticis dicitur: Sicut enim is qui adulterium facit carnem alienæ conjugis sibi illicite conjungit: ita hæretici, cum fidelem animam in suo errore rapiunt, quasi alienam conjugem tollunt.

« Et operiet vultum suum. » Vultus humani cordis est similitudo Dei, quem perversus operit, ut cognosci a districto iudice nequeat cum vitam suam malis actibus confundit, unde dicit: « Nunquam novi vos. »

VERS. 16. — « Perfodit. » Domorum nomine, etc., usque ad perversa loqui minime audebant

« Sicut in. » Quia cum justos conspicerent in prosperitate, quoniam loqui non poterant, ad maligna contra eos consilia vacabant.

VERS. 17. — « Si subito. » Cum enim justos ad regendæ potestatis viderint culmen erumpere, perturbantur. Hi gaudent de dejectione bonorum, sed « si subito apparuerit aurora, » id est, si ad regimen veniunt boni, « arbitrantur umbram mortis, » quia quæ perverse egerunt puniri, timent, corrigi nolunt, sed laxè ire eligunt et in culpa gaudere, unde dicit

« Et sic in. » Quia ita gaudent in nocte peccati, ac si eos lux justitiæ circumfundat; vel, in præsentis cæcitate ita læti sunt, ac si jam æternæ patriæ luce profuerantur.

VERS. 18. — « Levis est super faciem aquæ. » Aquæ superficies huc atque illuc, etc., usque ad unde crebro sententia ad eum redit qui est auctor mali.

« Maledicta sit pars. » (Ibid.) Quisquis in vita præsentis recta agit, etc., usque ad in reatu tamen maledictionis æternæ tenetur.

« Nec ambulet per viam vinearum. » Ille per viam vinearum ambulat, qui universalis Ecclesiæ prædicatorem pensans, neque a fidei, neque a bonorum actuum rectitudine declinat.

VERS. 19. — « Ad nimium calorem transiet. » Iniquitas frigori comparatur, etc., usque ad ut credat recta prædicantibus addit:

VERS. 20. — « Et usque ad inferos peccatum illius. » Peccatum usque ad inferos deducitur, quod ante finem vitæ non emendatur.

VERS. 21. — « Dulcedo illius. » Quia naturæ vermium est, etc., usque ad tabes et fetor putredinis amatur.

« Non sit in recordatione. » Deus pravorum vitam intuetur et obliviscitur, quia quod per distractionem sententiæ judicat, quantum est ad memoriam misericordiæ ignorat.

VERS. 22. — « Pavit enim sterilem. » Hoc loco sterilis caro nominatur: quæ dum sola præsentia appetit, bonas gignere cogitationes nescit:

« Et viduæ. » Vidua anima dicitur, etc., usque ad deservire contemnit.

VERS. 23. — « Detraxit fortes. » In fortitudine

suae pravitatis fortes detrahit, cum per sui erroris A astutiam potentes hujus mundi rapit.

« Et cum steterit. » Stat in hoc mundo perversus prædicator, quousque terreno vivit in corpore, sed vitæ suæ credere renuit, quia de Deo vera cognoscere contemnit.

« Oculi autem ejus. » (GREG. in Job., l. XVII.) Vias suas peccator intuetur, quia sola cogitare, sola cernere nititur, quæ sibi ad commodum temporale suffragentur.

VERS. 24. — « Elevati sunt ad modicum. » Subsistere enim nequeunt, qui ab æterna soliditate dividuntur.

« Et humiliabuntur sicut omnia. » Omnia profecto terrena. Et est sensus : Stare nullo modo queunt, quia ipsa quoque fugiunt quibus innituntur : dumque temporalia diligunt, cum his et temporis volubilitate percurrunt.

« Et sicut summitates spicarum, » etc. Spicarum summitates aristæ sunt, etc., usque ad trituræ ultimæ fortitudine frangitur, et grana apparent.

VERS. 25. — « Quod si non est ita, » etc. (Ibid.) Sensus est : Ita sunt cuncta ut protuli, etc., usque ad non est dignum tamen ut a pravis judicetur.

« Quis me potest arguere esse mentitum. » Quasi diceret : Quæ loquor, ponere ante judicem non valeo, quia ejus vobis faciem peccantes absconditis. Verba fallacia ante Deum ponit, qui ea apud se conspectu veritatis examinat, qui, considerato intimo judice, exteriora pensat.

CAPUT XXV.

VERS. 1. — « Respondens autem, » etc. (Ibid.) Quia Job multa dixit, etc., usque ad quæ jure ejusdem potentia quando careat, nescit ?

VERS. 2. — « Qui facit concordiam. » In concordiam componuntur summa, etc., usque ad quod obtinere non valent nunquam volunt.

VERS. 3. — « Nunquid est. » In cognitione humana superiorum numerus spirituum non est, quia quanta sit illic frequentia invisibilis exercitus, nescit : qui milites dicuntur, quia decertant contra aereas potestates, non labore, sed imperio.

« Et super. » Quia militum eorundem sive electorum virtus non propriis viribus, sed supernæ gratiæ infusione roboratur : quæ si in corde nostro non surgeret, profecto mens nostra in tenebris maneret, unde subdit :

VERS. 4. — « Nunquid justificari. » Quia per mulierem culpæ subditam nascitur homo, reatus primi infirmitas in prole propagatur.

VERS. 5. — « Ecce enim. » Per lunam Ecclesia, per stellas singulorum bene viventium animæ designantur : qui culpas subigere perfecte desiderant. Sed quousque corruptione carnis astringuntur, ejus vinculis ligantur, « quanto magis homo putre lo ! »

VERS. 6. — « Et filius, » ac si dicat, etc., usque ad sicut ex homine filius hominis, ita ex putredine nascitur vermis.

CAPUT XXVI.

VERS. 1. — « Respondens autem Job. » Finitis amicorum verbis, jam in extremis Job, contra eos acutius surgit, ut mos est peritis, in conclusione fortiora servare.

(Ibid.) « Cujus adjutor? Nunquid imbecillis. » Adjuvare imbecillum charitatis est; adjuvare potentem velle, elationis est. Et est sensus : dum eum juvare intendis, sub cujus magnitudine succumbis : quod impendis solatium de ostentatione est, non de pietate.

VERS. 3. — « Cui dedisti. » (Ibid.) Consilium dare stulto charitatis est, consilium dare ipsi sapienti perversitatis est, unde sequitur :

« Et prudentiam, » etc. Omnis qui prudentia recta est, plurima non est : quia non plus appetit sapere quam oportet sapere.

« Plurimam. » Ultra modum, ut qui præ aliis videri appetunt doctiores, unde fit ut immoderati etiam fatua loquantur, unde excessus prudentiæ subditur :

VERS. 4. — « Quem docere. » Spiramento vivimus sine quo non sapimus, sed per quod. Qui ergo dat vitam, dat et sapientiam.

« Spiramentum. (Aug.) » Sicut non possumus non de nostra natura, etc., usque ad quia non creatus creatum.

« Nonne eum qui. » (Ibid.) Baldath quia Job flagellatum, etc., usque ad per sententias expandit dicens :

« Ecce gigantes gemunt sub aquis. » Postquam repressit tumorem sapientiæ, etc., usque ad quæ in altum se erigit.

VERS. 5. — « Et qui habitant cum. » Pariter gemunt hi qui talibus sociantur, quia ipsi etiam laboris eorum participatione deprimuntur; et quia desideratæ celsitudines sine peccatis nequeunt administrari, et malum quod agitur divinæ iræ non absconditur.

VERS. 6. — « Nudus est infernus. » Inferni et perditionis nomine diabolum et omnis damnationis ejus socios designat.

VERS. 7. — « Qui extendit. » (Ibid.) Aquilonis nomine diabolus appellatur, qui ut corporis frigore gentium corda constringeret, dixit : Sedebo in monte testamenti in latere aquilonis. Qui super vacuum extenditur, quia illa corda possidet quæ divini amoris gratia non possidentur.

« Et appendit terram. » (Ibid.) Terræ nomine Ecclesia designatur, etc., usque ad « Omnes gentes velat nihilum et inane reputatæ sunt. »

VERS. 8. — « Qui ligat. » (Ibid.) Initia nascentis Ecclesiæ narrat dicens, etc., usque ad de immensitate ejus auditores opprimerent.

VERS. 9. — « Qui tenet vultum. » In vultu cognitio demonstratur. Soli ergo ejus vultus tenetur, quia a nobis in hac vita regni ejus gloria non cognoscitur. Super quod expandi nebula dicitur, quia sicut est, illa cœlestis gloria non videtur.

« Vultum solii. » Solium est majestas ejus, vel angeli, qui modo non plene possunt cognosci; vel nos ipsi, quorum vultus, id est scientia, progredi prohibetur ad altiora: super quos nebula, in quibus occulta exerit judicia, unde subdit:

VERS. 10. — « Terminum circumdedit aquis. » Quia humani generis scientiam moderatur, ut quousque vicissitudines alternantium temporum transeunt, perfecte ad cognitionem claritatis intimæ non pertinent.

VERS. 11. — « Columnæ. » (GREG. MAG.) Columnas cœli sanctos angelos, vel summos Ecclesiæ prædicatores appellat.

VERS. 12. — « In fortitudine. » (Ibid.) Quia incarnato Domino discordantia in Ecclesia corda concorditer credunt.

« Et prudentia ejus. » Prudentia, non virtute percussus est antiquus hostis, quia dum audacter olim Christum, in quo sibi nihil competeat, appetiit, jure hominem, quem et juste tenebat, amisit. Sed Domino occiso, quæ prædicatoris gloria sit secutura, sequitur:

VERS. 13. — « Spiritus ejus ornavit cœlos. » Quia prædicatores nisi promissa Paracliti dona suscipiant, nullo fortitudinis decore claruissent.

« Et obstetricante manu ejus. » Antiquus hostis, qui homini ore colubri locutus est, qui tortuosus dicitur, quia in veritatis rectitudine non stetit; hic obstetricante manu Domini ejectus est ab Ecclesia. In paucis autem sententiis primi adventus Dominici ordinem retulit, sed secundum subdit valde esse timendum.

VERS. 14. — « Et ecce hæc ex parte dicta sunt viarum. » (Ibid.) Viarum nomine, etc., usque ad velut tenuis gutta superni liquoris ad nos emanat.

« Et cum vix parvam. » Ac si dicat: Si humilitatis illius admiranda vix ferimus, terribilem adventum majestatis ejus qua virtute tolerabimus?

CAPUT XXVII.

VERS. 1. — « Addidit quoque, » etc. (GREG. in Job., l. XVIII.) Ecclesia duobus modis patitur amara ab hostibus: vel verbis, ubi exercetur ejus sapientia; vel gladiis, ubi probatur patientia. Nunc de ea persecutione ait ubi lacessitur falsis assertionibus.

VERS. 2. — « Vivit Deus. » Sunt qui adversa patientes, Deum esse non credunt: nonnulli Deum esse æstimant, sed res humanas minime curare. Iste in typo Ecclesiæ positus in afflictione, ut Deum esse fateretur, ait: « Vivit Deus. » Ut vero res humanas curare eum perhiberet, subdit: « Qui abstulit judicium meum, » etc.

VERS. 4. — « Non loquentur labia mea. » (Ibid.) Quod prius iniquitatem, etc., usque ad meditari studiosæ pravitatis.

VERS. 5. — « Absit a me. » Quia dicit Salomon: « Qui justificat impium, et qui condemnat justum, uterque abominabilis est ante Deum. » Et hoc est: « Absit a me. » Ab innocentia enim recederet, si bona de illis malis æstimaret.

VERS. 6. — « Justificationem meam. » (Ibid.) Cœptam justificationem desereret, si in peccantium laudem declinaret. Bene ab alienis absistit, qui prius se a propriis custodit: quasi, ideo de eis peccare timeo, quia non reprehendit me cor meum.

« Neque enim reprehendit me cor meum. » Ac si dicat, etc., usque ad fortiter tamen cogitationi restitit.

VERS. 7. — « Sicut impius inimicus meus. (Ibid.) Impius, infidelis dicitur, etc., usque ad qui mihi opere non concordat.

VERS. 8. — « Quæ est enim spes hypocrisis. » Hypocrita, qui Latine dicitur simulator, est avarus raptor, qui dum inique agens desiderat de sanctitate venerari, laudem vitæ rapit alienæ.

VERS. 9. — « Nunquid Deus audiet? » Quia in judicio remedium in clamore non invenit, qui nunc tempus congruum clamoris perdit. De cujus pravitare subjungitur:

VERS. 10. — « Aut poterit in Omnipotente delectari. » Qui terrenarum rerum amore vincitur, in Deo nullatenus delectatur:

« Et invocare Deum in omni. » Tantum Deum hypocrita tunc invocat, cum hunc terrenarum rerum tribulatio angustiat.

VERS. 11. — « Docebo vos per manus. » Manus Dei vocatur Filius, etc., usque ad peccatum est illi.

VERS. 14. — « Si multiplicati fuerint. » (Ibid.) Qui hæreticorum generantur prædicatione, venturi iudicii sententia feriuntur.

« Et nepotes. » Nepotes hæreticorum sunt, etc., usque ad nonnullos in malitia pertinaces relinquit. Sequitur:

VERS. 15. — « Qui reliqui fuerint. » Ex eo videlicet hæreticorum populo derelicti sepelientur in interitu, quia dum ad lucem veritatis non redeunt, intelligentia terrena deprimuntur.

« Et viduæ illius non plorabunt. » Viduas dicit plebes subjectas morte hæretici destitutas: quæ dum prædicator erroris ad æterna supplicia rapitur, sæpe ad cognitionis veræ gratiam revertuntur.

VERS. 16. — « Si comportaverit. » (Ibid.) Argentum, id est eloquium hæreticorum, etc., usque ad sacre Scripturæ contextum testimonia.

VERS. 17. — « Præparabit quidem. » Quia vir recte fide plenus, Scripturæ, quæ hæreticus affert, testimonia colligit, et erroris pertinaciam inde convincit, ut David Goliath gladio suo occidit.

« Et argentum innocens dividet. » Innocens argentum dividere, etc., usque ad quia illi miscent falsa veris.

VERS. 18. — « Ædificavit sicut tinea domum. » (Ibid.) Tinea domum sibi corrumpendo ædificat: sic et hæreticus locum perfidiæ suæ non nisi in mentibus, quas corrumpit, facit.

« Et sicut custos. » Umbraculum custodis, etc., usque ad sermo erigitur, cum subditur.

VERS. 19. — « Dives cum dormierit. » Dormit dives et oculos aperit, quia cum carne moritur, ejus anima videre cogitur, quod providere contempsit.

VERS. 20. — « Apprehendet eum. » Agente namque inopia, apud inferos usque ad minima petenda dives ardens compulsus est, qui hic agente tenacia usque ad minima neganda pervenit.

« Nocte opprimit eum. » Noctem absconditum tempus repentini exitus appellat, tempestatis nomine iudicii turbinem designat.

VERS. 21. — « Tollet eum ventus. » Ventus urens malignus spiritus vocatur, qui eum quem nunc succenderit igne perversæ concupiscentiæ, agit postmodum ad flammam gehennæ.

« Et velut turbo rapiet. » Locus perversorum temporalis vitæ delectatio.

VERS. 22. — « Et mittet super eum. » Peccatorem Deus quoties feriendo corrigit, ad hoc flagellum emittit, ut parcat. Cum vero ejus vitam in peccato permanentem feriendo concludit, flagellum emittit, sed nequaquam parcat.

« De manu ejus. » Quia manus operatio intelligitur, de manu percussi fugit, qui dum pravi interitum conspicit, vias pravitatis relinquit, unde sequitur :

VERS. 23. — « Stringet super eum. » Manus stringere, est vitæ opera in rectitudine confirmare, in aliena pœna conspiciendo quid timeat.

CAPUT XXVIII.

VERS. 1. — « Habet argentum venarum suarum principia. » (GRÆC.) Postquam potentium pœnas superbiorum, etc., usque ad ut nulla sacrorum librorum auctoritate solidentur.

« Et auro locus est. » Hoc loco hæretici, etc., usque ad prius hic arserit in officina charitatis.

VERS. 2. — « Ferrum de terra tollitur. » Solent hæretici de justitia gloriari, et catholicos fuisse iniquos criminantur. Contra quos per humilem confessionem dicitur : « Ferrum de terra tollitur. » Quia fortiores viri, a terrena, quam prius tenuerunt, actione separantur, et propugnatores Ecclesiæ fiunt.

« Et lapis solutus. » Quia cor durum, etc., usque ad et per prædicationem sonorus fiat.

VERS. 3. — « Tempus posuit tenebris. » Iniqui videlicet modum, quo iniqui esse desistant.

« Et universorum. » Quia intuetur electorum terminum, etc., usque ad quod obduratæ perfidiæ se tenebris cœcarent.

« Lapidem quoque caliginis. » Populus Judæorum perfidia durus, etc., usque ad ejus in se imaginem expressit.

VERS. 4. — « Dividet torrens a populo. » (Ibid.) Torrentis autem nomine, etc., usque ad nomine torrentis potest irrigatio sanctæ prædicationis intelligi.

« Eos quos oblitus, » id est Judæos, etc., usque ad quia verbis vitæ ad cor viam præbere noluerunt.

VERS. 5. — « Terra de qua oriebatur. » Quia Judæa et prius habuit legem quæ reficeret, et post visis miraculis Redemptoris, invidiam quæ concremaret.

VERS. 6. — « Locus sapphiri lapides ejus. » (Ibid.)

Sapphiri, coloris aërii sunt. Et hoc dicit, quia nunquam de Judæa animæ sanctæ, quæ cœlestem vitam ducerent, defuerunt :

« Et glebæ illius. » Glebas dicit collectiones singulorum ordinum, etc., usque ad Sed cur bona perdidit, sequitur :

VERS. 7. — « Semitam ignoravit. » Hoc loco avis nomine ille signatur, etc., usque ad considerare voluit.

« Nec intuitus est oculus. » Redemptor noster vulturis, etc., usque ad de quibus subditur :

VERS. 8. — « Non calcaverunt eam filii institutorum. » Institores sunt qui spirituale negotium gerunt, etc., usque ad institutorum filios, pastores et doctores.

« Nec pertransivit per eam læena. » Læena dicitur Ecclesia, quia male viventes in vitiis ore prædicationis sanctæ interfecit, unde Petro dicitur : *Macta et manduca*. Ecclesia itaque per Judæam transiit, sed non pertransiit : quia ex illa paucos ad fidem rapuit, sed tamen infidelem populum a perfidia funditus non exstinxit. Sed a Judæis repulsa, quid fecit?

VERS. 9. — « Ad silicem extendit manum suam. » Quia ad duritiam gentium brachium suæ prædicationis misit.

« Subvertit a radicibus montes. » Radices, cogitationes intimæ superbiorum : montes a radicibus sunt eversi, quia sæculi potestates ad colendum Deum ab intima cogitatione ceciderunt.

VERS. 10. — « In petris rivos excidit, » etc. (Ibid.) Id est in duris gentium cordibus fluvios prædicationis aperuit.

« Et omne pretiosum vidit oculus ejus. » Vidit Deus pretiosum, cum humanam animam de se abstractam sapientiæ gratiæ suæ illustratione respexit.

VERS. 11. — « Profunda quoque. » Profunda fluviorum scrutatur Dominus, etc., usque ad et nullo merito nostro sapientia Dei venit ad nos.

VERS. 13. — « Nec invenitur in terra. » Terram, humanam animam dicit. Hæc sapientia in terra suaviter viventium inveniri non potest, quia quisquis adhuc hujus vitæ voluptatibus pascitur, ab æternæ sapientiæ intellectu separatur.

VERS. 14. « Abyssus dicit. » Abyssus dicit corda hominum, etc., usque ad quæ stulta apud Deum dicit, iniquis operibus.

« Mare loquitur : non, » inquietorum mentes, etc., usque ad sed per semetipsam veniret. Sequitur :

VERS. 15. — « Non dabitur aurum obrizum pro ea. » Aurum obrizum sancti angeli nuncupantur, etc., usque ad sed non sine contagio culpæ.

« Nec appendetur argentum in commutatione ejus. » Quia vita justorum prædicantium, vel eloquia Dei scribentium, quantalibet sanctitatis luce polbeat, adventum nobis supernæ sapientiæ per suam præsentiam non communicat.

VERS. 16. — « Non conferetur tinctis Indiæ coloribus. » Per Indiam hic mundus accipitur, etc., usque ad et vestis sine tinctura.

« Neclapidi sardonicho. » Sardonichus terræ rubræ A similitudinem tenet, sapphirus aeream speciem : per sardonichum ergo homines, vel patres Veteris Testamenti terrena quædam sectantes; per sapphirum Novi Testamenti prædicatores, cœlestia sola quærentes, vel angeli accipiuntur.

VERS. 17. — « Non adæquabitur ei aurum vel. » (GRÆC.) Postquam dictum est, etc., usque ad quia creatura sunt.

« Nec commutabuntur pro ea vasa. » Excelsum vas auri, etc., usque ad sed Dominum prophetarum credit.

VERS. 18. — « Nec commemorabuntur in comparatione. » Quid enim sunt homines Deo comparati? Nihil.

« Trahitur autem sapientia. » Quia cum sit invisibilis, etc., usque ad « Et nescis unde veniat aut quo vadat. »

VERS. 19. — « Non adæquabitur ei topazius. » Pro eo quod omni colore resplendet, etc., usque ad quod ostendit dum subdit :

« Nec tincturæ mundissimæ. » Mundissimæ tincturæ sunt qui humiliter custodiunt supervenientem in se virtutum gratiam. Tincti enim non essent, si sanctitatem naturaliter habuissent.

VERS. 20. — « Unde ergo sapientia venit? » Quia ab invisibili patre nascitur, etc., usque ad « et quis est locus intelligentiæ? »

VERS. 21. — « Abscondita est. » Quia quandiu hic vivitur, videri Deus per suæ naturæ speciem non potest; per imagines vero visus est Mosi, Jacob et aliis.

« Volucres quoque cœli latet. » (GRÆC. in Job, l. XIX.) Quia in hac carne corruptibili constituti, etc., usque ad in eorum dictis atque consolationibus ab hujus vitæ fatigatione respirant.

VERS. 22. — « Perditio et mors dixerunt, » etc. (Ibid.) Quia videre Deum, hoc est quod habere : ideo iniqui hanc sapientiam non vident, quia repulsi per superbiam nequaquam habere potuerunt. Famam autem ejus audisse, est ejus potentiam ex virtute cognovisse.

VERS. 23. — « Deus intelligit viam. » Ac si dicat, etc., usque ad in cunctis mundi partibus electorum fuerat corda repletura. Sequitur :

VERS. 24. — « Ipse enim mundi fines intuetur. » Respicere Dei est perdita ad gratiam reformare.

VERS. 25. — « Qui fecit ventis pondus. » Velocitate et sublimitate ventorum, etc., usque ad gloriam permista infirmitate temperare.

« Et aquas appendit, » etc. (Ibid.) Aquas dicit mentes Spiritu sancto, etc., usque ad sed mulierem fugit, timore percussus.

VERS. 26. — « Quando ponebat pluviis legem. » Pluvia, prædicantium dicta, etc., usque ad quæ hoc quod sonuit, opere conservat.

VERS. 27. — « Tunc vidit illam, et enarravit. » Hanc incarnatam sapientiam vidit, id est videri fecit, et enarrari, a prædicatoribus præparari, et investigari ab auditoribus fecit. Sibi quippe illam præparat, quisquis illam bene vivendo in die judicii propitiam habere curavit.

« Vidit illam, » etc. Vidit, quia species est, etc., usque ad quod de illa homo cognosceret in se, unde subditur :

VERS. 28. — « Et dixit homini, » etc. Quia naturam sapientiæ penetrare non possumus quid sit in se : ex condescensione Dei audivimus quid sit in nobis. Namque hanc habere certum est, quem timere Deum incertum non est.

« Ecce timor Domini ipsa, » etc., quasi diceret. Si Deum times, constat quia sapientiæ plenus es quæ apud hominem timor Domini vocatur. Sed quis ille vere vim divini timoris intelligit, qui se ab omnibus pravis operibus custodit, subdit : « Et recedere a malo intelligentia. »

CAPUT XXIX.

VERS. 1. — « Addidit quoque Job, » etc. (Ibid.) In hoc ultimo sermone, etc., usque ad ut hæc nostra misera tempora cum suspirio desideret, unde dicit :

VERS. 2. — « Quis mihi tribuat, ut sim, » etc. Status dierum numerus menses vocantur, etc., usque ad quando erit error apertus qui modo occultus est.

« Menses pristinos. » Dies, cum colliguntur, in mensibus subtrahuntur; quia Ecclesia, dum lucentes animas colligit, in intimis abscondit. Vel, mensis, pro perfectione ponitur, quæ erit eis in requie, quibus nunc est in operatione, cujus nunc reminiscitur Ecclesia.

« Secundum dies, » etc. Quia se tunc in deficientibus ex persecutione æstimabit cadere, quæ se nunc in istis respicit custodiri.

VERS. 3. — « Quando splendebat lucerna, » etc. Lucerna lumen sacræ Scripturæ vocatur. Nunc ergo lucerna super caput Ecclesiæ splendet, quia sacra eloquia tenebras nostræ mentis irradiant.

« Et ad lumen ejus, » etc. (Ibid.) Ecclesia, etsi alienæ cogitationis occulta non penetrat, quia quasi faciem Dei non cognoscit in nocte, ponit tamen gressus boni operis directo lumine supernæ locutionis.

VERS. 4. — « Sicut fui in diebus adolescentiæ. » Adulta erat Ecclesia, etc., usque ad cum per prædicationem filios parere non valet.

« Quando secreto Deus erat in tabernaculo. » Tabernaculum habitationem, etc., usque ad « Quando erat omnipotens mecum. » Sequitur :

« Et in circuitu, » etc. Pueri vocantur, qui cœlestibus mandatis inserviunt, qui nunc in circuitu ejus sunt, quia in cunctis fere gentibus reperiuntur.

VERS. 6. — « Quando lavabam pedes meos. » Pedes Ecclesiæ sunt inferiorum operum ministri, etc., usque ad pedes sunt qui exteriora ministrant.

« Et petra fundebat mihi, » etc. (Ibid.) Quia in ea Christi prædicamenta intimæ unctionis emanant. De hac petra rivi olei exierunt evangelistarum libri; vel rivos olei dona Spiritus dicit.

VERS. 7. — « Quando procedebam, » etc. Per portam civitatis, etc., usque ad quod et Job fecit

« Et in platea parabant, » etc. Quia in magnæ auctoritatis latitudine sui magisterii exhibet libertatem. Qui enim recta quæ sentit publica voce prædicat, quasi in platea super cathedram sedet, cum nulla de sua prædicatione metuit, nullus pressus terroribus se sub silentio abscondit.

VERS. 8. — « Videbant me juvenes, » etc. Juvenes dicit, quia nulla consilii gravitate fulciuntur: senes, morum grandævitate maturos. Et est sensus: Ecclesiæ vigorem et rectitudinem immaturi formidant, et grandævi glorificant.

VERS. 9. — « Principes cessabunt loqui, » Principes vel duces dicit hæreticæ pravitatis auctores: Et est sensus: Cum prædicare mihi publica voce licuit, omnis me, qui veritati non fuit subjectus, expavit. Digitum ori superponunt, dum falsis querelis non ratione vocis se reprimi, sed virtutis manu significant.

VERS. 10. — « Vocem suam cohibebant duces, » Nimirum hi, qui post se errantes populos trahere conantur, etc., usque ad dum perversa insinuant, ad impietatem nutriendo confirmant.

VERS. 11. — « Auris audiens, » Ibi dixit, quid exhibuit per doctrinam, etc., usque ad qui exemplis vitæ illius bene vivendo respondet.

VERS. 12. — « Eo quod liberassem pauperem vociferantem, » Ecclesia pauperem vociferantem liberat, cum peccatori veniam deprecanti, eas quas commisit culpas, relaxat.

« Et pupillum cui non esset adjutor, » Pupillum liberat, dum unusquisque, etc., usque ad Hæc etiam Ecclesia et corporaliter exhibet et spiritualiter.

VERS. 13. — « Benedictio perituri, » (GREG.) Benedictio perituri super eam venit, cum peccatoris interitum prævenit, et sanctis exhortationibus a culpæ fovea reducit.

« Et cor viduæ consolatus sum, » Magnam consolationem cor viduæ suscipit, quando fidelis anima in verbis Ecclesiæ de adventu illius, aliquid, cui spiritualiter est conjuncta, cognoscit.

VERS. 14. — « Justitia indutus sum, » Ille justitia sicut vestimento induitur, etc., usque ad qui de culpa, quam superat, elevatur.

« Et diademate judicio meo, » Justorum judicium diadema dicitur, quia per hoc non in terrenis et in infirmis, sed sursum remunerati concupiscunt.

« Indutus sum judicio: » quod comparatur coronæ quæ supra ponitur, quia in cælo quærit coronari, non in terra. Bona sua aperit, ut amici non increpantes erigantur, sed tacentes imitentur. Valet etiam memoria priorum contra desperationem pro increpationibus.

VERS. 15. — « Oculus sui cæco et pes claudo, » etc. Beatus enim Job et illi per semetipsum manum præbuerat, etc., usque ad qui sibi nequam, cui bonus?

VERS. 16. — « Pater eram pauperum, » Pauperes enim spiritu ex ejus prædicatione generantur.

« Et causam quam nesciebam, » Ecclesia cum per

electos mala, etc., usque ad sunt tamen minora pro majoribus relinquenda.

VERS. 17. — « Conterebam molas, » etc. Iniquus dicitur diabolus; per molas, occultæ ejus insidiæ; per dentes apertæ culpæ demonstratur perpetratio. Prius ergo necesse est occulta consiliorum illius machinamenta prodere, ut auditoris nostri animam in aperto lapsu valeamus revocare.

VERS. 18. — « Dicebamque: In nidulo meo moriar, » Per nidi nomen exprimitur, etc., usque ad nec ut quidam in initio plus agit, in consummatione minus.

VERS. 19. — « Radix, » etc. (Ibid.) Radix Ecclesiæ incarnatus Christus, usque ad cogitatio mentis aperitur

B « Et ros morabitur, » etc. Subaudi dicebam, etc., usque ad ut digni simus, qui de inferioribus colligamur.

VERS. 20. « Gloria mea semper innovabitur, » Idem quasi amissam gloriam deplorat, quia eos quos ipse novæ vitæ militare credit, vetustis desideriis servire cognoscit.

« Et arcus meus, » Scriptura est arcus, etc., usque ad quod etiam nunc est.

VERS. 21. — « Qui me audiebant, » Præteritorum temporum reminiscitur, in quibus omne quod ab ea dicitur, cum metu a fidelibus auditur et adversariorum proterviam deplorat.

« Et intenti tacebant, » Ad consilium ejus tacent, qui verba ejus non audent impugnare, sed credere.

C « Et Verbis meis addere, » Dictis ejus hæretici aliquid addere præsumunt, cum prædicamentorum rectitudinem quasi emendare moliantur.

« Et super illos stillabat, » In hac stillatione eloquii mensura prædicationis juxta capacitatem audientium accipitur.

VERS. 23. — « Expectabant me sicut pluviam, » Verba prædicationis sanctæ sicut pluviam sustinemus, cum vera humilitate ariditatem cordis nostri agnoscimus, ut potu sanctæ prædicationis irrigemur.

« Et os suum aperiebant quasi ad imbrem, » Quia dum in extrema parte sæculi verba sanctæ prædicationis accipimus, quasi ad imbrem serotinum os cordis aperimus.

VERS. 24. — « Si quando ridebam ad eos non credebant, » (GREG. in Job., lib. xx.) Hoc dicit Ecclesiæ ex voce capitis, etc., usque ad immoderata severitas odiosum reddit.

« Et lux vultus mei non cadebat, » (Ibid.) Lux vultus beati Job, etc., usque ad Ecclesia etiam clara mysteria terrenis non prædicat.

VERS. 25. — « Si voluissem ire, » etc. Dominus et cum vult, venit, et cum venit, primus sedet, quia et adventus ejus in corde nostro gratuitus est, et appetitus ejus desiderii in cogitatione nostrâ æqualis cæteris desideriis non est.

« Cumque sederem, quasi, » etc. Et littera ædificat, etc., usque ad consolari, ministerium pietatis. « Mœrentium consolator, » (Ibid.) Qui audit

de justitia Dei ut timeat, audiat, et de misericordia, ut confidat, ut sit simul metus et spes. In arca cum tabulis virga simul est, et manna, id est, cum scientia sacrae Scripturae in pectore rectoris, virga districtiois, et manna dulcedinis.

CAPUT XXX.

VERS. 1. — « Nunc autem me juniores. » (GREG.) Juniores tempore Ecclesiam irrident, cum hi qui ab ea egressi sunt, doctrinae ejus verba despiciunt. « Quorum patres non dignabar, » etc. Igitur grex Ecclesiae, etc., usque ad eosque inter veros patres numerare contemnit.

VERS. 2. — « Quocum virtus manuum erat. » Virtus manuum est magnitudo, etc., usque ad de proximo vero meliora quam de se ipso sentire.

VERS. 3. — « Egestate. » Immoderatis namque lusbis cognitionem supernae scientiae quo plus appetunt, plus amittunt.

« Et fame steriles. » Quia desiderant scire, unde docti et loquaces sint, non moribus compositi; unde vix exteriora capiunt, qui secreta putant se penetrasse.

« Qui rodebant in solitudine, » etc. Hæretici qui ab universalis, etc., usque ad lambunt vero qui blandimento linguæ tollunt.

« Squalentes calamitate. » Calamitate et miseria squalidi perhibentur, quia et morum sunt pernicie et sensuum pravitate despecti. Calamitas est quasi ægritudo: miseria est illius negligentia, unde gravior fit. Nullus squaleret, si in suis necessitatibus miseriam voluptatis non adderet.

VERS. 4. — « Et mandebant herbas, » etc. Herbas mandere, etc., usque ad sed intentionem rectam in eisdem operibus non tenere.

(Ibid.) Quid enim per herbas, etc., usque ad quoniam soli avaritiæ deserviunt, radice juniperi replentur, et hoc est.

« Et radix juniperorum. » Juniperi pro foliis quasi spinas habent, etc., usque ad qui plerumque sola in verbis suis exteriora lucra sectantur.

VERS. 5. — « Qui de convallibus ista rapientes. » De convallibus illa rapiunt, etc., usque ad carnalibus quæ intus premunt.

VERS. 6. — « In desertis habitant torrentium. » (Ibid.) Inventores perversorum, etc., usque ad sunt terrena quæ mali amant.

« Et in cavernis terræ. » (Ibid.) Hæretici enim clandestinis, etc., usque ad usque ad mala descendit.

« Vel super glaream. » Glaream munitissimos lapides dicimus, quos aqua fluvialis trahit: hæretici super glaream habitant, quia illas hominum mentes trahunt, quæ nulla stabilitatis gravitate solidantur.

VERS. 7. — « Qui inter hujuscemodi læta. » Nominem sentium, etc., usque ad unde et aperte subjungitur:

« Et esse sub sentibus, » etc. De rebus quidem temporalibus gaudent, etc., usque ad a jugo servi-

lutis mundanae cessare non libeat, etiam si liceat.

VERS. 8. — « Filii stultorum et ignobilium. » Eorum filii qui fuerunt, etc., usque ad qui a terra viventium extorres facti sunt.

VERS. 9. — « Nunc in eorum canticum, » etc. Ecclesiae tempus exprimitur, quo publice a reprobis irridetur.

« Et factus sum eis proverbium. » Pravis proverbium efficitur, quia cum bonos mori per tormenta conspiciunt, ab eis similitudinem maledictionis sumunt, dicentes: Sic veniat tibi sicut illi trucidato.

VERS. 10. — « Abominantur me, et longe fugiunt a me. » Longe ab Ecclesia fugiunt iniqui, etc., usque ad scit mala sua justitiæ judicis tribuere. Sequitur:

VERS. 11. — « Pharetram enim suam aperuit. » B Per pharetram occultum Dei judicium designatur. Cum ergo Dominus peccata videt, etc., usque ad sed in correptione virtus consilii aperitur.

« Et frenum posuit in os me. » Sancti quippe doctores, dum corda resistentium relicta divinitus vident, afflicti gementesque conticescunt, ne loquantur indignis, qui et deteriores fierent. Parcit malis tacendo, quibus tamen vitam suam per patientiam suadet.

VERS. 12. — « Ad dexteram Orientis calamitates. » (Ibid.) Redemptor noster Oriens dicitur, etc., usque ad quia erumpente persecutione pravorum impetus justipatiuntur.

« Pedes meos subverterunt. » Per pedes Ecclesiae, extrema illius membra signantur, quæ dum ad opera terrena deserviunt, tanto celerius falli possunt, quanto sublimia minus intelligunt.

« Et oppresserunt quasi fluctibus semitis. » Adversariorum semita fluctibus comparatur, quia vita pravorum insolenti inquietudine molesta, ad obruendam (ut ita dixerim) navem cordis, quasi tempestas illabitur.

VERS. 13. — « Dissipaverunt itinera mea. » Dicit hoc beatus Job de malignis spiritibus; dicat Ecclesia de persequentibus, qui ejus itinera dissipant, dum in quorumdam infirmorum mentibus veritatis viam squalida persuasionem perturbant.

« Insidiati sunt mihi et prævaluerunt. » Insidiantes prævalent, cum eos quos aperte ad malum trahere nequeunt, simulando bona pervertunt.

« Et non fuit qui ferret auxilium. » Plerumque justipattributione deprehensi tardari manum subvenientis æstimant, cum se persequentium immanitas paulo longius angustiat; et concita quidem sunt ereptoris remedja, sed tarda dolori videntur.

VERS. 14. — « Quasi rupto muro. » Redemptor nobis est murus, etc., usque ad quod quidem fit, quia datur a Deo potestas inimicis.

« Et aperta janua irruerunt super me. » Cum perversis in hac vita, etc., usque ad destruere munimina fidei conantur.

« Et ad meas miseras devoluti sunt. » Reprobi per suas, et ad nostras miseras revolvuntur, quando

ad ea mala, in quibus ipsi implicati sunt, etiam quosdam nobis unitos trahunt.

VERS. 15. — « Redactus sum in nihilum. » Apud æstimationem malorum, etc., *usque ad* et secundum historiam accipienda sunt, quod est planum.

« Abstulisti quasi ventus desiderium meum. » Fidelis populus se pati denuntiat, quod eos quos diligit, pati dolet. Ventus ergo desiderium tollit, cum res quælibet transitoria æternitatis appetitum destruit.

« Velut nubes pertransiit. » Nubes in alto eminet, sed hanc ad cursum flatus impellit: salus ergo ut nubes transiit, quia perversorum gloria, quo alta est, fixa non est. Expletis desideriis et actibus infirmitium, ad vocem electorum redit.

VERS. 16. — « Nunc autem in memetipso. » In nobismet ipsis nunc anima, etc., *usque ad* unde mox ad corruentes redit.

VERS. 17. — « Nocte os meum perforatur doloribus. » Sic sua dicit, ut et cadentibus congruant, etc., *usque ad* quasi jam quoddam habeant foramen timoris.

« Et qui me comedunt. » (GREG.) Quia maligni spiritus, qui carnales de Ecclesia consumunt, tanto magis quiescere a tentatione nesciunt, quanto nullo carnis pondere gravantur.

VERS. 18. — « In multitudine. » Quid aliud vestimentum Job, etc., *usque ad* qui ei connexione amoris inhærebant.

« Et quasi capitis tunicæ. » Tunicæ capiti circumdat, etc., *usque ad* prædicationis vocem extinguere conantur.

VERS. 19. — « Comparatus sum luto. » In reproborum iudicio, electorum Ecclesia luto comparatur, quia temporaliter conculcatur despicitur, favillæ assimilatur et cineri, quia ad sola hanc mala pervenisse æstimant, quæ in ea exhiberi corporaliter vident.

VERS. 20. — « Clamo ad te. » Ecclesia persecutionis suæ tempore, etc., *usque ad* et dilati ut proficiant, timent ne deficiant.

VERS. 21. — « Mutatus es mihi in crudelem. » In Deo nec crudelitas nec mutabilitas venit, etc., *usque ad* Nihil autem de eo dignum dici potest.

« Et in duritia manus tuæ. » Manus Dei dicitur tunc voluntati nostræ contraria, cum quod ei in nobis displicet, feriendo persequitur.

VERS. 22. — « Elevasti me et quasi. » Quia præsentis vitæ gloria quasi in alto cernitur, etc., *usque ad* eorum protinus elevatio corrui.

VERS. 23. — « Scio quia morti trades me. » Nullus enim huc venit, etc., *usque ad* ideo apte subjungitur:

VERS. 24. — « Verumtamen non ad consumptionem eorum. » Manum suam Dominus, etc., *usque ad* qui stantes exterius ab statu mentis jacebant.

VERS. 25. — « Flebam quondam. » Plus est compassio quam datum, etc., *usque ad* suos eis oratione continua fletus jungit.

(Ibid.) Tempore ultimæ persecutionis Ecclesiæ, ad memoriam reducit bona, quæ gessit tempore pacis.

A Quæ æterna gaudia desiderans, sed dum differuntur mala pressa, subdit:

VERS. 26. — « Expectabam bona, et venerunt mihi mala. » Fidelis populus expectat bona, sed mala suscipit.

« Præstolabar lucem, et eruperunt tenebræ. » Præstolatur lucem, et tenebras incurrit, quia pro remunerationis gratia interesse jam gaudiis angelorum sperat, et tamen hic diutius dilatus, manus persecutionum tolerat, ut Tobias.

VERS. 27. — « Interiora mea efferverunt absque ulla requie. » Sanctæ Ecclesiæ interiora effervere, etc., *usque ad* et hoc est, interiora ejus efferverunt.

« Prævenere me dies afflictionis. » Scit namque B Ecclesia electorum quod persecutione ultima mala multa passura sit. Sed hanc afflictionis suæ dies præveniunt, quia malorum vitam inter se graviter etiam tempore pacis portat, qui jam in pravis moribus ostendunt, quid sit futurum.

VERS. 28. — « Mœrens incedebam. » Vir sanctus elevatus, etc., *usque ad* hic per asperum iter venit ad patriam.

« Sine furore consurgens. » Sæpe seditiosorum tumultus hominum præpositorum suorum mentes lacessunt: qui, si boni sunt, contra tumultus insolentium clamorem habent, et furorem non habent, quoniam quos clementer tolerant, docere non cessant.

VERS. 29. — « Frater fui draconum. » Draconum nomine maligni, etc., *usque ad* sed a terra minime penna virtutis levat.

VERS. 30. — « Cutis mea denigrata est. » Cutis nomine Ecclesiæ infirmi, etc., *usque ad* qui in ea sunt, zelo fidei cruciatur.

VERS. 31. — « Versa est in luctum cithara. » Ac si diceret Pacis meæ tempore, etc., *usque ad* quia vitia extinguenda sunt, non caro.

CAPUT XXXI.

VERS. 1. — « Pepigi fœdus cum oculis meis. » (GREG. in Job., l. XXI.) Nunc proprias per ordinem virtutes enumerat, sic vitæ suæ historiam texens ut perrarum aliquid, quod allegorice possit intelligi, interserat.

« Pepigi fœdus cum oculis meis. » Ut enim cogitationes cordis, etc., *usque ad* Non debent intneri quæ non licet concipisci.

VERS. 2. — « Quam enim partem haberet Deus in me desuper. » Ac si diceret: Habere me possessionem suam excelsorum conditor renuit, si mens mea ante conspectum illius infirmis desideriis tabescit. Nulla enim placent bona Deo sine mentis munditia.

VERS. 3. — « Nunquid non perditio est iniquo. » Tunc erit alienatio reprobis, cum ab hæreditate districti iudicis se anathema esse conspiciant.

VERS. 4. — « Nonne ipse considerat vias meas et cunctos. » Nomine viarum, etc., *usque ad* quæ apud nos usu viluerunt, indiscussa remaneant.

(GREG.) Sciens se videri cavet, non tamen securus et perfectus quidem inter veteres, in præceptis futuri Christi pensat, quam multa de perfectione minus habet. Ideo dicit: « Si ambis. »

VERS. 6. — « Appendat, » quasi diceret: Quantum ad modum humanæ vitæ mala in me non video; sed nisi mediator appareat, qui omnes excedit, quantum a vera simplicitate distem, non cognosco.

« In statera justa. » Stateræ nomine mediator Dei et hominum, etc., usque ad si vitam simplicem vere tenuisset.

VERS. 7. — « Si declinavit gressus meus de via. » Toties gressus de via declinat, quoties nostra cogitatio iter rectitudinis per consensum relinquit erroris.

« Et si secutum est oculos meos cor. » Sicut enim tentatio per oculos trahitur, sic nonnunquam concepta intrinsecus compellit sibi extrinsecus oculos deservire.

VERS. 8. — « Et progenies mea eradicetur. » Quisquis juxta hoc quod loquitur non vivit, quos verbo genuit, a stabilitate rectitudinis opere evellit.

VERS. 9. — « Si deceptum est. » (Ibid.) Per hoc nec cogitasse de fornicationis macula vir sanctus demonstratur.

« Et si ad ostium. » Per hoc patenter ostendit, etc., usque ad secundum hoc quod dicit si deceptum est cor, etc.

VERS. 11. — « Hoc enim nefas est. » Hoc inter peccatum distat et crimen, etc., usque ad sed usque ad perditionem devorat.

VERS. 12. — « Et omnia eradicans genimina. » C Germina animæ sunt operationes bonæ, quia si luxuriæ malo non resistitur, et illa pereunt quæ bona videbantur; sed in tanta castitatis munditia quam humilis fuit aperit, cum subjungit:

VERS. 13. — « Si contempsi subire. » Qui judicari cum servis suis ancillisque non renuit, etc., usque ad unde et protinus subdit: « Quid enim faciam. »

VERS. 15. — « Nunquid non in utero fecit. » Potentibus viris magna est virtus humilitatis. Considerata æqualitate conditionis, jam ad libertatis opera se convertit.

VERS. 16. — « Si negavi quod volebant. » Post castitatem et humilitatem subdit de libertate; per hoc ostenditur, non solum ad inopiam pauperibus sed etiam ad desiderium deseruisse.

« Et oculos viduæ. » Incunctanter dandum est, quod cum vera humilitate quærit, id est, quod nec ex desiderio, sed ex necessitate poscitur, ut non solum ex munere, sed etiam celeritate muneris bonorum operum merita augeantur.

VERS. 17. — « Si comedi buccellam meam solus. » Non solum exterius dedi, etc., usque ad Nec istam pietatem sibi, sed gratiæ Dei attribuit, dicens.

VERS. 19. — « Si despexi prætereuntem. » Quod pauperem non despexit, virtutem humilitatis exhibuit; quod autem operuit, pietatis. Ignoto autem proximo misertum se indicat, quem prætereuntem vocat,

A quia apud piam mentem plus natura valet, quam notitia, ut in Job.

VERS. 21. — « Si levavi super pusillum. » (Ibid.) Ac si patenter dicat, etc., usque ad quod in porta agebatur, significat.

VERS. 22. — « Humerus meus. » Si ea bona quæ ore protuli, etc., usque ad ut ostendas in se conjunctas, singulas enumerat.

VERS. 23. — « Semper enim quasi tu mentes. » Fluctus, cum tumentes desuper imminet, etc., usque ad quam sancti quotidie expavescent.

« Pondus ejus ferre non potui, » quoniam qui extremi judicii adventum intenta mente considerat, profecto videtur, quia tantus pavor iamminet, quantum non solum tunc videre, sed etiam nunc providere B pertimescat.

VERS. 24. — « Si putavi aurum. » (GREG. in Job., l. XII.) De Creatore quippe desperasse fuerat, si spem in creaturam posuisset: qui enim labenti innititur, necesse est ut cum labente labatur.

VERS. 25. — « Si lætatus sum. » Nihil enim extra Deum menti sufficit, quæ Deum veraciter quærit, etc., usque ad Intellectus vel otio torpet, vel elatione vanescit, et ideo ait:

« Si lætatus sum. » Cum autem quæ intelligit, etc., usque ad a luce invisibili cor extra inhians cæcatur, et est sensus.

VERS. 26. — « Si vidi solem. » Pene soli homines sua bona non vident, etc., usque ad dum contemplatione mentis, sol de cælo.

« Et lunam incedentem. » Lunam dicit famam, quæ lucens in nocte hujus vitæ ex bono opere vires accipit. « Et non est lætatum in abscondito cor meum. » Sunt enim qui suis præconiis extolluntur apud se, et gaudent. Et hoc est:

VERS. 27. — « Et lætatum est, etc. » Et quia inconsiderata mens favoribus tracta aliquando laudat quod fecit, addit:

« Et osculatus sum: » per os locutio designatur: manum ergo suam osculatur ore suo, qui laudat quod facit.

VERS. 28. — « Quæ est iniquitas. » (Ibid.) Quia auctoris sui gratiam negare vincitur quisquis sibi tribuens quod operatur.

« Maxima. » Omne peccatum, quod ex infirmitate est, spem non perdit, quia a Deo veniam quærit; præsumptio vero, quanto longius est ab humilitate, tanto gravius desperatione, et dum sibi vires tribuit, a Deo non requirit.

VERS. 29. — « Si gavisus sum ad. » Quia videlicet et inimicum diligens, dum adversario ruenti condoluit, et malis illius ipse ad bonum crevit.

VERS. 30. — « Non enim dedi. » Nonnulli enim quos adversarios æstimant, maledictione feriunt, quia virtute nequaquam possunt.

VERS. 31. — « Si non dixerunt viri. » Secum enim adversarios conversantes tolerabat, quia injuste agentibus per silentium non cedebat, sed per rectitudinem contraibat.

« Quis det de. » Hoc mystice de Christo, de cujus A carnibus saturari cupierunt, vel domestici Judæi, ejus corpus volentes quasi consumendo extinguere, vel gentiles credentes, qui de corpore ejus quotidie reficiuntur.

VERS. 32. — « Foris non mansit peregrinus. » Dicturus in hospitalitatis gratia largitatem suam, prius qualis apud se fuerit, exposuit, quia exteriora munera ex interiori cordis munditia condiuntur.

VERS. 33. — « Si abscondi quasi homo. » Hominis proprium esse conspicit, etc., usque ad expressa confessione peccati, recte subjungitur :

VERS. 34. — « Si expavi ad multitudinem. » Nihil mundi cupere magna est securitas, ut immutabili hærens, omnibus infra turbatis non turbetur in mente, etsi extra quandoque, carnis infirmitate.

« Et despectio. » Boni nec despecti sua aperiunt, etc., usque ad tanquam per oris ostium egrediuntur, unde :

« Et non magis tacui. » Bene præmittit, « tacui, » quia qui impatiens tacere nescit, a domo conscientie exit. Hoc mystice de Christo, qui multos persequentes non timuit, et despicientes, qui et tacuit, nec egressus potentia vindicavit.

VERS. 35. — « Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat? » Mediatorem requirit, sciens quod ad requiem liberationis æternæ humani desiderii, preces nisi per advocatum suum, audiri non possunt : de quo subditur.

« Et librum scribebat; unde : Pater non judicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio. » Qui C veniens ad nostram redemptionem, etc., usque ad sed cur, beate Job, scribi librum desideras?

VERS. 36. — « Ut in humero meo portem illum. » Librum in humero portare est Scripturam sacram operando perficere. Prius autem describitur in humero portari, et postmodum sicut corona circumdari, quia sacri eloquii mandata si modo bene portantur in opere, postmodum nobis victoriæ coronam exhibent in retributione.

VERS. 37. — « Per singulos gradus meos. » Incrementa virtutum gradus vocat, etc., usque ad sed etiam per opera demonstrat.

« Et quasi principi offeram eum. » Quod offerimus, manu tenemus. Venienti ergo ad iudicium librum D offerre est verba præceptorum ejus in actione tenuisse.

VERS. 38. — « Si adversum me. » Ad majorem ostensionem, etc., usque ad et nullis operibus excultos terra dicitur.

« Et cum ipsa sulci. » Sulci dicuntur hi qui, etc., usque ad et rudes contra eum clamant, et perfecti deflent

VERS. 39. — « Si fructus ejus comedi. » Qui præest et subest, etc., usque ad a quibus fructus corporeæ servitutis accepit.

« Animam agrorum ejus affixi. » Animas agri-

colarum affligit rector Ecclesiæ, etc., usque ad qui non suam gloriam quærit, ab omnibus vult adjuvari.

VERS. 40. — « Pro frumento. » Si, inquam, hoc vel illud feci, etc., usque ad de illis ergo, « Gloria ejus quasi flos feni. »

« Pro frumento. » Pro frumento quippe tribulus, et pro hordeo spina oritur, cum in retributione ultima, in qua remuneratio laboris quæritur, punctio doloris invenitur.

CAPUT XXXII.

VERS. 1. — « Miserunt autem tres. » (GREG.) Tandem beati Job plenas, etc., usque ad et in vetustate se retinendo pravis suis sermonibus speculationi B rectoris nocent.

VERS. 2. — « Et iratus indignatusque est Eliu. » Eliu Deus meus iste, etc., usque ad quamvis ab eorum vita elationis pravitate disjungitur.

« Iratus est autem adversus Job. » Vanæ enim gloriæ sectatores, etc., usque ad intus positos premunt qualitate dicendi, id est, vitio elationis.

VERS. 6. — « Respondensque Eliu filius. » (GREG. in Job., l. XIII.) Hæc quia soliditate gravitatis carent, etc., usque ad usum tamen exercet vehementer.

(Ibid.) Non parva condemnatio est ex bono, etc., usque ad ut in ejus ruina discerent quid de elatione timerent.

VERS. 11. — « Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram. » Cum dicit « expectavi, etc. », declarat se ad verba, etc., usque ad in quorum verbis dogmata perversa reprehendunt.

VERS. 12. — « Sed, ut video, non est qui arguere possit Job. » Sæpe hæretici per hoc quod esse, etc., usque ad quorum voce Eliu obviat, dicens :

VERS. 13. — « Ne forte dicatis. » Quasi, incassum dicitis, etc., usque ad et pervenienti æterna præmia servat.

VERS. 14. — « Nihil locutus est mihi. » (Ibid.) Eliu quidem publice beatum Job audierat, etc., usque ad cum sapientiores se et ipsis redarguentibus arbitrantur. Quia vero ait :

« Et ego non secundum sermones vestros respondebo. » Bene beato Job non, etc., usque ad sed de se plus quam necesse est, digna suspicantur.

VERS. 15. — « Extimuerunt nec responderunt ultra. » Bene ab Eliu verba amici Job extimuisse referuntur, quia nonnunquam arroganter Ecclesiæ defensores, quamvis ordinem dicendi non teneant, tamen adversarios virtute dictorum perturbant, etc. Vide Greg. loc. cit. usque ad fin. cap.

CAPUT XXXIII.

(Expositionem capp. 33 et seqq., ex Gregorio ad verbum expressam, compendii causa omittimus. Vide Greg., Moralium in Job, lib. XIII, cap. 7 et seqq., Opp. tom. II.)